

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

У НОВОМ САДУ
1954—2004

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
У НОВОМ САДУ

1954—2004

Почасни одбор прославе 50-годишњице
Филозофског факултета
у Новом Саду

*Милорад Павић
Чедомир Појов
Јован Јерковић
Милан Трийковић
Томислав Бекић
Марија Клеућ
Мајмо Пижурица*

Уредници Споменице
*Проф. др Мајмо Пижурица
Проф. др Марија Клеућ*

IV међународни интердисциплинарни симпозијум
„Сусрет култура”

Организациони одбор Симпозијума

*Љиљана Суботић, председница
Јанош Бањан
Мајмо Пижурица
Михал Харџан
Бољдан Косановић
Јулијан Тамаш
Сава Дамјанов
Душан Маринковић
Марина Пуја-Бадеску*

Секретар одбора Симпозијума

Нађа Буђарски

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НОВОМ САДУ 1954—2004

НОВИ САД
2006

Вињета на корицама:
Пејтар Перовић

Увод

ИЗ ИСТОРИЈЕ ФАКУЛТЕТА

Филозофски факултет у Новом Саду основан је посебним законом који је донела Скупштина НР Србије јуна 1954. године, да би потом Републичко извршно веће образавало Матичну комисију са задатком да, у својству привремених факултетских органа, припреми почетне наставне планове, изабере вршиоца дужности декана, прве наставнике и административно-техничке раднике, да припреми зграде и друге услове за почетак рада факултета. Матична комисија — у саставу: Александар Белић, Павле Савић, Велибор Глигорић, Васа Чубриловић, Боривоје Дробњаковић, Младен Лесковац, Мишан Мојашевић, Тадија Пејовић и Спасоје Чобански — већ на првој седници за вршиоца дужности декана изабрала је др Боривоја Дробњаковића, декана Филозофског факултета у Београду и одлучила да се образује шест студијских група: за историју, за јужнословенске језике, за југословенску књижевност, за енглески језик и књижевност, за немачки језик и књижевност и за математику с физиком. Половином септембра исте године Матична комисија је изабрала прве наставнике: Младена Лесковца, др Миливоја Павловића, др Миту Костића, Борђа Сп. Радојичића, др Петра И. Поповића, др Мирка Стојаковића, др Петра Ђорђића, др Ивана Поповића, др Павла Ивића, др Богољуба Станковића и др Милутина Гарашанина.

Будући да је Факултет (као и у исто време основани Пољопривредни) улазио у састав Београдског универзитета, што значи да се подразумевала и кадровска и свеколика друга помоћ БУ, уз прву „поставу” наставника, а чинили су је одреда великани српске науке и културе (они млађи су се управо у овој средини остварили), већ прва генерација студената, уписана између 5. и 15. септембра, приспела безмало из свих крајева тадашње Југославије, могла је да рачуна да је уписала добру школу. А дошла је у Нови Сад, у Војводину, која је још у XVIII веку (1774) имала понуду бечког двора да отвори високу школу, дату с намером да се одврате српски младићи од одласка на школовање у Русију, али се томе успротивила Угарска дворска канцеларија. Исту судбину имало је и неколико других иницијатива. Тек је 1920. године, као део БУ, у Суботици отворен Правни факултет. Вишенационална Војводина, са завидним достигнућима и у материјалном и у духовном погледу, са знаменитом Матицом српском и драгоценим искуствима њених школараца, стицаним раније у Јегри, Пешти, Бечу, Пожуну, а касније у Београду, Загребу и Љубљани, с богатим књижним фондом Библиотеке Матице српске, уз завидан економски потенцијал — била је и предодређена и спремна за установу овакве врсте. Били су то почеци који су се доживљавали као природно „израстање” једне средине, а каснији успех, који карактерише завидан успон за протеклих педесет година, као неизневерено очекивање. Његов успех је „прорекао” велики Александар Белић (али не само Филозофског факултета него и Новосадског универзитета, који ће бити основан шест година касније):

Ја најдубље захваљујем на частии која ми је указана да ошћпочнем предавања на Филозофском факултету у, надајмо се, ускоро ошћпоуном и осамостјаљеном Новосадском, или боље, Војвођанском универзитету. У исто време ја Вам захваљујем што сће ми тако дали прилике да изјавим... овде, у срцу Војводине, своју особитиу радост, што је Војводина — која је већ одавно то заслуживала и која је одавно показала да је достојна да и у својој средини има универзитет којем је добар развијак морално већ унапред загарантован — тај универзитет и добила (1. децембар 1954. г.).

Факултет се убрзано и плански развијао, с великим ентузијазмом његових посленика и уз свестрану подршку друштвене заједнице. Кадровски се попуњавао (у почетку, разумљиво, довођењем у Нови Сад или већ афирмисаних научника или талентованих младих људи који су тек овде започели да граде универзитетску каријеру, да би касније почео да се ослања и на своје најбоље свршене студенте; школске 1961/62. године на трима студијским групама је отворио постдипломске студије а 1969. г. на Факултету су одбрањена прва два доктората), за кратко време је засновао библиотеку за потребе наставе и науке, смишљено подстицао развој научноистраживачког рада (и индивидуалног и тимског, чиме је Нови Сад предњачио и у оквирима тадашње Југославије), покренуо своју прву публикацију — *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду* и, што је посебно важно, без комплекса инфериорности тек основаног факултета, укључио се у међууниверзитетску и међународну сарадњу. Отварањем нових студијских група пратио је потребе заједнице а пре свега вишенационалне Војводине: 1957. г. отворен је Лекторат а 1959. Катедра за мађарски језик и књижевност (те године је уписана и прва група од 30 студената), 1961. г. прве студенте уписала је Катедра за словачки језик и књижевност, 1981. г. основане су катедре и отворене студијске групе за румунски језик и књижевност (Лекторат 1974) и за русински језик и књижевност (Лекторат 1972). Школске 1961/62. године Факултет је основао катедре и уписао прве студенте на студијске групе за руски језик и књижевност, за француски језик и књижевност, за хемију, за физику, за биологију, нешто касније и за географију. Факултет је, на иницијативу Покрајине, 1968. г. добио улогу оснивача три самостална научна института — Института за лингвистику, Института за хунгарологију и Института за историју Војводине, који ће касније (1976) интеграцијом ући у његов састав. Разнородног састава и прегломазан (са 14 студијских група), Филозофски факултет се 1969. г. раздвојио на два факултета — Филозофски и Природно-математички. Студијска група за педагогију отворена је 1972. а за психологију 1982; Катедра за социологију и филозофију 1978. г. заснива студијску групу

за марксизам, да би се касније, у склопу шире дезидеологизације друштва, уместо ње формирале две студијске групе — за социологију и за филозофију. Класичне науке негују се у склопу Одсека (раније института односно катедре) за историју, а фолклористика и народна култура на одговарајућим одсесима.

Филозофски факултет је концепцијом студија делио судбину сличних високошколских институција — четворогодишње основне студије сменила је ступњевита настава, да би се поново вратио на класични четворогодишњи систем; двопредметне студије је имао само у почетним развојним фазама појединих струка односно катедара и у случајевима када је то била разложна потреба праксе (нпр. за румунски и за русински језик и књижевност). Развио је успешне и, у поређењу с другим, старијим универзитетским центрима, модерније последипломске студије. Библиотеке фондове је попуњавао, унапређивао њихову обраду и доступност; фонетску лабораторију с великим напорима одржавао, борећи се непрекидно с недостатком простора и опреме, која се тешко прибавља а још брже застарева.

Факултет је неколико пута мењао своју унутрашњу организацију (укључујући ту и поделу на два факултета). Повиновао се друштвеним захтевима и законским нормама. При томе, чини нам се, уназад гледано, да је и радикалније захвате спроводио у војвођанској средини примереном темељношћу, па се ни радикалнији захвати (као нпр. увођење ступњевите наставе и поновно враћање на четворогодишње студије, интеграција с трима институтима 1976. и сл.) нису доимали драматичним. Било је и више, некад суштинских трансформација, понекад само формалних преименовања: катедра — институт — одсек.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДАНАС

1. Факултет данас има 17 одсека, односно 18 студијских група: (1) Српски језик и књижевност, (2) Српски језик и књижевност у одељењима за националне мањине, (3) Српска књижевност и језик, (4), Енглески језик и књи-

жевност, (5) Немачки језик и књижевност, (6) Руски језик и књижевност, (7) Француски језик и књижевност, (8) Мађарски језик и књижевност, (9) Словачки језик и књижевност, (10) Румунски језик и књижевност, (11) Русински језик и књижевност, (12) Историја, (13) Педагогија, (14) Психологија, (15) Социологија, (16) Филозофија, (17) Компаративна књижевност, (18) Одсек за медијске студије.

2. У школској 2002/2003. год. Факултет је имао 3461 студента на основним студијама; специјалистичке студије је похађало 33 а магистарске 94 студента. Наставу изводи 270 наставника и сарадника (ред. проф. 59, ванр. проф. 32, доц. 31, асистената 66, асистената приправника 44, виших лектора 10, лектора 18, страних лектора 10).
3. Министарство за науку и технологију је 2002/2003. год. одобрило 15 научних пројеката, који се остварују или само на Филозофском факултету или у сарадњи са другим институцијама. Знатан број наставника и сарадника учествује у пројектима других институција и учествује у раду многобројних научних скупова, домаћих и међународних.
4. Факултет има потписане протоколе о сарадњи с десетак универзитета и научних институција из иностранства. Успешно наставља међууниверзитетску сарадњу у земљи. На Факултету, готово у току сваке недеље, гостују професори с иностраних универзитета и института; наши наставници и сарадници такође, одазивајући се позивима из иностранства, гостују на страним универзитетима и институтима. У међууниверзитетској сарадњи, путем разних видова размене, учествују и наши студенти. (Све се ово одвија у условима изузетне оскудице!)
5. Библиотека Филозофског факултета је најстарија и највећа високошколска библиотека на Универзитету у Новом Саду и друга по величини научна библиотека друштвено-хуманистичког профила у Војводини. Она има 550.000 публикација и друге грађе из области друштвено-хуманистичких наука (260.000 књига и 300.000 свезака периодике — преко 3.500 наслова). Библиотеку чине Центар за библиотекарство и информациону делатност и

17 семинарских библиотека, специјализованих библиотечких јединица друштвено-хуманистичког профила. Факултет је обезбедио хардверску и софтверску подршку за аутоматизацију радних процеса у Библиотеци. Корисницима је обезбеђен приступ различитим сервисима и базама података у земљи и свету.

6. У стручним службама (без библиотеке) ради 66 радника. И они и цео Факултет раде, мада је зграда, бар наизглед, модерна, у условима који су на граници регуларности — нема ни половину потребних учионица и кабинета, део нове опреме за фонетску лабораторију нема где сместити (стоји нераспакована), опремљеност никада није била оптимална а „ислужено” и застарело се не замењује. Све то подједнако важи и за наставу и за науку и за факултетске службе.
7. Факултет се с пуно ентузијазма укључио у реформске процесе у складу с Болоњском декларацијом — на два група (експериментално је започео реформисане студије) а на другима покушава да разним иновацијама унапреди наставни процес (у погледу квалитета и ефикасности студија пре свега). Факултет је основао и три центра: Центар за образовање наставника, Центар за српски језик и Центар за примењену психологију.

ШТА ЈЕ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДАО ЗА ПОЛА ВЕКА СВОГА ПОСТОЈАЊА?

1. До 1. марта 2003. г. дипломирало је 9.163 студента, магистрирало 197 и докторирало 258 кандидата. Само у чланство САНУ са овог факултета бирана су 24 професора; више чланова овог колектива добило је признање пријемом у друге домаће (или донедавно домаће) и стране академије наука.
2. Само за првих 30 година његови сарадници објавили су 500 књига и 15.000 других научних, стручних и публицистичких прилога. Нема сумње да је у наредних 20 година број и једних и других бар удвостручен.

3. Достигнућима у многим научним областима наш факултет је постигао завидну репутацију, као нпр. у науци о језику. Новосадска лингвистичка школа, која се с разлогом везује за Павла и Милку Ивић, обележила је последње деценије минулог века у сербокроатистици и југославистици.
4. Факултет је израстао у истински центар националних култура — и српске, и мађарске, и словачке, и русинске, и румунске, — за неке нације и етничке групе у нашој земљи истовремено или једини или пак најрепрезентативнији. И еманципација Рома добила је прве подстицаје на овом факултету. (Можда је и зато — наравно не само због тога — овај факултет у време распада земље и рата на бившим југословенским просторима био вероватно најмирнији, најбезбеднији, најпријатнији и с паћеницима, и придошлим, и „домородним”, најсолидарнији кутак бивше нам земље.)
5. Изучавањем страних језика и књижевности, или као засебних студијских група (као нпр. енглеског, немачког, француског, руског) или у статусу тзв. других, помоћних или изборних предмета (као нпр. италијанског, шпанског, пољског, једно време финског и чешког, готово од почетка рада македонског и словеначког) — Филозофски факултет је унапредио наставу страних језика у нашим школама на свим нивоима и дао значајан кадар привреди и разним друштвеним делатностима (у култури, информативној делатности, публицистици и сл.). Једнако је важна улога ових струка у развијању међународне културне, научне, техничке, политичке и сваке друге сарадње. Овај факултет је или изводио или давао кадар за наставу страних језика и на другим факултетима Новосадског универзитета.
6. Неправедно би било у други план ставити друге хуманистичке и друштвене дисциплине, које су у одређеним периодима развоја Факултета чак и предњачиле, као нпр. историја. За кратко време су се афирмисале и педагогија, психологија, социологија и филозофија, и као научне дисциплине и као студијске групе. Од почетка су него-

- ване класичне науке, пре свега класични језици — грчки и латински, а у склопу историјских студија и археологија.
7. Филозофски факултет је, развијајући себе, у цивилизацијском и сваком другом смислу дао немерљив допринос развоју и Новог Сада и Војводине, а наравно и целе земље (и оне некадашње и садашње). Војвођанска средина и Нови Сад, Српска Атина, Филозофском факултету су дали у наслеђе улог који наш факултет чини знатно старијим него што он то јесте (јер педесет година заиста није много, европским мерилима мерено). Својим педесетогодишњим радом Филозофски факултет је оправдао сав тај улог и очекивања која су се стекла чином његовог заснивања пре педесет година.

Проф. др Мајло Пижурица

ДЕКАНИ, ПРОДЕКАНИ,
ПРЕДСЕДНИЦИ САВЕТА ФАКУЛТЕТА
И СТУДЕНТИ ПРОДЕКАНИ

ДЕКАНИ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
1954—2004. године

1.	Др Боривоје Дробњаковић
(привремени декан)	1954. год.
2.	Младен Лесковац	1954—1956. год.
3.	Ђорђе Сп. Радојичић	1956. год.
4.	Др Петар И. Поповић	1957—1960. год.
5.	Др Бошко Новаковић	1960. год.
1967—1971. год.
6.	Др Мирко Стојаковић	1962—1964. год.
1964—1966. год.
1966—1967. год.
7.	Др Драгиша Живковић	1971—1973. год.
8.	Др Јоже Погачник	1973—1975. год.
9.	Др Јан Кмећ	1975—1977. год.
10.	Др Милорад Павић	1977—1979. год.
11.	Др Чедомир Попов	1979—1981. год.
12.	Др Миливоје Наумовић	1981—1983. год.
1983—1985. год.
13.	Др Јован Јерковић	1985—1987. год.
1987—1989. год.

14.	Др Милан Трипковић	1989—1991. год.
1991—1993. год.
1994. год.
15.	Др Томислав Бекић	1994—1996. год.
1996—1998. год.
1998—2000. год.
2000—2002. год.
16.	Др Марија Клеут	2002—2004. год.
2004—2006. год.

ПРОДЕКАНИ

1.	Др Мирко Стојаковић	1954—1956. год.
2.	Др Петар Поповић	1956—1957. год.
3.	Др Петар Ђорђић	1957—1960. год.
4.	Др Богољуб Станковић	1960—1962. год.
5.	Др Бариша Крекић	1962. год.
6.	Др Страхиња Костић	1964. год.
7.	Др Слободан Глумац	1967—1969. год.
8.	Др Радослав Чурић	1967—1969. год.
9.	Др Александар Младеновић	1969—1971. год.
10.	Др Милорад Живанчевић	1971—1973. год.
11.	Др Јосип Мирнић	1971—1973. год.
12.	Др Јован Кашић	1973—1975. год.
1977. год.
13.	Др Радомир Макарић	1973—1975. год.
14.	Др Александар Нејгебауер	1975. год.
15.	Др Александар Раич	1975—1977. год.
16.	Др Драгиња Перваз	1975—1977. год.
17.	Др Даниел Дудок	1977—1979. год.
18.	Др Богдан Брукнер	1977—1979. год.
19.	Др Славко Кркљуш	1979—1981. год.
20.	Др Лајош Матијевић	1979—1981. год.
21.	Др Вера Јерковић	1981—1983. год.
22.	Др Лајош Генц	1981—1983. год.
23.	Др Павица Мразовић	1983—1985. год.

24.	Др Михал Харпањ	1983—1985. год.
25.	Др Бранко Момчиловић	1985—1987. год.
26.	Др Милка Ољача	1985—1987. год.
27.	Др Милена Душанић	1987—1989. год.
28.	Др Чаба Уташи	1987—1989. год.
29.	Др Љиљана Суботић	1989—1991. год. 1991—1993. год. 1994—1996. год.
30.	Др Михал Тир	1991—1993. год.
31.	Др Љубинко Пушић	1994—1996. год. 1996—1998. год.
32.	Др Мара Ђукић	1996—1998. год.
33.	Др Радован Грандић	1998—2000. год.
34.	Др Никола Страјнић	1998—2000. год. 2000—2002. год.
35.	Др Александар Касаш	2000—2002. год.
36.	Др Мирјана Стефановић	2002—2003. год.
37.	Др Мато Пижурица	2002—2003. год.
38.	Др Павле Секеруш	2003—2004. год. 2004—2006. год.
39.	Др Владислава Фелбабов	2004—2006. год.
40.	Др Гордана Трипковић	2004—2006. год.

ПРЕДСЕДНИЦИ САВЕТА ФАКУЛТЕТА

1.	Драгољуб Миленковић	1954—1956. год. 1956—1958. год.
2.	Зора Крцалић-Крстоношић	1958—1960. год.
3.	Едо Љубибратић	1960—1964. год.
4.	Милош Хацић	1964—1965. год.
5.	Младен Лесковац	1965—1967. год.
6.	Др Бранислав Букуров	1967—1968. год.
7.	Др Милка Ивић	1968—1969. год.
8.	Др Драгиша Живковић	1969—1971. год.
9.	Др Павле Ивић	1971—1972. год.

10.	Др Иштван Сели	1972—1973. год. 1975—1976. год.
11.	Др Олга Пенавин	1973—1975. год.
12.	Др Чедомир Попов	1976—1979. год.
13.	Др Драгиња Перваз	1979—1981. год.
14.	Др Јован Кашић	1981—1983. год.
15.	Др Јован Јерковић	1983—1985. год.
16.	Др Драган Коковић	1985—1987. год.
17.	Др Александар Форишковић	1987—1989. год.
18.	Др Радован Грандић	1989—1992. год.
19.	Др Михал Харпањ	1992—1994. год.
20.	Др Миленко Перовић	2002—2004. год.
21.	Др Мато Пижурица	2004—2006. год.

СТУДЕНТИ ПРОДЕКАНИ

1.	Драгица Бућан	1973—1975. год.
2.	Радован Грандић	1975—1977. год.
3.	Ђорђе Тадић	1977—1979. год.
4.	Сава Дамјанов	1979—1980. год.
5.	Илија Комненовић	1980—1981. год.
6.	Слободанка Ђук	1981—1983. год.
7.	Снежана Ђурђевић	1983. год.
8.	Миланка Микић	1983—1984. год.
9.	Љубиша Деспотовић	1984—1985. год.
10.	Рајка Дринчић	1985—1986. год.
11.	Ружица Славујевић	1986—1987. год.
12.	Борислав Новаковић	1987—1988. год. 1988—1989. год.
13.	Роберт Хук	1989—1990. год. 1990—1991. год.
14.	Момчило Зековић	1991—1993. год.
15.	Милош Јеремић	1994—1996. год.
16.	Игор Новаковић	2003—2004. год.
17.	Реља Жељски	2004—2005. год.
18.	Весна Вујасиновић	2005—2006. год.

ЗАПОСЛЕНИ НА ФАКУЛТЕТУ ОД 1954. ДО 2004. ГОДИНЕ

Од свог оснивања па до данас Факултет је у радном односу имао око 1.100 запослених. (Треба имати у виду да је Факултет од свог оснивања па до данас мењао своју организациону структуру). Тренутно Филозофски факултет у радном односу има 369 запослених; од тога 284 из реда наставног особља (55 редовних професора, 30 ванредних професора, 38 доцената, 60 асистената, 52 асистента-правника и 45 лектора) и 85 запослених из реда ненаставног особља.

Факултет је у радном односу у школској 1954/55. години имао 33 запослена (10 наставника и 23 из реда ненаставног особља).

Младен Лесковац, др Мита Костић, др Миливој Павловић, др Петар Поповић, др Ђорђе Сп. Радојичић, др Петар Ђорђић, др Мирко Стојаковић, др Богољуб Станковић, др Павле Ивић и Adlard John — били су наставници у школској 1954/55. години.

Александар Ђорђевић, шеф рачуноводства, први је уписан у матичну књигу запослених из реда ненаставног особља (1. V 1954).

ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ОДБРАЊЕНЕ
НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ
У НОВОМ САДУ

Име и презиме	Тема	Датум одбране
1. Војислав Илић-Илијашевић	<i>Језик Бранка Радичевића</i>	14. III 1958.
2. Данило Барјактаревић	<i>Новојазарско-сјенички џовор</i>	5. V 1958.
3. Милорад Живанчевић	<i>Иван Мажуранић</i>	19. IX 1962.
4. Иштван Сели	<i>Hajnóczy József és a magyar jakobinus összeesküvés dél- szláv vonatkozásai (Јожеф Хајноци и јакобинска завера у односу на Јужне Словене)</i>	15. XI 1962.
5. Божидар Ковачек	<i>Јован Ђорђевић</i>	18. II 1963.
6. Александар Младеновић	<i>О српскохрватском језику Јована Рајића</i>	6. III 1963.
7. Имре Бори	<i>Radnóti Miklós költészete (Поезија Радноћи Миклоша)</i>	18. I 1964.
8. Душанка Динић-Кнежевић	<i>Положај жена у Дубровнику и Србији у XIII и XIV веку</i>	18. I 1965.
9. Меланија Микеш	<i>Гласовни развој џовора двоје- зичне деце</i>	22. III 1965.
10. Душан Јовић	<i>О шрпшеничком џовору</i>	15. IV 1965.
11. Јан Кмећ	<i>Јуџословенски мошиви у сло- вачкој књижевности</i>	3. XI 1965.
12. Јован Кашић	<i>Језик Милована Видаковића</i>	24. XI 1965.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
13. Велимир Михајловић	<i>Дримонима Фрушке горе</i>	16. XII 1965.
14. Данијел Дудок	<i>Словачки говор села Пивница</i>	3. III 1966.
15. Иван Јерковић	<i>Пићање о периодизацији пра- словенске језичке заједнице у славистичкој науци</i>	15. III 1966.
16. Драшко Ређеп	<i>Часописи Мирослава Крлеже</i>	17. III 1966.
17. Гаврило Ковијанић	<i>Животи и књижевни рад Ми- лутина Бојића</i>	19. III 1966.
18. Наталија Радошевић	<i>Процес формирања фоноло- шког система и друге језичке појаве при учењу сродног (ру- ског) језика</i>	27. V 1966.
19. Живота Михаиловић	<i>Филолошка истраживања ру- кописних опуса Народне библиотеке у Београду</i>	21. XII 1966.
20. Бисенија Михаиловић	<i>Палеографска и језичка истраживања Шиштовачког ајоспола</i>	21. XII 1966.
21. Хелена Фон Јена	<i>Језик као средство карактери- зације личности у Мановом роману „Јосиф и његова браћа“</i>	2. IV 1969.
22. Геза Јухас	<i>Papp Dániel és a soknemze- tiségű Vajdaság rajza művei- ben (Даниел Пап и слика ви- ценационалне Војводине у његовом делу)</i>	20. X 1969.
23. Марија Жагар	<i>Лична заменица прегледа лица sing. masc. у рингарском дија- лекту у средњем веку са по- себним освртом на рукопис GB 8 69 из Историјског ар- хива у Келну</i>	25. II 1970.
24. Калман Чехак	<i>Раднички покрет у Банаћу до оснивања социјалистичке партије Угарске (1868— 1890)</i>	5. III 1970.
25. Мирослав Егерић	<i>Књижевно и критичко дело Ђорђа Јовановића</i>	19. III 1970.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
26. Боривоје Маринковић	<i>Животи и књижевнойреводи- лачки рад Емануила Јанкови- ћа</i>	10. IV 1970.
27. Милан Сурдучки	<i>Морфолошка адапација ен- глеских позајмљеница у срп- скохрватском језику</i>	4. V 1970.
28. Чедомир Попов	<i>Сав Француске према Ср- бији од 1871. до 1873.</i>	29. VI 1970.
29. Татјана Бати- стић-Гршогоно	<i>Локатив у српскохрватском језику</i>	3. VI 1970.
30. Драгољуб Петровић	<i>О говору Змијања</i>	18. II 1971.
31. Јован Јерковић	<i>Језик Јакова Игњатовића</i>	20. V 1971.
32. Вера Јерковић	<i>Чајничко јеванђеље — палео- графска и језичка студија</i>	28. V 1971.
33. Лазар Ракић	<i>Радикална странка у Војво- дини до почетка XX века</i>	27. XII 1971.
34. Данило Кешић	<i>Револуционарни раднички покрети у Војводини 1917— 1921.</i>	10. I 1972.
35. Лајош Матијевић	<i>A vajdasági magyar diáknyelv (Мађарски ђачки жаргон у Војводини)</i>	3. III 1972.
36. Никола Живковић	<i>Рајна штејна коју је Немач- ка учинила Југославији у II светском рату</i>	4. IV 1972.
37. Миленко Палић	<i>Раднички покрети у Војводини од 1921. до 1928.</i>	12. V 1972.
38. Павица Мразовић	<i>Поремећаји у реду речи при учењу немачког језика од стране говорних представни- ка српскохрватског језика</i>	14. VI 1972.
39. Андраш Давид	<i>A délszláv epikus néphagyó- tánu magyar hősei (Мађар- ске личности у југословенској ејској народној традицији)</i>	22. VI 1972.
40. Јелка Ређеп	<i>Прича о боју косовском</i>	12. X 1972.
41. Бранко Поповић	<i>Верзије књижевног дела и ро- мансијерска уметност Ми- хаила Лалића</i>	25. II 1974.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
42. Петар Милосављевић	<i>Поеџика Момчила Насџаси- јевића</i>	4. III 1974.
43. Саво Вукмановић	<i>Књижевно дело Краља Николе</i>	6. V 1974.
44. Јанош Бањаи	<i>Fűst Milán költészetének struk- túrája (Структјурна поезија Милана Фиџића)</i>	7. V 1974.
45. Стојан Кесић	<i>Веза и однос између радничких покрећта у јуџословенским земљама до 1941. године</i>	15. V 1974.
46. Мирослав Николић	<i>Комунистичка партија Јуџо- славије од Обзнане до осни- вања независне радничке пар- тије</i>	3. V 1974.
47. Иштван Бошњак	<i>Forradalom és etika Sinkó Er- vin életművében (Револуција и еџика у животином делу Ер- вина Шинка)</i>	10. X 1974.
48. Вукашин Станисављевић	<i>Роман Добрице Ђосића</i>	10. XI 1974.
49. Мирољуб Васић	<i>Омладински покрећт у Јуџо- славији 1929—1941. год.</i>	6. XII 1974.
50. Ђерђ Гал	<i>Развићак и значај индустрије заврћтања и жичане робе у Новом Саду и изградња кор- пелних организација у Ју- џославији</i>	9. I 1975.
51. Стојан Ристески	<i>Књижевно дело и животи на Радослав К. Пећковски</i>	30. VI 1975.
52. Василије Калезић	<i>Тенденција у књижевности и сукоби најпредних писаца (1928—1933)</i>	3. VII 1975.
53. Феодора Бикар	<i>Национална полиџика соци- јалистичких покрећта на подручју шире Уџарске од оснивања Социјалдемократи- ске партије Уџарске до пројаста Аустироуџарске мо- нархије (1890—1918)</i>	28. XI 1975.
54. Душан Борзановић	<i>Облици и методи језичке и стилске анализе у школској пракси</i>	16. I 1976.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
55. Александар Перић	<i>Адноминални женитив именице у еволуцији стурктуру енглеског и немачког језика</i>	6. V 1976.
56. Милорад Радовановић	<i>Именски кондензацион реченичког значења у српскохрватском језику</i>	8. X 1976.
57. Јожеф Вајда	<i>A magyar és a szerbhorvát lokális esetrendszer kontrasztív elemzése (Контрастивна анализа локационих падежа у савременом мађарском и савременом српскохрватском језику)</i>	26. V 1978.
58. Каталин Каић	<i>Szabad liceumok Bácskában és Bánátban (1899—1918) (Слободни лицеји у Бачкој и Банату 1899—1918)</i>	2. VI 1978.
59. Сузан Шарчевић	<i>Негирање херојства у немачком драмском стваралаштву XIX и XX века</i>	24. V 1978.
60. Михал Харпањ	<i>Poézia a poetika Michala Babinki (Поезија и поетика Михала Бабинке)</i>	25. XII 1978.
61. Драгомир Булатовић	<i>Ниш у народноослободилачкој борби</i>	26. X 1979.
62. Вјера Рашковић-Зец	<i>Развијање стваралачких способности ученика радом у слободним активностима везаним уз средњошколску наставу мајерних језика и књижевности</i>	8. X 1979.
63. Светозар Пилетић	<i>Приповједна умјетност Исихоре Секулић</i>	14. III 1980.
64. Милош Вукићевић	<i>Облик и функција неживог поређења у прозама Мишала Лалића</i>	19. VI 1980.
65. Мађаш Хорват	<i>A magyar nyelvtan tanítása Vajdaság SZAT általános iskoláinak felső tagozatán (Настава мађарског језика у вишим разредима основних школа САПВ)</i>	5. IX 1980.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
66. Пал Шатаи	<i>Padé nyelvjárásnak névszó- képzői (Наставци за творбу именских речи у локалном го- вору Падеја)</i>	11. IX 1980.
67. Стеван Мицић	<i>Настава књижевности у о- квиру наставе српскохрват- ског језика у средњој школи</i>	15. IX 1980.
68. Денис Пониж	<i>Pojav in pomen numeričkih in eksperimentalnih estetskih teo- rij v slovenski literarni znanos- ti (Појава и значење нуме- ричких и експерименталних естетичких теорија у словен- ачкој науци о књижевности)</i>	18. IX 1980.
69. Марија Бачвански	<i>Двовалености глаголи у немачком језику у поређењу са српскохрватском језичком ситуацијом</i>	4. XII 1980.
70. Радомир Достанић	<i>Реформа српских основних школа у Хабзбуршкој монархији почетком XIX века</i>	15. XII 1980.
71. Лех Пажђерски	<i>Јулије Бенетић и Пољаци</i>	27. XII 1980.
72. Едита Чавић	<i>Синтаксичке особености ен- глеског језика у области информатике</i>	7. IV 1981.
73. Габор Вајда	<i>Halász Gábor kritikai fejlődése (Критички развој Габора Халаса)</i>	7. VI 1981.
74. Александар Форишковић	<i>Текелије — војничко племство XVIII века</i>	20. X 1981.
75. Милка Ољача	<i>Друштвене и образовно-васпитне функције радничких универзитета (истраживање на примеру САПВ)</i>	3. XII 1981.
76. Вујица Ковачев	<i>Везе и односи између јужнословенских и мађарских комуниста 1918—1919. и учешће Југословена у мађарској револуцији 1919.</i>	1. IV 1982.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
77. Јелисавета Суботић	<i>Језик Лазара Томановића у његовим научним сјисима с краја XIX века</i>	2. IV 1982.
78. Антал Хегедиш	<i>Аграрни односи у Торонјал- ској жупанији 1779—1848.</i>	6. IV 1982.
79. Јулијан Тамаш	<i>Књижевност јужословенских Русина — историја и сјатајус</i>	16. II 1982.
80. Сава Бабић	<i>Срјскохрватски преводи Ђе- сама Шандора Петјефија</i>	18. II 1982.
81. Предраг Пипер	<i>Заменички прилози у руском, срјскохрватском и пољском језику</i>	29. IV 1982.
82. Петар Цацић	<i>Односи сјварности, лејенде и митија у Андрићевом делу (на примеру романа „На Дрини Тужија“)</i>	3. XII 1982.
83. Илија Стојановић	<i>Лингвистички аспекти дво- језичности јужословенских у- ченика са срјскохрватског језичког подручја у завршним разредима основне школе у СРН</i>	17. II 1983.
84. Јелена Анастасовска	<i>Средњошколска настава марксизма у функцији по- гледа на свет</i>	6. IV 1983.
85. Јосип Баотић	<i>Икавскошћакавски говор у околини Дервенте</i>	30. V 1983.
86. Гордана Иричанин	<i>Сјейен интерференције при усвајању реченичких образа- ца у настави немачког језика</i>	9. VI 1983.
87. Ласло Геролд	<i>Dráma és színjátszás Szabad- kán a XIX. században (Драма и позоришни животи у XIX ве- ку у Суботици)</i>	24. VI 1983.
88. Милена Душанић	<i>Географско-ејнографски екскурси у делу Амијана Марцелина</i>	3. IX 1983.
89. Марија Добренов	<i>Кашејорија одређености и неодређености у немачком и мађарском језику</i>	9. IX 1983.
90. Љубица Ациган	<i>Срјска педагошка периодика у Карловачкој митрополији</i>	15. IX 1983.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
91. Чаба Уташи	<i>A Kalangya története (Историја часописа Каланђа)</i>	20. IX 1983.
92. Мирјана Бурзан	<i>Интерференција у предикацији српскохрватске реченице у језику ученика мађарске народности</i>	28. I 1983.
93. Јелена Попов	<i>Народни фронти у Војводини (1944—1953)</i>	4. XI 1983.
94. Карољ Јунг	<i>Gombos hiedelemvilága a hiedelemmondák tükrében (Веровања сѣлановника села Бођојева у огледалу народних предања)</i>	24. II 1984.
95. Стеван Радовановић	<i>Локално, аутобиографско и уметничко у „Кроници паланачког гробља” Исидоре Секулић</i>	26. VI 1984.
96. Марина Личен	<i>Илокутивни тип директива и њихова језичка реализација у немачком и српскохрватском језику</i>	14. IX 1984.
97. Стеван Безданов	<i>Подрушћивљавање васпитања и образовања и њихово интересовање у удруженом раду</i>	11. X 1984.
98. Слободан Реметић	<i>Говор централне Шумадије</i>	2. XI 1984.
99. Радивоје Шуковић	<i>Књижевна периодика у Црној Гори у XIX и с почетка XX вијека (Књижевноисторијска монографија)</i>	5. IV 1985.
100. Томка Беата	<i>A rövidtörténet strukturális — tipológiai sajátosságai (Rövidtörténet-típusok Lovik Károly, Kosztolanyi Dezső és Örkény István prózájában) (Структуралне типолошке особености крајке приче / Типови крајке приче у прози Кароља Ловика, Дениса Косцолањија и Иштвана Еркења)</i>	6. IV 1985.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
101. Милутин Фолић	<i>Комунистичка партија Југославије на Косову 1919—1941.</i>	6. V 1985.
102. Златко Крамарић	<i>Структура романа Славка Јаневског</i>	7. V 1985.
103. Томислав Бекић	<i>Томас Ман на српскохрватском језичком подручју</i>	8. V 1985.
104. Миодраг Симић	<i>Листи „Политика“ и јавно мишљење Србије од 1904. до 1915.</i>	10. V 1985.
105. Пирошка Чаки	<i>A vajdasági magyar könyv 1918—1941. (Војвођанска мађарска књижа 1918—1941).</i>	13. XII 1985.
106. Ђорђе С. Костић	<i>П. Ј. Шафарик и нова српска књижевност</i>	14. II 1986.
107. Марија Клеут	<i>Иван Сењанин у српскохрватским усменим песмама</i>	1. IV 1986.
108. Ласло Молнар-Чикош	<i>A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban (Трансформи партиципијалне конструкције у мађарском језику)</i>	18. VI 1986.
109. Имре Пато	<i>A jugoszláviai magyar munkássajtó története a két világ-háború között 1918—1941. (Историја радничке штампе Мађара у Југославији између ратна 1918—1941)</i>	20. VI 1986.
110. Јарослав Турчан	<i>Контрастивна анализа номиналних синтагми у српскохрватском и словачком језику</i>	9. IX 1986.
111. Славко Гордић	<i>Књижевно дело Бошка Петровића. Тематско значење и структурално-стилске констатације</i>	11. IX 1986.
112. Јелисавета Јанковић	<i>Именичке сложеннице са глаголском композицијом у енглеском и српскохрватском језику</i>	6. II 1987.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
113. Ирен Ланц	<i>Az új ortológia korának nyelvészeti nézetei (Општински лингвистички погледи периода нове ортологије)</i>	23. II 1987.
114. Мирослав Дудок	<i>Glutinácia textu v slovenčine a srbochorvátčine (Глутинација текста у словачком и српскохрватском језику)</i>	19. III 1987.
115. Мато Пижурица	<i>Језик Андрије Змајевића</i>	27. III 1987.
116. Гордана Вуковић	<i>Терминологија куће и покућства у Војводини</i>	17. IV 1987.
117. Зоја Карановић	<i>Српскохрватска усмена предања о законаном благу</i>	25. IX 1987.
118. Марија Мијавец	<i>Vývin spisovnej slovenčiny vo Vojvodine v podmienkach kontaktov so srbochorvátskym jazykom (Развитак словачког књижевног језика у Војводини у условима контакта са српскохрватским језиком)</i>	3. XI 1987.
119. Михал Тир	<i>Číslovky v slovenčine a srbochorvátčine (Бројеви у словачком и српскохрватском језику)</i>	5. XI 1987.
120. Љиљана Суботић	<i>Језик Јована Хацића</i>	23. XII 1987.
121. Владислава Фелбабов	<i>Норман Мејлер и традиција Емерсона и Мелвила</i>	28. XII 1987.
122. Племенка Влаховић	<i>Термини за обележавање глаголских категорија у француском и српскохрватском језику — лексикодидактички аспекти</i>	18. IV 1988.
123. Маргита Шнел- Живановић	<i>Функција вербалних перифраза немачког језика у стручним текстовима и њихови еквиваленци у српскохрватском језику</i>	3. VI 1988.
124. Пал Шандор	<i>Јужословенске теме и личности у мађарским списовима, часописима и белетристичким књигама од 1780—1825.</i>	15. VI 1988.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
125. Милица Бодрожић	<i>Странке шестојануарске диктијуре 1931—1941. го- дине</i>	16. VI 1988.
126. Јулијан Рамач	<i>Предлошке конструкције у русином књижевном језику</i>	1. VII 1988.
127. Милош Марјановић	<i>Друштвене и културне про- мене нашег села: проблем кул- турног идентитета</i>	5. IX 1988.
128. Михаљ Агоштон	<i>A magyar halmaznevek (szám- nevek): kategóriájuk, helyük a melléknevek osztályában a szófaji rendszerben, belső rendszerük (Мађарска имена скупова (бројева); њихова ка- тегорија, њихово место у вр- сти иридева и у систему вр- ста речи, њихов унутрашњи систем)</i>	12. IV 1989.
129. Мирјана Стефановић	<i>Стих и строфа српске гра- ђанске поезије</i>	19. VI 1989.
130. Милан Козомора	<i>Моралне вредности књижев- них текстова у чланцима за предметну наставу у основној школи</i>	24. VI 1989.
131. Соња Валчић	<i>Theodore Roethke — тради- ција и иновација</i>	17. I 1990.
132. Магдолна Дањи	<i>Költői kifejezésformák jelen- téstani értelmezése Piliszký Já- nos költészetében (Семантич- ка интерпретација поезијских фигура у поезији Јаноша Пи- линскија)</i>	19. I 1990.
133. Радмила Шевић	<i>Адверби у збирци песама по- родице Пастон (1424—1501) — морфолошка, синтаксич- ка и семантичка анализа</i>	13. IV 1990.
134. Првослав Јанковић	<i>Професионално усмеравање, селекција и образовање буду- ћих учитеља</i>	20. IV 1990.
135. Никола Грдинић	<i>Нерегуларни метрички обли- ци у српској књижевности XIX века (полиметријске композиције полисилабички стих)</i>	23. V 1990.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
136. Радош Радивојевић	<i>Основне друштвене употребе и системска ограничења развоја науке у Југославији</i>	12. VI 1990.
137. Јасмина Грковић-Мејџор	<i>Језик исламизира из шtamпарије Црнојевића</i>	26. VI 1990.
138. Даница Андрејевић	<i>Поетика Меше Селимовића</i>	29. VI 1990.
139. Владимир Радашин	<i>Школска управа у Банаћу, Бачкој и Барањи од 1918. до 1929. године</i>	29. VI 1990.
140. Мара Ђукић	<i>Системски приступ у проучавању дидактичких чинилаца индивидуализоване наставе</i>	4. IX 1990.
141. Пап Ђерђ	<i>Közlési szimbólumok — szimbolikus kommunikáció (Комуникацијски симболи — симболичка комуникација)</i>	16. XI 1990.
142. Ержебет Јухас	<i>Az Osztrák-Magyar Monarchia válsághangulata Krúdy Gyula és Miroslav Krleža műveiben (Доживљај кризе Аустроугарске монархије у делима Ђуле Крудича и Мирослава Крлеже)</i>	23. XI 1990.
143. Наила Ваљевац	<i>Говор Лацве</i>	29. V 1991.
144. Михаил Иванович Сјуско	<i>Савремена народна зоонимика — зоонимикон украјинског сектора Карпат</i>	25. VI 1991.
145. Золтан Варга	<i>Употреба елементарних реченичних структура у основној школи у настави мађарског језика као језика друштвене средине</i>	28. VI 1991.
146. Милутин Смиљанић	<i>Улога школских библиотека у осовојбавању ученика за самообразовање</i>	8. XI 1991.
147. Ранко Пејић	<i>Настава историје у Босни и Херцеговини за време аустроугарске управе</i>	28. I 1992.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
148. Драгиња Рамадански	<i>Пародијски план романа „Село Сивеианичково“ Ф. М. Достоевског</i>	30. I 1992.
149. Предраг Новаков	<i>Глађолски вид и актионсариј у енглеском и српскохрватском језику</i>	5. III 1992.
150. Коста Воскресенски	<i>Структура дидактичких чинаца социјализације у индивидуализованој настави</i>	7. IV 1992.
151. Баги Ференц	<i>A jugoszláviai magyar népi mondókák hangtani vizsgálat a magyar mint környezeti nyelv ejtésének elsajátítása szempontjából (Фонетске анализе народних швајцалица Мађара у Југославији из аспекта изговора мађарског језика као језика друштвене средине)</i>	26. VI 1992.
152. Станоје Николић	<i>Тузлански басен у НОР-у и револуцији 1941—1945. године</i>	30. VI 1992.
153. Здравко Делетић	<i>Настава историје у Црној Гори од 1834. до 1918. године</i>	5. VIII 1992.
154. Милка Здравева	<i>Трговци и занатлије из Македоније у јужном Срему и јужном Банату XVIII и у првој половини XIX века</i>	28. XII 1992.
155. Марта Чех	<i>Az e-t ő-vel váltó szabad alternánsok viselkedése a vajdasági magyar nyelvben és lexikográfiánk ebből adódó feladatai (Fel/föl у мађарском језику у Војводини и одржавање теме проблематике у лексикографији код нас)</i>	22. I 1993.
156. Миливој Ненин	<i>Светислав Сивефановић — претеча модернизма</i>	11. III 1993.
157. Милорад Арсенијевић	<i>Италијанска и западнороманска презимена у Војводини</i>	12. III 1993.
158. Светлана Бранковић	<i>Индивидуализација књижевних ликова у „Сеобама“ Милоша Црњанског</i>	5. VI 1993.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
159. Илона Рајшли	<i>Језичке основе јрозно-јријо-ведачког стишља у мађарској белејристички XVI века</i>	11. VI 1993.
160. Момчило Пејовић	<i>Школовање омладине из Црне Горе и Боке, њен утицај и деловање по повраћају у земљу 1848—1918.</i>	8. VI 1993.
161. Александар Јовановић	<i>Песничтво српског неосимболизма</i>	28. VI 1993.
162. Милан Турјачанин	<i>Социјална условљеност клерикализма у Југославији</i>	6. VII 1993.
163. Јаков Кишјухас	<i>Однос књижевност и живојног искуства у настави књижевности од I до VIII разреда основног васпитања и образовања</i>	9. VII 1993.
164. Вера Васић	<i>Дискурс новинских рекламних огласа</i>	4. XI 1993.
165. Гордана Зиндовић-Вукадиновић	<i>Визуелна писменост у функцији разумевања медијских јорука</i>	24. XII 1993.
166. Јулијана Бели-Генц	<i>Рецепција Лесингових драма у српској књижевности 19. века</i>	9. II 1994.
167. Ивица Радовановић	<i>Стил понашања наставника и ставови ученика о вредностима физичког васпитања</i>	31. V 1994.
168. Драго Бранковић	<i>Развој шокова и домаћи дидактичких теорија</i>	8. VII 1994.
169. Лариса Раздобудко	<i>Именице које означавају делове тела човека. Прагматична анализа значења у српском и руском језику</i>	1. IX 1994.
170. Клара Сентђерђи	<i>Улога мајерњег језика у учењу сјраног језика као језика сјруке</i>	29. X 1994.
171. Ненад Лемајић	<i>Српски народни јрваци, ѓлавари и сјарешине након јада средњовековних држава (XV—XVI века)</i>	8. XI 1994.
172. Милош Ђорђевић	<i>Револуција и српски роман (1945—1955)</i>	14. XII 1994.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
173. Млађен Галић	<i>Детерминанте сјамова пре- ма сјорјско-рекреативним активностима</i>	23. XII 1994.
174. Никола Мијановић	<i>Техничко-технолошки разви- так као фактор средњо- школског образовања кадро- ва за индустрију</i>	31. XII 1994.
175. Душанка Мирић	<i>Ујитни исказ у срјском и руском језику</i>	10. IV 1995.
176. Зоран Пауновић	<i>Суочавање приповедача са жанровским оквирима: аме- рички роман Владимира На- бокова</i>	21. IV 1995.
177. Љиљана Кнежевић	<i>Валидација таксономије у настави природе и друштва</i>	18. VII 1995.
178. Слободанка Га- шић-Плавишић	<i>Кажњавање као фактор со- цијалног понашања у децијем вршићу</i>	14. X 1995.
179. Александар Касаш	<i>Мађари у Војводини 1941– 1946. године</i>	28. X 1995.
180. Гордана Трипковић	<i>Мајеринство као културни образац</i>	30. X 1995.
181. Ержебет Чањи	<i>A regény öntudata (Metanar- ratív próza a jelenkori magyar és szerb irodalomban) Само- свесћ романа (Метанара- тивна проза у савременој ма- ђарској и срјској књижевно- сћи)</i>	30. X 1995.
182. Милица Андевски	<i>Еколошка свесћ одраслих и њен развој</i>	26. XII 1995.
183. Лазар Вркатић	<i>Појам бога у Хеђеловој фило- зофији</i>	30. III 1996.
184. Ивана Антонић	<i>Временска реченица у сјан- дардном срјском језику</i>	25. IV 1996.
185. Живољуб Лазаревић	<i>Савремена основна школа у образовању учитеља</i>	8. VII 1996.
186. Маргит Савовић	<i>Дидактички и психолошки присћуј проучавању пред- метне наставе у нижим ра- зредима основне школе</i>	12. VII 1996.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
187. Жужана Фрањо	<i>A jugoszláviai magyar drámai-rodalom története 1948-tól napjainkig (Историја мађарске драме у Југославији од 1948. до данас)</i>	15. VII 1996.
188. Сава Дамјанов	<i>Рецепција дела Ђорђа Марковића Кодера у српској књижевности</i>	5. XI 1996.
189. Милена Јовановић	<i>Класична филологија и војвођанско школство у 19. веку</i>	15. III 1997.
190. Едита Андрић	<i>A szerb esetrendszer és a magyar viszonyragrendszer ekvivalenciájának problémái (Проблеми еквиваленције у надежном систему српског и мађарског језика)</i>	19. III 1997.
191. Дубравка Валић- Недељковић	<i>Прагматичке особине интервјуа остварених на радију</i>	16. VI 1997.
192. Чедомир Лучић	<i>Успостављање власти у Црној Гори и његови утицај на њено организовање од средине 16. до средине 19. вијека</i>	19. VI 1997.
193. Снежана Гудурић	<i>Артикулациона база и учење језика — конструктивна студија на примерима вокалних система француског језика</i>	26. VI 1997.
194. Драго Тешановић	<i>Суфикси за обележавање лица у језику Бранка Ћопића</i>	8. VII 1997.
195. Драгана Павлица	<i>Творба именица у говору јужоисточне Лике</i>	22. VII 1997.
196. Живојин Петровић	<i>Утицај друштвених услова на стварање и ширење производних иновација у нашој пољопривреди</i>	7. X 1997.
197. Владислав Петровић	<i>Синтаксичке структуре као комјоментизатори</i>	8. XII 1997.
198. Вера Слијепче- вић-Башић	<i>Општи модел усвајања основних појмова у разредној настави</i>	24. XII 1997.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
199. Ненад Крстић	<i>Преводи књижевних дела са француског језика на српски у другој половини XIX века (филолошка анализа)</i>	26. I 1998.
200. Чедомир Стојменовић	<i>Служба и животије Стефана Дечанског (дечански прейис) — палеографска, ортографска и језичка исцртавања</i>	12. II 1998.
201. Милош Милошевић	<i>Књижевно послеништво Павла Марковића Адамова</i>	8. IV 1998.
202. Владислава Гордић	<i>Прича и приповедачи у крајској прози Ернеста Хемингвеја</i>	19. VI 1998.
203. Слободан Вуксановић	<i>Поетика завичајног и традиционалног у савременом српском песничком у Румунији</i>	24. VI 1998.
204. Душко Ковачевић	<i>Србија и Русија од Берлинског конгреса до абдикације Краља Милана (1878—1889)</i>	10. VII 1998.
205. Светозар Дунђерски	<i>Схваћања о васпитању жена у педагошким учењима процоси</i>	28. VIII 1998.
206. Зорослав Спевак	<i>Образовање у делу Јана Амоса Коменског</i>	22. XII 1998.
207. Офелија Меза	<i>Мистериозно у поезији Лучиана Благе</i>	28. XII 1998.
208. Александар Костић	<i>Утицај особина личности на тачност оцажања примарних емоција на основу израза лица</i>	23. II 1999.
209. Милета Букумировић	<i>Говори северне Метихије</i>	26. II 1999.
210. Предраг Пантелић	<i>Индивидуализација наставног рада у комбинованим одељењима</i>	17. VI 1999.
211. Ева Харкаи Ваш	<i>A művészregény a XX. századi magyar irodalomban (Романи о уметницима у мађарској књижевности и уметности XX века)</i>	26. VII 1999.
212. Љиљана Петровачки	<i>Синтакса у настави српског језика и књижевности</i>	27. VII 1999.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
213. Ратко Јурић	<i>Педагошке идеје и педагошка делатност Уроша Сћефана Несћоровића</i>	15. X 1999.
214. Шилинг Иштван	<i>A vajdasági magyar archaikus népi imádságok nyelvi aspektusai (Језички аспекти војвођанских мађарских архаичних народних моштива)</i>	17. XI 1999.
215. Љиља Илић	<i>Српска књижевност и Ничеова филозофија</i>	23. XII 1999.
216. Љиљана Недељков	<i>Пчеларска терминологија у Војводини</i>	29. II 2000.
217. Даница Којић-Џиновић	<i>Антропометријске димензије и антропометричке способности градске деце при упису у школу и њихов школски успех</i>	24. III 2000.
218. Корнелија Фараго	<i>A regény mint térelmény (Роман као доживљај простора)</i>	27. III 2000.
219. Јасмина Ковачевић-Недељковић	<i>Говор Пироша и околине у XVIII веку</i>	15. VI 2000.
220. Ленка Челебић-Блехова	<i>Жена у средњовековном Котору и околини (XIV и XV век)</i>	16. VI 2000.
221. Милица Тешић-Радовић	<i>Именице са префиксима у српском језику</i>	19. VI 2000.
222. Верослава Перовић	<i>Грамматика француског шехничког језичког режисера — импликације у превођењу и методолошком постојању у наставном процесу</i>	29. VI 2000.
223. Мирјана Францешко	<i>Социјално-психолошки чиниоци стила руковођења у предузећима</i>	30. VI 2000.
224. Ивана Живанчевић-Секеруш	<i>Часопис „Коло“ (1842—1853) у књижевности илиризма</i>	3. VII 2000.
225. Михајло Фејса	<i>Време и вид у русинском и енглеском језику</i>	25. VII 2000.
226. Љиљана Пешикан Љуштановић	<i>Змај десног Вук — мит, историја, песма</i>	11. IX 2000.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
227. Љубица Росић	<i>Рецејција есејистике Чеслава Милоша у Југославији</i>	12. IX 2000.
228. Радмила Обрадовић	<i>Паритичкиј презимена и герундијум као глаголске форме у савременом француском и еквиваленту у српском језику</i>	12. I 2001.
229. Снежана Смедеревац	<i>Истраживање факторске структуре личности на основу лексичких описа личности у српском језику</i>	22. I 2001.
230. Ева Хожа	<i>Mándy Iván novelláinak tipológiája és intertextuális értelmezése (Типологија и интертекстуална интерпретација новелистике Ивана Мандија)</i>	10. IV 2001.
231. Софија Милорадовић	<i>Употреба надежа у ђоморавским говорима парашинског краја</i>	26. IV 2001.
232. Владимир Цветковић	<i>Историјски контекст и политичка димензија филозофског знања</i>	26. IV 2001.
233. Младен Шукало	<i>Пишање поезије страности у дјелу Миодрађа Булатовића</i>	21. V 2001.
234. Бранислава Савелић	<i>Социо-проспорни развој Београда у две последње деценије социјалистичког система</i>	29. V 2001.
235. Оливера Радуловић	<i>Библијски подтекст српске прозе двадесетог века (у делима М. Настасијевића, М. Црњанског, И. Андрића и Д. Кица)</i>	10. IX 2001.
236. Савка Благојевић	<i>Мејадискурс у научноистраживачкој литератури на енглеском и српском језику</i>	12. IX 2001.
237. Звонимир Костић	<i>Лик Марка Краљевића</i>	1. III 2002.
238. Љубо Каурин	<i>Ученик и наставна технологија</i>	5. IV 2002.
239. Едита Катона	<i>Az igevalencia szerb-magyar viszonylatú kontrasztív vizsgálata (Конструктивна анализа валеније глагола у релацији српског и мађарског језика)</i>	17. IV 2002.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
240. Светлана Томин	<i>Владика Максим Бранковић у историји књижевности</i>	31. V 2002.
241. Ана Марић	<i>Systém slovesných predpôň v slovenčine a srbčine (Систем глаголских префикса у словачком и српском језику)</i>	30. IX 2002.
242. Нада Томовић	<i>Русија и српско постојање у анексионој кризи у Босни 1908—1909.</i>	10. X 2002.
243. Нада Арсенијевић	<i>Актуалне синтаксе с предлозима у савременом српском језику</i>	22. XI 2002.
244. Марија Зотовић	<i>Фактори ризика за појаву поремећаја менталног здравља код деце и адолесцената након НАТО бомбардовања</i>	6. XII 2002.
245. Светлана Костовић	<i>Васпитни стил наставника и стилови ученика према школи</i>	28. XII 2002.
246. Душан Маринковић	<i>Конструкција друштвене реалности у социологији и идеологији</i>	16. I 2003.
247. Бранко Ристић	<i>Категорија времена и употреба симбола у поезији Пеје К. Јаворова</i>	18. II 2003.
248. Момчило Диклић	<i>Српско постојање у Хрватској 1941—1950.</i>	7. III 2003.
249. Владан Гавриловић	<i>Темишварска и илирска дворска канцеларија (1790—1792)</i>	18. IV 2003.
250. Оливера Гајић	<i>Могућности проблемске наставе у оспособљавању ученика</i>	24. IV 2003.
251. Татјана Тубић	<i>Социјално-когнитивни чиниоци и стилови учења</i>	29. IV 2003.
252. Дејан Микавица	<i>Михаило Полић Десанчић</i>	11. VII 2003.
253. Ратмира Пјанић	<i>Методички приступи српској модерни у средњој школи</i>	15. VII 2003.
254. Милош Луковић	<i>Језик Оштраг имовинског закона за Краљевину (Краљевину) Црну Гору</i>	17. IX 2003.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
255. Јармила Ходолич	<i>Vývin slovenskej detskej prózy vo Vojvodine (Развој словачке дечије прозе у Војводини)</i>	25. IX 2003.
256. Светлана Шпановић	<i>Модел савременог учбеника и особљавање ученика за самообразовање</i>	21. X 2003.
257. Весна Гаврилов-Јерковић	<i>Релација спремнојсти за промену и ефеката психијатријског третмана у контексту транстеоријског модела промене</i>	4. XI 2003.
258. Јасмина Коцопељић	<i>Међајезички чиниоци усвајања исмености (синтаксичка свест код деце предшколског узраста као предуслов успеха у усвајању читања и писања)</i>	14. XI 2003.
259. Бранко Бешлин	<i>Европски утицај на српски либерализам од 1848. до средине осамдесетих година 19. века</i>	20. XI 2003.
260. Рада Стијовић	<i>Говор горњих Васојевића</i>	8. XII 2003.
261. Зоран Ђерић	<i>Дом и безбедност у поезији XX века — на примерима руске, пољске и српске песничке емиграције</i>	29. XII 2003.
262. Зденка Нововић	<i>Дискриминативни значај когнитивних, афективних и акциденталних варијабли у диференцирању дејресивних и анаксиозних стања</i>	30. I 2004.
263. Саша Милић	<i>Комуникација наставник-ученик и ефикасност кооперативног учења</i>	14. IV 2004.
264. Бојан Димитријевић	<i>Југословенска народна армија 1945—1954.</i>	28. V 2004.
265. Оливера Кнежевић-Флорић	<i>Нови приступи интеграцији педагошке есенције и педагошке егзистенције из дискурса педагошке друштва</i>	7. VI 2004.

Име и презиме	Тема	Датум одбране
266. Душанка Митровић	<i>Уијетничка провера психоана- литичког конструкција елек- тра комплекса путем поли- емоционалних начина одгова- рања</i>	11. VI 2004.
267. Срђан Шљукић	<i>Социолошки аспекти развоја земљорадничког задружарства у бившим социјалистичким земљама југоисточне Европе</i>	15. VI 2004.
268. Биљана Шиму- новић-Бешлин	<i>Просветна политика у Ду- навској Бановини 1929—1941. године</i>	21. VI 2004.
269. Гордана Драгин	<i>Говори у сливу Ситуденице</i>	28. VI 2004.
270. Жарко Бошњаковић	<i>Говор Смедеревског Подунав- ља</i>	29. VI 2004.
271. Љупчо Кеврески	<i>Детерминанте и рејеркусије превремених уписа даровитих у школу</i>	22. VII 2004.

ОДСЕК ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И ЛИНГВИСТИКУ

Одсек за српски језик и лингвистику, са својим двема катедрама — Катедром за српски језик и Катедром за српски језик као нематерњи — матични је одсек за две студијске групе: Српски језик и књижевност и Српски језик и књижевност у одељењима за националне мањине, а у оквиру Одсека постоји и Центар за српски језик као страни.

На новоотвореном Филозофском факултету међу првима основана је наша Катедра — прво под именом Катедра за српскохрватски језик, а предавањем истакнутог лингвисте и председника Српске академије наука и уметности, Александра Белића, одржаним 1. децембра 1954. године — обележен је почетак рада и наше катедре и Филозофског факултета. Од самог почетка на њој су предавала препознатљива имена наше лингвистичке науке: Миливој Павловић, Петар Ђорђевић, Иван Поповић, Павле Ивић, Милка Ивић, Александар Младеновић, а ускоро и Рудолф Коларич (професор за словеначки језик), Војислав Илић (професор за македонски језик), чиме су створени услови да Катедра прерасте у Катедру за јужнословенске језике. Затим су на Катедру стигли Душан Јовић, Јован Кашић — да би након тога, шездесетих година, почели пристизати наставници школовани на овом факултету или његови магистранти и докторанти — Јасна Мелвингер, Вера Јерковић, Драгољуб Петровић, а почетком седамдесетих и Јован Јерковић, Милорад Радовановић, Љиљана Суботић, Југослава Арсовић. Тих година долазе на Катедру и Велимир Михаиловић и Коста Дудић. „Војводина, имајући завидну културну тради-

цију, без универзитета али са гласовитом Матицом српском, знала је да окупи, цени и подстиче вредности, а новооснована Катедра, настала у духу добре белићевске традиције, показала се као отворена средина за продор модерних лингвистичких струјања” — пише хроничар Катедре.

Вишејезичност Војводине тражила је и нови профил наставника српскохрватског језика у вишејезичним школама. Тако је основана нова наставна група за Српскохрватски језик и југословенске књижевности за професоре у одељењима за националне мањине а ускоро се (1972—73. г.) формира и Катедра за српскохрватски језик као језик друштвене средине и за обављање наставе на новој наставној групи изабрани су Сава Бабић, Андраш Давид (као хонорарни наставник), Егон Фекете и Душанка Игњатовић.

У другој половини шездесетих на групи за јужнословенске језике дипломирало је и углавном завршило новоотворене постдипломске студије више одличних студената, који су чинили значајан лингвистички подмладак способан да се укључи у послове на проучавању српскохрватског језика. Катедра је покренула иницијативу да се при Филозофском факултету оснује посебан институт за лингвистику, који би се бавио организованим проучавањем општих проблема српскохрватског језика и проучавањем специфичних појава везаних за подручје Војводине, и крајем 1969. године почео је са радом Институт за лингвистику. На њему су од почетка радили, на многим пројектима, као научни сарадници или асистенти, Велимир Михајловић, Гордана Вуковић, Милица Грковић, Мирјана Јоцић, Мато Пижурица и Свенка Савић. Ускоро на Институт долазе Вера Васић и Љиљана Недељков, а када је, 1977. године, у процесу реформе и реорганизације високошколске наставе и научноистраживачког рада, дошло до интеграције Катедре за јужнословенске језике и Института за лингвистику, сви смо се нашли на Филозофском факултету под именом Института за јужнословенске језике са двама катедрама (Катедром за српскохрватски језик и Катедром за српскохрватски језик као језик друштвене средине, тзв. СХМ) и постепено смо сви бивали укључивани у организовани рад на научним пројектима односно у наставу. Ова симбиоза

показала се веома добром, јер смо заједничким снагама и искуством наставили рад на научноистраживачким пројектима и постизали запажене резултате, што је углавном било и публиковано.

Шездесетих година (1965) на Катедри је покренут и јединствен лингвистички часопис, у којем своје прве научне радове објављују првенствено добри студенти и млађи сарадници. То су познати наши *Прилози за проучавање језика*, часопис који се може наћи и тражен је у свим славистичким библиотекама у свету. Веома смо поносни што смо и у овим лошим временима успели да пребродимо кризу и успоставимо континуитет њихових излагања. Знам да би професор Ивић због тога био веома задовољан јер је он на *Прилоге* био веома поносан, што је често и истицао.

Осамдесетих година на Катедру за српскохрватски језик долазе Владислава Петровић, Јасмина Грковић-Мејџор, Жарко Бошњаковић, Гордана Драгин, Ивона Жибрег, Ивана Антонић, Марија Ђулум, а на Катедру за српскохрватски језик као језик друштвене средине Мирјана Бурзан и Нада Арсенијевић. И током деведесетих година наше катедре се подмлађују и комплетирају. На њих долазе Наташа Драгин, Душанка Вујовић, Слободан Павловић, Вишња Кризманић, Душанка Звекић, Љиљана Петровачки и Пал Шандор. У новом миленијуму богатији смо за шесторо асистената приправника и наша Катедра односно Одсек има осигурану будућност. То су Наташа Бугарски, Марина Курешевић, Исидора Бјелаковић, Миливој Алановић, Јелена Војновић и Милан Ајџановић. Данас нас има укупно 28 — са Јасмином Дражић која је заменила Виолету Јовић, дугогодишњег секретара Катедре.

Сваки нови закон о универзитету мењао је и наше име. Са одустајањем нашег друштва од самоуправљања и ооуризације, престали смо да будемо институт. Са променама у земљи промењено је и име нашег језика. Према Шешелевом закону постали смо Катедра за српски језик са два одсека, а сада смо Одсек за српски језик и лингвистику са две катедре: Катедром за српски језик и Катедром за српски језик као нематерњи, и у складу са тим имамо и две на-

ставне групе: Српски језик и књижевност и Српски језик и књижевност у одељењима за националне мањине.

Ми смо сада добро организован успешан Одсек који у свом саставу, поред ове две катедре има и Центар за српски језик као страни. Овим Центром (основаним 2000. године) Универзитет у Новом Саду добио је оно што сви универзитети на свету имају, а то је универзитетска институција на којој странци, пре свега страни студенти, студирају односно уче матични језик те земље да би се касније укључили у редовни процес студија на том језику, а то значи институција у којој се тај језик учи као страни језик. Чланови нашег одсека ексклузивно су, 2002. г., добили пројекат од Министарства просвете и спорта Републике Србије да ураде и урадили су Праг знања српског језика чију израду је финансирао Савет за културну сарадњу Савета Европе (CDCC). Праг знања (дефинисан као најмањи степен комуникативне компетенције потребан једној одраслој особи да ступи у социјални контакт) обухвата одговарајући захтев оптерећења садржаја за наставу односно учење [страног] језика како би се постигао задати минимум стандарда у таквом образовању и чије савладавање омогућује пре свега одраслом, који учи одређени страни језик да се у том језику сналази у земљи у којој се он говори као основно средство комуникације у свакодневном животу. Овим Прагом знања српски језик је ушао у породицу европских језика за које постоје прагови знања и тиме је остварен циљ да се провера знања српског језика као страног обавља компетентно и према моделу који је прописао Савет Европе.

У Центру курсеве српског језика држе наши млади асистенти приправници који су сада већ искусни наставници нашег језика као страног. Наш Одсек је и реализатор Међународне летње школе српског језика, културе и историје која се од 1996. године организује на Универзитету. За потребе Школе и Центра написан је и уџбеник српског језика за странце (почетни и средњи курс са радним свескама), *Научимо српски — Let's learn Serbian*.

Пошто се надам да ће библиографија свих наставника и сарадника Филозофског факултета бити објављена у јубиларној 2004. години и да ће се тамо наћи и све наше књиге и

сви наши чланци објављени у периоду од последње заједничке Библиографије, публиковане 1984. године поводом тридесетогодишњице Факултета, о издавачкој делатности нашег Одсека рећи ћемо само кратко. Поред тога што смо обновили издавање *Прилога проучавању језика* и тако успоставили континуитет њиховог редовног годишњег излагања (изашао је из штампе 34. број, за 2003), а *Прилози* су сада у Министарству за науку и технолошки развој Републике Србије уврштени у ред часописа који носе ознаку Р61, тј. у ред часописа изузетног националног значаја, године 2001. покренули смо и нову едицију — *Лингвистичке свеске* и досад су изишле три књиге у тој едицији, по једна сваке године: *Пићања из старословенске синтаксе и лексике* — ауторка Јасмина Грковић-Мејџор, *Историјска лингвистика* — ауторка Љиљана Суботић, *Семантичко-деривациони речник*, свеска 1: *Човек — делови тела*, под редактуром Даринке Гортан-Премк, Вере Васић и Љиљане Недељков, а планира се нова, IV књига за 2004. годину: *Предавања из историје језика* у којој ће се наћи више аутора.

Наш Одсек је носилац и два научна пројекта на које су укључени готово сви чланови Одсека и који су високо котирали на ранг листи Министарства. То је пројекат „Историја језика” (руководилац Јасмина Грковић-Мејџор) и пројекат „Савремени српски језик” (руководилац Ивана Антонић).

Од 1981. године поново редовно организујемо магистарске студије, а од 2002—2003. године и специјалистичке. За оба ова вида последипломске наставе постоји велико интересовање студената.

Пошто нам предстоји свеобухватна реформа високог школства у духу Болоњске декларације, и наш Одсек се активно припрема за тај процес. Начинили смо и радну верзију предлога нових студијских група на нашем Одсеку и нових наставних планова за те групе и у договору смо са сродним катедрама у Београду, Нишу, Крагујевцу и Косовској Митровици у вези са усаглашавањем оквирних начела при изради нових наставних планова.

Проф. др Љиљана Суботић

ОДСЕК ЗА СРПСКУ КЊИЖЕВНОСТ

Развојни план Универзитета у Новом Саду обухватао је од самих својих почетака оснивање катедара на Филозофском факултету. Једна од првих на нашем факултету била је Катедра за југословенску књижевност. Од 1954. године оснивања Факултета и Катедре, тј. Одсека за српску књижевност, до данас је видно давање приоритета матичној књижевности и језику, уз неспорно изучавање и осталих јужнословенских књижевности, светске књижевности, језика и педагошких дисциплина. Први предавачи били су: Ђорђе Сп. Радојичић (Стара југословенска књижевност), др Драгољуб Павловић (Приморске и покрајинске књижевности), др Видо Латковић (Народна књижевност; Теорија књижевности), Младен Лесковац (Нова југословенска књижевност), др Војислав Ђурић (Светска књижевност). Мењајући, током времена, свој назив, Одсек за српску књижевност није изгубио свој основни идентитет, образовање наставника и професора српског (раније: српскохрватског) језика и књижевности. Од првобитних усмерења, групе А и групе Б, школског и ваншколског смера, данас постоји само профил дипломираног професора српске књижевности и језика.

Професори овог Одсека одређивали су углед студијској групи, Одсеку и Факултету. Њихов педагошки рад, научни резултати, најчешће у облику монографских дела, свакако и бројних студија, учинилу су студијску групу атрактивном за педесет генерација студената. Имена ових наставника трајно су обележила рад Одсека. Уз већ поменуте, то су били и

професори: др Рудолф Коларич, др Иванка Јовановић, др Драшко Ређеп, др Бошко Новаковић, академик Сретен Марић, др Драгиша Живковић, академик Светозар Петровић, др Боровоје Маринковић, академик Милорад Живанчевић, академик Милорад Павић, др Божидар Ковачек, др Јоже Погачник, др Војислав Илић, др Павле Илић, др Мирослав Егерић, др Бранко Милановић, др Петар Милосављевић, др Јелка Ређеп, академик Радомир Ивановић, др Јован Делић.

Уз основне, од 2003. године Одсек је увео једногодишње специјалистичке студије (руководилац мр Бранка Јакшић Провчи). Магистарске студије (двогодишње) постоје од школске 1960/1961. године, с прекидима, а континуирано, према Правилнику који је саставио први њихов руководиолац академик Светозар Петровић, од 1972/1973. године (руководиоци су још били академик Милорад Живанчевић, проф. др Јелка Ређеп, проф. др Зоја Карановић, проф. др Никола Грдинић, доц. др Љиљана Пешикан Љуштановић, данас је руководиолац проф. др Сава Дамјанов). Према постојећем правилнику, студије су модерно концептоване, омогућавају студенту да слуша курсеве еминентних научника из земље и из иностранства, међу њима били су, на пример, Мирослав Червенка, проф. др Борис Патерну, академик Зоран Константиновић, проф. др Зденко Шкроб; (уп. Н. Грдинић, *Посмртидиломске студије на Одсеку за српску и ујоредну књижевност. Поводом 25-годишњице рада (1973—1998)*, Нови Сад, 1998).

Одсек је био носилац бројних научно-истраживачких пројеката: 1. Истраживања југословенских књижевности у контексту европске цивилизације — књижевна историја, компаратистика и теорија; 2. Компаративно проучавање књижевности народа и народности Југославије; 3. Теме револуције у савременом српском роману, приповеци и мемоаристици; 4. Рукописне песмарице XVIII и XIX века; 5. Српско песништво у XVIII веку и у првој половини XIX века; 6. Тема даривања у српској књижевности; 7. Књижевнотеоријска мисао Југословена; 8. Истраживање српске књижевности по жанровима; 9. Жанрови српске књижевности — порекло и поетика облика. Учесници ових проје-

ката нису били само наставници и сарадници Одсека, већ, кад су то пропозиције Министарства за науку дозвољавале, и научници других факултета и научних институција. Резултати су јавно верификовани или путем јавних трибина или у облику публикованих студија и монографија. Већ је традиција да се сваке две године одржи промоција публикација наставника и сарадника Одсека; на таквим скуповима показује се колико је научни рад сваког члана Одсека плодан и по резултату и по броју објављених радова. Наставници Одсека били су, или су то и сад, учесници многих иностраних научних пројеката.

Међународна сарадња Одсека обухватала је, с једне стране, гостовања угледних научника и књижевних стваралаца на основним и магистарским студијама; с друге стране, наставници и сарадници Одсека били су лектори на страним славистичким катедрама (Хале, Гетинген, Познањ, Франкфурт, Темишвар, Бањска Бистрица, Сегедин), лектори на летњим школама српског језика и културе (Београд, Нови Сад, Сарајево, Задар), гостујући професори на европским и ваневропским универзитетима, стипендисти угледних фондација (Сасакава, ДААД, ДФГ, Фулбрајт).

Одсек има семинарску библиотеку с преко 30.000 каталожских јединица посебних и периодичних публикација (библиотекар Драгослава Јевремовић). У семинару се налази и легат Ђорђа Сп. Радојичића с публикацијама — преко 4.000 наслова — из области средњовековне српске књижевности. У легату су и преписка овог познатог научника, микрофилмови и снимци старих српских рукописа, тако да је овај легат, по свом тематском тежишту, извор за научни рад сваком стручњаку за овај период историје српске књижевности.

Сваке године се на студијску групу Српска књижевност и језик уписује око сто студената. Реализујући наставни план, студенти су у прилици да, током свог истраживања у семинарској библиотеци, у три семинарска рада покажу резултате својих тематских истраживања. Даровитима се пружа могућност да се укључују и у научне пројекте, у Одсеку или у некој културној или научној институцији (на пример, при Матици српској), које воде наставници Одсека.

Таква брига за научни подмладак развија се даље, током магистарских и докторских студија. Нова реформа наставе, о којој се размишља у сарадњи с осталим истородним катедрама других универзитета у Србији, значиће даљу модернизацију наставе, њено осавремењивање и промену методологије студија; еластичност таквог новог студија представљаће могућност за студента да бира курсеве и других студијских група, како би остварио интердисциплинарност своје основне струке.

Проф. др Мирјана Д. Стефановић

ОДСЕК ЗА ИСТОРИЈУ

Катедра — данас Одсек за историју — основана је кад и Филозофски факултет у Новом Саду, у јесен 1954. Разлози за оснивање Наставне групе за историју постојали су у великом броју студената који су после рата студирали на Филозофском факултету у Београду, затим и потреби да се обезбеде одговарајући кадрови за средње школе и да се у проучавању прошлости уваже специфичности културне традиције вишенационалне војвођанске средине. Осим историје, Катедра је испрва организовала и наставу из Основа друштвених наука и Основа педагошких наука које су се касније конституисале као посебне наставне јединице. Основни задатак Катедре, био је организовање и извођење редовне наставе историје и научно-истраживачког рада, што је отпочело 1. децембра 1954.

Први наставници су изабрани 25. септембра 1954: Мита Костић за редовног професора на предмету Национална историја новог века, Ђорђе Сп. Радојичић за редовног професора за Националну историју средњег века, Петар И. Поповић за редовног професора Опште историје новог века и Милутин Гарашанин за ванредног професора Археологије.

У првој и другој школској години радило се по плану и програму Филозофског факултета у Београду и уз свесрдну помоћ наставног кадра тог Факултета. По новом Наставном плану и програму радило се од 1957/58, а до нових измена дошло је школске 1960/61, када је на Универзитету у Новом Саду уведена степенаста настава. Она је задржана до

1965/66, када је поново усвојен јединствени Наставни план због уважавања потребе да се и за рад у осмогодишњим школама оспособе високообразовани наставни кадрови. Студенти историје су по новом плану изучавали три групе предмета. Прва је обухватала главне или фундаменталне предмете: Историју старог века, Општу историју средњег и новог века, Историју народа Југославије средњег и новог века и Историју Југославије после 1918. У другој групи били су помоћни предмети: Археологија, Помоћне историјске науке, Класични језици (латински и грчки језик), страни језик по избору студената, Општа и регионална географија, Увод у историјске студије и Методика наставе историје. Трећу групу чинили су предмети општег образовања: Основи науке о друштву, Самоуправни социјализам, Политичка економија, Основи педагошких наука, Генетичка и педагошка психологија и Основи народне одбране I и II. И овај Наставни план је касније претрпео одређене измене. Уместо Географије уведена је Историја уметности или, у зависности од опредељења студената, Етнологија. Сви предмети су полагани усмено осим Опште историје и Националне историје новог века и Историје Југославије, где је писмени део испита представљао услов да се приступи усменом делу испита. Студенти су били обавезни да ураде по један семинарски рад из опште и један из националне историје, по сопственом избору и у договору са предметним наставником. Била је предвиђена и обавезна екскурзија по тадашњој земљи и иностранству. Наставни планови и програми су мењани и касније у складу са променама до којих је долазило у основном и средњем образовању, али и у друштву уопште. До битних промена у образовању наших студената дошло је 1978, када су уведени тзв. смерови. Њиховим увођењем настојала се обезбедити припрема студената за предмете који су били блиски историјској науци: Класичне студије, Архивистика, Музеологија и марксистичка група предмета. Редукција овог Наставног плана показала се као неопходна и до ње је брзо дошло тако што су укинута смерови и уведени предмети по избору.

Наставу на предметима: Историја старог века и Класични језици држали су Растислав Марић, Стеван Јоси-

фовић, Бранимир Габричевић, Ксенија Марицки Гађански, Милена Душанић, Даринка Зличић, Милена Јовановић и Ана Елаковић. Општу историју средњег века предавали су и држали часове следећи наставници: Иван Божић, Бариша Крекић, Божидар Ферјанчић, Јованка Калић, Сима Ђирковић и Даница Димитријевић. Богумил Храбак је предавао Општу историју средњег века од 1979. до 1993, а потом је као ванредни професор предмет преузео Петар Рокаи. Општу историју новог века предавали су Петар И. Поповић, Радован Самарцић, Чедомир Попов, Бранислав Ђурчић и Душко М. Ковачевић. Поједине курсеве на овом предмету држали су и Никола Гаћеша, Калман Чехак, Миленко Палић, Латинка Перовић и Томислав Краљачић. Националну историју средњег века предавали су: Ђорђе Сп. Радојичић, Душанка Динић Кнежевић и Ненад Лемајић. Од Мите Костића је наставу на предмету Национална историја новог века преузео Васа Чубриловић, а потом Славко Гавриловић. На овом предмету наставу су држали и Васо Војводић, Бранислав Вранешевић, Лазар Ракић, Душан Берић, Мирко Митровић и Дејан Микавица. Историју Југославије предавали су Јован Марјановић, Јосип Мирнић, Ранко Кончар, Тодор Стојков, Данило Кецић, Никола Гаћеша, Шандор Месарош, Александар Касаш, Стеван Мачковић, Биљана Шимуновић и Драгица Кољанин. Наставу из Методологије историјске науке држао је Александар Форишковић. Помоћне историјске науке предавали су професори Славко Гавриловић, Ђуро Тошић и Золтан Ђере. Археологију су предавали Милутин Гарашанин, Богдан Брукнер, Ивана Радовановић, Ксенија Боројевић и Весна Манојловић.

Катедра за историју Филозофског факултета у Новом Саду је интегрисана са Институтом за изучавање историје Војводине 1975. године. Смисао ове интеграције налазио се у потреби за унапређењем укупног наставног и научног рада на простору Војводине. На челу Института налазио се директор биран на две године из редова наставно-научног особља. Органи Института били су Наставно-научно веће, које су чинили наставници и сарадници Института, и Збор радних људи, у чијој делатности су учествовали сви чланови

Института. Радом Катедре за историју, у оквиру Института, руководили су шеф и секретар Катедре. Институт је постојао до 1993. године, после чега је његове обавезе преузела Катедра, а од 1995. године Одсек за историју.

Настава на Катедри за историју из предмета општег образовања и предмета опште стручности изводила се, као и данас, на српскохрватском (српском) и мађарском језику, а настава из уже струке углавном на српскохрватском језику. Научноистраживачки рад организован је у оквиру пројеката у којима је обухваћена прошлост данашње Војводине од праисторије до новог доба. У периоду 1981—1985. реализовани су пројекти: „Археологија праисторијског и античког периода; Историја народа и народности од XVI до XX века”; „Југословени у фашистичким затворима и концентрационим логорима у Другом светском рату”. Научни рад на Институту реализован је у сарадњи са многим научним институцијама у земљи и иностранству. Резултати научног рада објављивани су у публикацијама Института (45 монографија), издањима САНУ, Матице српске, у историјским часописима у земљи и иностранству. Зборник радова Института *Истраживања* покренут је 1971. и излазио је до 1992. (четрнаест бројева), а 2004. године обновљен је, и до данас је објављено још два броја. Интензитет научноистраживачког рада појачан је покретањем едиције *Војводина у борби* у оквиру које су објављене 22 монографије посвећене политичким, друштвено-економским и културним питањима из новије прошлости Војводине и шеснаест књига архивске грађе битне за проучавање историје Војводине. Институт за историју организовао је и неколико научних скупова међу којима је вредно издвојити оне који су одржани 1978: Војводина у 1943; 1980: Историјско место и значај Шесте покрајинске конференције КПЈ за Војводину; Међународни симпозијум археолога посвећен неолиту и раном бронзаном добу одржан је 1982. године; 1989: Два века револуције у свету (поводом двестогодишњице Француске револуције 1789. године); 1992: Класичне студије у Карловачкој гимназији; 1992: Ослобађање и присаједињење Војводине Краљевини Србији 1918; године 1996: 1100 година досељења Мађара и Војводина.

Наставници и истраживачи Института узели су учешће на међународним научним скуповима: У Букурешту 1964. поводом стогодишњице румунског научника Богдана Јоана, на међународном конгресу византолога у Оксфорду 1966, на Конгресу посвећеном римској и грчкој епиграфици одржаном 1976. у Констанци, на међународним научним скуповима у Букурешту, Сегедину, Кракову, Фиренци. На Катедри и Институту гостовали су и држали предавања Пол Лемерл (1961), француски професор византологије на Сорбони, Александар Оболенски (1964), професор византологије на Универзитету у Оксфорду, Александар Гејштор (1965), професор Универзитета у Варшави, Матео Лопез (1967), стручњак за привреду средњовековне Италије, Јанус Козловски (1981), професор Археологије Јагелонског универзитета у Кракову, Рут Тринхам, археолог на Универзитету у Берклију и Ханс Хибнер, професор Универзитета „Мартин Лутер” у Халеу (1983), Базил Дејвидсон (1984), енглески историчар. У оквиру сарадње са другим институтима у Југославији гостовали су на Филолозофском факултету Бранислав Ђурђевић (1961 и 1977), академик из Сарајева, Алојз Бенац, професор археологије из Сарајева, Тајана Брегантић, професор археологије из Љубљане, Андреј Митровић, професор Филозофског факултета у Београду.

У периоду од 1986. до 1990. научноистраживачки рад на Институту организован је посебно у оквиру пројекта „Историја Војводине” у оквиру којег су обрађене теме (потпројекти) које су се односиле на историју данашње Војводине од краја XVII до почетка XX века, Историју савеза комуниста Војводине, Политичку историју Војводине у XX веку, Развој класичних студија у Војводини и на данашњу *Војводину у средњем веку*. У раду на овим пројектима учествовали су академици, редовни и ванредни професори, доценти и асистенти: Славко Гавриловић, Лазар Ракић, Данило Кецић, Чедомир Попов, Ксенија Марицки Гађански, Душанка Динић Кнежевић, Милена Душанић, Милан Петров, Петар Рокаи, Јагода Војводић, Васа Војводић, Мирко Митровић, Александар Форишковић, Никола Гаћеша, Богдан Брукнер, Богумил Храбак, Калман Чехак, Драгица Кољанин, Ненад Лемајић.

Од 1991. до 1994. године рађени су на Институту републички пројекти „Историјска, књижевно-филолошка и лексикографска испитивања антике и античке рецепције” (руководилац пројекта др Ксенија Марицки Гађански, ред. професор); „Социјалне, религијске и културне прилике на тлу Војводине у средњем и новом веку” (руководилац пројекта др Душанка Динић Кнежевић, ред. професор); „Српски народ у међународним односима друге половине XIX века” (руководилац пројекта др Никола Гаћеша); „Војводина у епохи светских ратова” (руководилац пројекта др Данило Кецић, ред. професор); „Грађа за историју Војводине” (руководилац пројекта др Петар Рокаи, ванредни професор); „Насеља и некрополе предримског периода на тлу Војводине” (руководилац пројекта др Богдан Брукнер, ред. професор).

У периоду од 1996. до 2000. године чланови Одсека за историју ангажовани су у научноистраживачком раду на следећим републичким пројектима: „Историја Србије и српског народа”. Координатор: Историјски институт САНУ, руководилац пројекта академик Славко Гавриловић; „Изучавање антике и античког наслеђа”. Координатор: Филозофски факултет, Београд, руководилац пројекта: др Мирон Флашар, редовни професор; „Археологија војвођанског тла”. Координатор: Музеј Војводине, Нови Сад, руководилац: др Предраг Медовић, научни саветник. Сарадници и носиоци тема на овим пројектима били су: др Ксенија Марицки Гађански, др Милена Душанић, др Мирон Флашар, др Даринка Невенић Грабовац, др Војислав Јелић, др Амфилохије Радовић, др Душанка Динић Кнежевић, др Богумил Храбак, др Милан Петров, др Петар Рокаи, др Славко Гавриловић, др Чедомир Денић, др Мирко Митровић, др Ненад Лемајић, Весна Манојловић, Ђере Золтан, др Никола Гаћеша, др Чедомир Попов, др Калман Чехак, др Шандор Месарош, др Душан Берић, др Душко Ковачевић, Васо Војводић, Јагода Војводић, Бранислав Ђурчић, Пал Тибор, др Данило Кецић, др Ранко Кончар, др Миленко Палић, др Александар Касаш, Драгица Кошанин, Биљана Шимуновић, Бранко Бешлин, Милена Јовановић, др Никола Тасић, др Борислав Јовановић, др Ксенија Боројевић и Милан Дрча.

У периоду од 2002. до 2005. године чланови Одсека ангажовани су на републичким пројектима: „Просопографска истраживања српске историје и културе у XIX и XX веку” (руководилац пројекта др Ксенија Марицки Гађански, ред. професор) и „Војводина мултиетнички историјски простор” (руководилац пројекта др Петар Рокаи, ред. професор).

Међународни пројекат CLIOHRES.net започет је 2003. године (руководилац др Ксенија Марицки Гађански, ред. професор).

Пројекат „Извори о историји и култури Војводине” започет је 2006. године (руководилац академик Славко Гавриловић).

„Подручје Војводине у историји Балкана и Подунавља од праисторије до данас” је назив савезног пројекта у којем су учествовали чланови Одсека за историју од 1994. до 1997. (руководилац пројекта: академик Славко Гавриловић). У раду на овом пројекту ангажовани су: др Богдан Брукнер, др Ксенија Марицки Гађански, др Милена Душанић, др Душанка Динић Кнежевић, др Петар Рокаи, мр Мирко Митровић, др Душан Берић, др Чедомир Попов, мр Душко Ковачевић, др Данило Кецић, др Никола Гаћеша, др Ранко Кончар, др Александар Касаш и Јелена Колаковић.

Трибина историчара интензивно је радила у периоду од 1984. до 1993. године и њом је успешно руководио академик проф. др Чедомир Попов, уз несебичну помоћ мр Даринке Зличић. На овој трибини одржан је велики број прворазредних научних предавања и вођени су разговори о актуелним историографским темама. Посебно занимљива и запажена предавања одржали су др Славко Гавриловић, др Милорад Екмечић, др Василије Крстић, др Чедомир Попов, др Катарина Боројевић, др Бранко Петрановић, др Љиљана Црепајац, др Светлана Слапшак, др Латинка Петровић, др Душанка Динић Кнежевић, др Рене Ловренчић, др Ђорђе Станковић, др Андреј Митровић, др Александар Форишковић, др Драгољуб Живојиновић, др Љубомир Максимовић, др Борислав Јовановић, др Никола Милошевић, др Лазар Ракић, др Драган Коковић, др Радош Љушић и многи други.

Данас (2006) на Одсеку за историју наставу изводе следећи наставници и сарадници: на предмету Историја старог века и Класични језици мр Светозар Бошков и мр Ифигенија Радуловић; на предмету Археологија проф. др Александар Јовановић (ангажован) и мр Весна Манојловић; на предмету Општа историја средњег века проф. др Петар Рокан и мр Ђура Харди; на предмету Национална историја средњег века проф. др Ненад Лемајић и мр Снежана Божанић; на предмету Општа историја новог века проф. др Душко М. Ковачевић, доц. др Бранко Бешлин, мр Ђорђе Ђурић и мр Момир Самарцић; на предмету Национална историја новог века доц. др Дејан Микавица, доц. др Владан Гавриловић и Горан Васин; на предмету Историја народа југоисточне Европе у новом веку доц. др Золтан Ђере; на предмету Историја Југославије проф. др Александар Касаш, доц. др Биљана Шимуновић Бешлин и мр Слободан Бјелица; на предмету Методика наставе историје мр Драгица Кољанин; на предметима Увод у историјске студије и Методологија историјске науке проф. др Ранко Кончар (ангажован) и мр Тибор Пал и на предмету Помоћне историјске науке доц. др Владан Гавриловић.

Послове секретара Одсека обавља Јелена Колаковић, а библиотекара Сава Живановић.

Доц. др Дејан Микавица

ОДСЕК ЗА ГЕРМАНИСТИКУ

Оснивање Катедре за немачки језик и књижевности

Катедра за немачки језик и књижевност основана је 1954. године — кад и Филозофски факултет, и са још четири катедре твори језгро из ког се развио Факултет. Због недостатка сопствених кадрова првих година постојања наставу су држали професори и сарадници Одсека за германистику Филозофског факултета из Београда. Године 1977. Катедра за немачки језик и књижевност постала је, уз Катедру за енглески језик и књижевност, Катедру за руски језик и књижевност, Катедру за француски језик и књижевност и Фонетску (касније Језичку) лабораторију — саставни део Института за стране језике и књижевности. Године 1993. Катедра за немачки језик и књижевност трансформисала се у Одсек за германистику. Данас Одсек за германистику чине Катедра за немачки језик и књижевност, Лекторат, Одељење за научноистраживачки рад и Семинарска библиотека.

Кадровски развој

У време оснивања Катедре за немачки језик и књижевност носиоци организационог и наставног рада били су чланови Одсека за германистику тадашњег београдског Филозофског факултета (др Миљан Мојашевић, Огњан Радовић, др Јован Ђукановић, др Драгослава Перишић, др

Иван Пудић, Божана Милекић, Милка Нешовић). Први стални наставник на Катедри био је др Страхиња Костић који је 1956. године изабран за доцента за Немачку књижевност. Као стални сарадници на Катедри тада су радили још и др Гертруда Стојан-Јовановић и Јелисавета Анђелић. Од 1960. године почиње постепено кадровско јачање Катедре, најпре доласком Хелене Војтеховски, асистента за предмет Немачки језик и Томислава Бекића, асистента за предмет Немачка књижевност, а потом Павице Мразовић, стручног сарадника за предмет Немачки језик и Весне Берић, асистента за предмет Историја немачког језика. Током наредне четири деценије на Катедри је дуже или краће време радило више од тридесет наставника и сарадника.

Данас наставу на Катедри обавља 14 сталних наставника и сарадника, и то из области језика проф. др Марина Личен, проф. др Маргита Шнел-Живановић, те сарадници мр Љубица Трифуновић-Сврдлан, виши лектор, Миланко Беквалац, виши лектор, Зоран Великић, виши лектор, мр Гордана Ристић, лектор, Цвијета Шмит, лектор, Роберт Ковач, лектор и Сања Петровић, асистент-приправник, а на подручју књижевности проф. др Јулијана Бели-Генц и асистенти-приправници мр Александра Гојков-Рајић, Николина Зобеница, Хелена Бошков и Ђорђе Томић. У извођењу наставе учествују и два немачка лектора, ангажована на основу уговора са фондацијама DAAD и „Robert Bosch”. Чланови Одсека за германистику из реда ненаставног особља су Блажан Стјепановић, библиотекар и Татјана Малеташки, секретар Одсека.

На Катедри за немачки језик и књижевност у настави су помагали страни лектори београдског Одсека за германистику. Касније су за рад само на нашој Катедри били ангажовани следећи лектори из Савезне Републике Немачке: dr Dorothea Kadach (1955—1958), dr Birgit Heinemann (1960—1963), Matthias Bronisch (1963—1966), Hans Jörg von Jena (1966—1967), dr Ingrid Urban (1968—1975), Johannes Dahl (1976—1980), Christiane Thim-Mabrey (1980—1983), Gabriela Vinkov (1983—1986), Hans-Peter Schwander (1986—1991), Stephan Rauer (1997—2002), dr Branka Schaller (2002—2004), Anita Gnad (2004—) — лектори Фондације

DAAD, као и Tobias Graf (2002—2003), Fanny Francke (2003—2004) i Franziska Müller (2004—) — лектори Фондације „Robert Bosch”, а из некадашње Немачке Демократске Републике: Fritz Birke (1978—1981), dr Sieglinde Czichowski (1981—1984), Senta Starke (1984—1987), Martina Elfeld (1987), dr Gerlinde Hofmann (1987—1989) и Heike Bartsch (1989—1992).

Катедром за немачки језик и књижевност до сада су руководили проф. др Мита Костић, професор историје на Филозофском факултету у Новом Саду, који је на самом почетку обављао функцију шефа Катедре. Потом су ту функцију обављали проф. др Страхинја Костић (1956—1979), проф. др Павица Мразовић (1979—1981), проф. др Томислав Бекић (1981—1985, 1993—1995, шеф Одсека за германистику био је од 1995. до 2002. године), проф. др Каталин Хегедиш-Ковачевић (1985—1987, 1991—1993), проф. др Весна Берић-Ђукић (1987—1991) и проф. др Јулијана Бели-Генц (1995—2002), која од 2002. године обавља функцију шефа Одсека за германистику и шефа Катедре за немачки језик и књижевност.

Концепција и реализација наставе

Катедра за немачки језик и књижевност образује у првом реду високостручне кадрове за наставу немачког језика у школама и другим образовним установама. Сходно томе, у склопу промена у школском систему, с једне стране, и развоја германистике као посебне научне дисциплине, с друге стране, наставни план и програм Катедре претрпели су током пет деценија постојања одређене промене, усмерене ка побољшању профила и компетенција кадрова који се на Катедри образују. Данас студенти германистике у оквиру основних предмета Немачки језик и Немачка књижевност, као и одређених пропедеутичких, специјалних и факултативних курсева стичу широко германистичко образовање које их легитимише као добре познаваоце немачког језика, немачке књижевности и немачке културе.

Почев од школске 2002/03. године наставни план и програм додипломских студија се постепено, али перманентно модернизују и трансформишу, између осталог и кроз увођење факултативних курсева на све четири године студија, чиме се понуда и садржај курсева приближавају савременим европским тенденцијама у сфери високошколског образовања, трасираним Болоњским процесом.

Сарадници Одсека за германистику држе наставу из Немачког језика као језика по избору и студентима других студијских група Филозофског факултета.

Године 1993. на Одсеку за германистику оснивају се и магистарске студије са два основна смера: Наука о књижевности — Немачка књижевност и Наука о језику — Немачки језик. Студије су модерно конципиране и кроз широку понуду курсева и подстицање интердисциплинарног приступа отварају могућност активног учешћа студената-постдипломаца у креирању свог даљег образовног и научног профила.

Научни рад

Тимски рад на подручју језичких истраживања започет је седамдесетих година прошлог века, на челу са проф. др Павицом Мразовић. На пројектима „Речник валентности — немачки и српскохрватски” и „Педагошка граматика немачког и српскохрватског језика”, поред чланова Катедре, учествовали су и лингвисти са некадашњег српскохрватског подручја, као и сарадници Института за немачки језик из Манхајма.

Осамдесетих година чланови Катедре учествовали су и у научно-истраживачком пројекту у области истраживања страних књижевности који је финансирао тадашњи СИЗ за научни рад Војводине.

Чињеница да се културно-историјски развој управо у овом поднебљу од краја XVIII столећа у знатној мери одвијао у оквирима израженог присуства и утицаја немачке културе у широком смислу речи, условила је и индивидуална научно-истраживачка интересовања чланова Одсека.

Истраживања су у знатној мери имала компаративни, интеркултурални и интердисциплинарни карактер и бавила су се односима, везама и додирима између два језика, две књижевности, односно две културе. Чланови Одсека су такође истраживали проблеме за које је у контрастивној граматици установљено да причињавају посебне тешкоће у савлађивању структуре немачког језика од стране српских говорника, као и проблеме везане за прагматичну страну језика и с њом повезаних феномена интеркултуралне комуникације (интеркултуралност у настави немачког језика). О темама и дoметима тих индивидуалних истраживања сведоче библиографије чланова Одсека.

Међународна сарадња

У складу са природом струке, међународна сарадња се протеклих деценија одвијала у првом реду са земљама немачког говорног подручја. У оквиру међууниверзитетских споразума о сарадњи, Катедра за Немачки језик и књижевност имала је врло успешну сарадњу са универзитетима у Халеу и Регензбургу, Франкфурту на Одри, као и са Универзитетом у Сегедину. Многobројни професори са ових и других немачких универзитета и из еминентних научноистраживачких института гостовали су на Катедри као предавачи, а и чланови Катедре су држали предавања на страним универзитетима, пре свега у Регензбургу и Сегедину. Осим тога, на Катедри су неретко своја књижевна дела на књижевним вечерима или радионицама представљали писци из Немачке, Аустрије и Швајцарске.

Скоро сви наставници и сарадници Катедре провели су краће или дуже време на студијским боравцима или научноистраживачким пословима на разним универзитетима, у научним установама (пре свега на Институту за немачки језик у Манхајму), библиотекама и архивима немачког говорног подручја. Многи су учествовали са рефератима на научним скуповима у земљи и иностранству. Катедра за немачки језик и књижевност је и сама повремено организовала научне скупове као један од облика размене научних

искустава и упознавања са радом других научноистраживачких установа и појединаца (1980. године Скуп југословенских и аустријских германиста, 1982. године Симпозијум југословенских германиста поводом стопедесетогодишњице Гетеове смрти).

Одсек за германистику има добру сарадњу са Немачком академском службом за размену (DAAD) и Фондацијом „Robert Bosch”; захваљујући пре свега овим немачким фондацијама наставници Одсека као и велики број наших студената одлазили су током сваке школске године у Немачку или у друге земље у региону на разне облике усавршавања. Врло плодна сарадња постоји и са Goethe Institut-ом из Београда који је протеклих година организовао едукационе семинаре и радионице за наставнике и сараднике из области методике наставе немачког језика и немачког језика као страног.

Одсек за германистику се налази већ неколико година међу 15 универзитета широм света које Институт за германистику Универзитета у Регензбургу препоручује својим студентима за обављање практикума.

Библиотека

Семинарска библиотека Одсека за германистику поседује богат књижни фонд из области немачког језика, немачке књижевности и културе у ширем смислу: 17.895 наслова монографских публикација, међу којима посебно место заузима приручна литература (разни лексикони, енциклопедије, речници) и 117 наслова серијских публикација. Фонд се врло ажурно попуњава савременом примарном и секундарном литературом, и то највећим делом преко донација разних институција (Deutsche Forschungsgemeinschaft, Goethe Institut, InterNationes) и појединаца из земаља немачког говорног подручја, потом куповином књига из средстава Факултета, као и међубиблиотечком разменом. Од 1998. године приспеле публикације обрађују се електронски, чиме је претраживање књижног фонда

постало доступно корисницима и преко интернета (<http://biblff.ff.ns.ac.yu>).

Поред савремене литературе потребне за научноистраживачки рад и квалитетно студирање, семинарска читаоница је и технички опремљена рачунарима са приступом интернету и ласерским штампачима, што умногоме побољшава услове студирања. Поред тога, у библиотеци се налазе два ТВ-пријемника и два видео рекордера који се користе у настави.

Студенти

У периоду 1985—2004. године на Катедру за немачки језик и књижевност уписује се у просеку 50 студената годишње. Од средине деведесетих година Одсек за германистику бележи благ пораст уписаних студената: у просеку 60 студената годишње. На магистарске студије се такође сваке године упише неколико кандидата.

Студентима германистике пружа се могућност да уз помоћ читаве лепезе разних стипендија проведу извесно време у СР Немачкој да би једносеместралним студирањем на неком немачком универзитету, затим кроз посећивање различитих типова курсева и семинара побољшали своје германистичке компетенције. Од школске 2002/03. године студенти германистике штампају и свој интерни информативни лист на немачком језику, прво под насловом *Hier!*, а потом *KreAktiv*. Школске 2003/04. године на Одсеку је формирана и позоришна група студената.

*Проф. др Јулијана Бели-Гени
Роберт Ковач*

ОДСЕК ЗА АНГЛИСТИКУ

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОДСЕКА

Оснивање

Одсек за англистику, у то време Катедра за енглески језик и књижевност, основан је 1954. године када је основан и почео са радом Филозофски факултет у Новом Саду. У припремама за почетак рада Одсека учествовали су и англисти са Филолошког факултета у Београду Марија Стенсфилд-Поповић и Драгиња Перваз. За првог в. д. шефа Одсека изабран је професор Младен Лесковац, декан Факултета. Настава је почела уводним предавањем које је 16. XII 1954. године одржала Марија Стенсфилд-Поповић, шеф Катедре за енглески језик и књижевност Филолошког факултета у Београду. Од 2002. године дан овог првог предавања постао је Дан Одсека и прилика за сусрете са дипломираним студентима и гостима.

Чланови Одсека

У време оснивања Одсека носиоци организационог и наставно-педагошког рада били су чланови Катедре за енглески језик и књижевност Филолошког факултета у Београду, ангажовани хонорарно, асистент Драгиња Перваз и лектори Емилија Кузмановић-Чучковић и Љиљана Михаи-

ловић. Први страни лектор, Британац Џон Едлард (John Adlard), изабран је већ 19. XI 1954. године.

Први стални наставник на Одсеку био је Светозар Бркић, који је 1. VI 1955. године изабран за доцента за Енглеску књижевност. Од школске 1956/57. године Одсек је имао и четири стална асистента за енглески језик и књижевност (Алекса Илић, Љубомир Михаиловић, Милица Михајловић и Александар Нејгебауер), а од 1961/62. године и др Драгиња Перваз, доцент за Историју енглеског језика, ради на Одсеку као стални наставник. У Фонетској лабораторији, организационој јединици Факултета, у школској 1964/65. години изабрана је лектор Бранка Мاستиловић. Период од 1955. до 1966. године обележен је напорима да се формира стална база наставника и сарадника Одсека, али је учешће хонорарних наставника из Београда још увек велико. У истом периоду, међутим, са Одсека одлазе Милица Михајловић (1962), Љубомир Михаиловић (1962), Светозар Бркић (1963), Алекса Илић (1963—1965) и Бранка Мاستиловић (1965).

На почетку школске 1966/67. године, осим наставника за предмет Методика наставе енглеског језика, Одсек више није имао хонорарног наставног особља. Остали чланови Одсека у том тренутку били су: доценти Драгиња Перваз, др Александар Нејгебауер, др Алекса Илић, асистенти Љиљана Бибовић, Бранко Момчиловић, лектор Ангела Јелесић, британски лектор Ален Меконел-Даф (Alan McConnell-Duff) и амерички лектор Виљам Денис Свини (William Dennis Sweeney).

Догађања у бившој Југославији довела су 1991/1992. године међу чланове Одсека колеге са Филозофског факултета у Сарајеву: академика Светозара Кољевића, др Бранка Остојића, др Јасну Левингер и асистента приправника Александру Ђајић.

Први доцент на Одсеку изабран је 1955. године (др Светозар Бркић), први ванредни професор 1972. године и први редовни професор 1977. године (др Драгиња Перваз). Од тада су многи наставници и сарадници Одсека напредовали у звањима.

Одсек је од оснивања имао једног британског, а од 1966/67. године и једног америчког лектора, у циљу равноправне заступљености британске и америчке варијанте енглеског језика у настави. Лектори су ангажовани преко Британског савета и Фулбрајтовог програма.

Дужност шефа Одсека обављали су др Младен Лесковац (1954—1955), Светозар Бркић (1955—1961, 1963), др Љубомир Михаиловић (1961—1962), др Драгиња Перваз (1963—1972), др Александар Нејгебауер (1972—1979), др Бранко Момчиловић (1979—1981), др Алекса Илић (1981—1983), др Александар Нејгебауер (1983—1987), др Бранко Момчиловић (1987—1989), др Владислава Фелбабов (1989—1991), др Радмила Шевић (1991—1995), др Бранко Момчиловић (1995—2000), др Владислава Фелбабов (2000—2002), др Радмила Шевић (2002—2004)

Дужност секретара Одсека су низ година обављали млађи сарадници, али са растом Одсека настала је потреба за професионалним техничким секретаром. Од 1994. године секретари Одсека биле су Вања Ђурић-Марјански, Јованка Гашић, Ана Крајић и Маријана Тасић.

Режим студија и наставни планови

Од оснивања студијске групе за енглески језик и књижевност уведене су четворогодишње студије, са концепцијом наставног плана и режима студија по угледу на одговарајући београдски одсек. Први наставни план усвојен је одлуком Управе Факултета од 14. VI 1954. године. У периоду од 1954. до 1961. године студенти су из англистичких предмета полагали испит из Енглеског језика после I године, Фонетику енглеског језика после II, колоквијум из Историје енглеске књижевности после III и испит из Историје енглеског језика после IV године. Дипломски испит је био кумулативан и полагао се после IV године као јединствен испит из енглеског језика и књижевности.

Школске 1995/96. године започете су редовне постдипломске студије на Одсеку, на два смера — Наука о језику и Наука о књижевности. Од тада се просечно уписује по 10

студената на сваки од смерова, а предавачи су уважени професори из земље и иностранства: Т. А. Hall, Daniel Cavar, Chris Wilder, Piotr Kuhiwczak, Mike Reynolds, Мирјана Прица, Борис Хлебџ, Ранко Бугарски, Јелена Филиповић, Гордана Петричевић, Олга Миљеска Томић, Драга Зеџ, Ferenz Kiefer, Fritz Beukema, Петер Свевониус, John Bailyn, као и чланови Одсека Радмила Шевић, Твртко Прћић, Предраг Новаков, Владислава Фелбабов, Зоран Пауновић, Владислава Гордић-Петковић.

Први докторат одбрањен је 1976. године из историје енглеског језика (Александар Перић), а прва магистарска теза одбрањена је 1981. године из енглеске књижевности (Гордана Токић). Научни степен доктора филолошких, односно књижевних наука стекло је 10 кандидата, а магистратуру из енглеског језика, лингвистике, енглеске, америчке и аустралијске књижевности и културе 23 кандидата. Многе од докторских дисертација и магистарских теза објављене су као књиге, а две тезе објављене су у издању Задужбине „Андрејевић”.

Наставни језик на општим курсевима био је српски, а на специјалним курсевима енглески, или српски и енглески.

Научни и стручни рад

Чланови Катедре Д. Перваз, Љ. Бибовић и Р. Шевић учествовале су у раду на Југословенском српскохрватско-енглеском контрастивном пројекту (Загреб—Вашингтон), чији је носилац био Институт за лингвистику Филозофског факултета у Загребу, и у публикацијама Пројекта (Studies, Reports) објављивале резултате свога рада. Чланови Катедре су такође учествовали на бројним научним и стручним скуповима у земљи и иностранству.

У оквиру публикација Института за стране језике и књижевности, чланови Катедре учествовали су са већим бројем радова објављеним у Зборнику Института за стране језике и књижевности. Од појединачних публикација објављени су следећи уџбеници, приручници и речници: Алек-

сандар Hejгебауер, *Engleska književnost doba romantizma (1789—1832)*, 1981; Владислава Фелбабов, *Izbor tekstova za vežbanja iz engleske književnosti od početaka do 1939.* (2 све-ске), 1984; Наташа Крстуловић-Петровић, *Zbirka engleskih tekstova za studente humanističkih nauka*, 1985; Љиљана Бибовић, *Zero Verbs in American English*, 1986; Љиљана Готштајн, *Синонимија у колокацијама*, 1986; Горан Станивуковић, *Kratki ep u engleskoj renesansnoj književnosti*, 1988; Гордана Hejгебауер, *Mary Lee Field, From Above to With, Text for the Systematic Teaching of English Prepositions*, 1989; Владислава Фелбабов, *Rečnik društvenopolitičkih, samoupravnih i marksističkih termina i izraza*, 1989; Бранко Момчиловић, *Iz istorije jugoslovensko-britanskih kulturnih veza od 1650. godine do II svetskog rata*, 1990; Владислава Фелбабов, Горан Станивуковић, *Izbor tekstova iz engleske književnosti*, I део, 1990.

Од 1982. године Одсек је имао свој научни потпројекат „Колокације у енглеском и српскохрватском језик” (1982—1985) „Енглеско-српскохрватски речник колокација” (1985—1989), као део научног пројекта Института за стране језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду. Руководилац овог потпројекта био је проф. др Александар Hejгебауер, а учесници Д. Перваз, Р. Шевић, Г. Hejгебауер, В. Половина, В. Фелбабов, М. Перишић, Љ. Готштајн, Љ. Бибовић, као и П. Новаков, С. Опра, М. Маконел-Даф и Т. Прћић. Такође као део пројекта Института за стране језике и књижевности чланови Одсека су учествовали у потпројекту „Номинална фраза у енглеском и српском” (1985—1989), чији је руководилац била проф. др Олга Миљеска-Томић. 90-их година чланови Одсека су учествовали у пројектима Министарства науке, чији су носиоци били више факултета и одсека у Србији, „Српска култура и књижевност у европском контексту”, руководи-лац проф. др Миодраг Сибиновић, проф. др Бранимир Човић, као и „Контрастивна анализа релевантних аспеката енглеског, француског, немачког и руског језика у односу на српски језик”, руководиоца проф. др Предраг Пипер. Тада је на Одсеку запослен и асистент приправник у научно-м раду Маријана Мареш (1997—1998). Током деценија чланови Одсека учествовали су низом појединачних тема у

оквиру различитих истраживања енглеског језика, енглеске и америчке књижевности и југословенско-британских културних веза.

Од међународних пројеката Одсек је, као део Института за стране језике и књижевности, учествовао у пројекту „Живи језици” Европског савета. Посебно би требало поменути организовање и рад на пројектима Европске заједнице. Пројекат ТЕМПУС ЈЕП 2484—91 „Language Learning and Language Teaching Toward the Future” (Нови Сад—Шефилд—Париз—Регенсбург) био је међу првим одобреним у тадашњој Југославији. Руководиоци овог пројекта биле су проф. др Душанка Точанац, доц. др Владислава Фелбабов, доц. др Радмила Шевић. У ТЕМПУС пројекту ЈЕП 0151 (Хајделберг—Лајден—Нови Сад), Одсек је био сарадник, а руководилац је била проф. др Олга Миљеска-Томић. Овим пројектима многи чланови Одсека су добили могућност да се стручно усавршавају у иностранству. Пројекти су такође обезбедили значајну набавку књига и других наставних средстава и опреме. 1991. године наставу из Методике наставе енглеског језика држао је професор са Универзитета у Шефилду др Мајк Рејнолдс (Mike Reynolds), а 1992. године др Иан Скот (Ian Scott), такође са Универзитета у Шефилду. Нажалост, учешће у иностраним пројектима, које се показало вишеструко корисно, како у погледу научног и стручног усавршавања чланова Одсека, тако и унапређења наставе, прекинуто је увођењем санкција Уједињених нација.

У последњем петогодишћу чланови Одсека учествовали су на два пројекта Министарства за науку и технологију Србије. „Тумачење термина савремених лингвистичких теорија и њихово преношење на српски језик” пројекат је којим руководи проф. др Радмила Шевић и у њему учествују Љиљана Суботић, Предраг Новаков, Твртко Прћић, Татјана Милићев, Биљана Радић, Маја Поповић-Марковић, Сабина Халупка-Решетар, Александар Кавгић, Олга Панић. „Компаративно изучавање стране и српске књижевности и културе од превода ка рецепцији и везама — контактним и типолошким” пројекат је Филозофског факултета у Новом Саду, Филолошког факултета у Београду и Филозофског факултета у Приштини, и њиме руководи

проф. др Бранимир Човић. Са Одсека у њему учествују Владислава Фелбабов, Зоран Пауновић, Владислава Гордић-Петковић, Зорица Ђерговић-Јоксимовић, Ивана Ђурић-Пауновић, Александра Изгарјан, Наташа Каранфиловић.

У протеклих 50 година остварени су значајни контакти и сарадња са сродним наставнонаучним установама у иностранству и то не само у англофоним земљама, већ и тамо где се енглески језик изучава такође као страни језик. Међу таквим установама налазе се Birkbeck College у Лондону, Department of English Language and Linguistics Универзитета у Шефилду, Centre for British and Comparative Cultural Studies Универзитета у Халеу, Центра за наставу језика Централноевропског универзитета Будимпешта, Универзитет Тромсое, Норвешка, универзитети у Ворику, Чикагу, Лајдену, Регенсбургу и Сегедину.

2002. године Одсек је био домаћин и организатор Централноевропске летње школе генеративне граматике. Током две недеље трајања ове летње школе 120 учесника из иностранства и земље похађали су интензивне курсеве које су држали истакнути професори из иностранства.

Одсек је учествовао на свим досадашњим интеркатедарским и лекторским конференцијама англиста Југославије које су одржаване сваке друге године до распада земље. 1975. године Одсек је био домаћин V интеркатедарске конференције, а после прекида од више година, прва конференција у новој Југославији одржана је 1996. у Новом Саду. Са Одсеком за англистику Филозофског факултета у Београду и Одсеком за англистику Филозофског факултету у Нишу и Фондом за отворено друштво као финансијером, Одсек у Новом Саду је током 2002—2003. био носилац пројекта „Интеркатедарско повезивање: реформа студија енглеског језика у складу са захтевима реформе школства у Србији”. Током пет сусрета чланови Одсека су са својим колегама разменили информације, искуства и мишљења и стекли слику о сличностима и разликама у раду, формулисали заједничке ставове о неким проблемима и створили добру основу за бољу трајну сарадњу између англистичких одсека у Србији и Црној Гори.

До 80-их година на Одсеку је, из разних разлога, делом због недостатка нових радних места, број чланова Катедре био стално у заостатку за бројем предвиђених и потребних радних места. Ова ситауција је почела да се поправља од 1982.

На Одсеку је седиште секције европске стручне организације ESSE, Удружење југословенских англиста.

Библиотека

Књиге у Семинарској библиотеци набављене су куповином и поклонима (Британског савета Београд, Америчке културне службе, Београд, Америчке читаонице у Београду и Новом Саду, ТЕМПУС пројекта, као и од појединаца). У библиотеци је израђен децимални и предметни каталог књига. Од 1996. године непрестано се формира електронски каталог. Од 1957. године библиотека има свог библиотекара. Библиотекари током деценија биле су Емилија Трећаков, Марија Радоњић, а садашњи библиотекар је Љиљана Милићевић-Матић. Фонд монографских публикација данас износи 18.186 наслова, док фонд серијских публикација броји 99 наслова часописа и 1.256 годишта. Пратећи савремене медије у формирању је колекција електронских извора.

Значајна је делатност библиотеке у организовању повремених и пригодних изложби на основу материјала Британског савета, Америчке културне службе, својих сопствених фондова или поклон збирки.

Студенти

До данас је на студијској групи за Енглески језик и књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду дипломирало 1.011 студената после четворогодишњих студија. Осим тога, диплому I степена стекло је 50 студената.

Од студената који су студирали на овој групи на Одсеку неки су се касније на њему и запослили и напредовали у научним звањима: проф. др Бранко Момчиловић уписан у

првој генерацији 1954. године, дипломирао 1959, отишао је у пензију у звању редовног професора енглеске књижевности 2002.

Студије енглеског језика и књижевности увек су биле привлачне за младе људе. Један од разлога за велику мотивисаност младих људи да упишу студије англистике несумњиво треба тражити и у чињеници да дипломирани англисти лако налазе посао у својој струци. Данас Одсек има 433 студента, на буџету и самофинансирајућих.

У више наврата је на Одсеку, уз помоћ страних лектора, успешно деловала драмска група. Од 2000. године студенти објављују часопис на енглеском језику *Ex-it*, који је добио бројне похвале за свој квалитет, садржај и савремен изглед.

ОДСЕК ДАНАС

Током последњих десет година знатно је повећан број уписаних студената англистике, као и студената Факултета који слушају енглески као страни језик. Овако повећан обим наставе прати повећан број чланова Одсека. У том периоду многи млађи чланови Одсека, што је карактеристична тенденција и у друштву, одабрали су да своје научне и стручне каријере наставе у иностранству.

Одсек данас има 35 наставника и сарадника: др Радмила Шевић, ванредни професор, др Владислава Фелбабов, ванредни професор, др Владислава Гордић-Петковић, ванредни професор, др Предраг Новаков, ванредни професор, др Зоран Пауновић, ванредни професор, др Твртко Прћић, ванредни професор, мр Зорица Ђерговић-Јоскимовић, асистент, мр Ивана Ђурић-Пауновић, асистент, мр Александра Изгарјан, асистент, мр Наташа Каранфиловић, асистент, мр Нина Ивановић, асистент, мр Татјана Милићев, асистент, мр Сабина Халупка-Решетар, асистент, мр Маја Поповић-Марковић, асистент, Рендал Мејџор, амерички лектор, Алисон Гилеспи, страни лектор, мр Борислава Бабић-Ераковић, виши лектор, мр Николина Кнежевић, виши лектор, мр Радмила Сокић-Бодрич, лектор, Мирна Радин-Сабадош, лектор, Наташа Милићевић, лектор, Алек-

сандар Кавгић, асистент приправник, Олга Панић, асистент приправник, Наташа Петровић-Миливојевић, лектор, Радмила Кљајић, асистент приправник, Ђурић, лектор, Дијана Продановић-Станкић, лектор, Гордана Лалић, лектор, Биљана Радић, асистент приправник, Соња Филиповић, лектор, Ева Конц, лектор, Акош Геролд, лектор, Аријана Лубурић, асистент приправник, Давор Мензилцић, Исидора Вотлс (Wattles), лектор, Ведран Варга, лектор, Ивана Митровић, лектор.

2003. године Одсек је започео реформисање наставног плана и програма студија у складу са најновијим тековинама англистичке науке, принципима светских и европских универзитета и Болоњске конвенције: једносеместрални курсеви, неколико наставних смерова, успешност похађања и оптерећеност у настави изражена европским кредитима/бодовима, континуирано праћење успеха студената, мале групе за семинаре и вежбања, изборни курсеви, менторски рад са студентима, повећана ефикасност студија. Јуна 2003. године Наставнонаучно веће Филозофског факултета усвојило је овај реформисани план и програм. План и програм предвиђа четири усмерења после друге године студија, наставно, преводилачко, лингвистичко и књижевно. На наставном усмерењу предвиђена је могућност стицања дипломе после VI семестра студија, са оспособљеношћу за рад у основним школама. Са оваквим реформисаним планом и програмом Одсек за англистику први у земљи своју наставу усклађује са наставом на европским и светским универзитетима и омогућава студентима проходност студирања на њима.

Проф. др Владислава Фелбабов

ОДСЕК ЗА ХУНГАРОЛОГИЈУ

Катедра за мађарски језик и књижевност, која је данас у саставу Одсека за хунгарологију, основана је одлуком Матичне комисије за оснивање Филозофског факултета Београдског универзитета у Новом Саду 14. јула 1954. године, а рад је започела 21. октобра 1959. године, када је први шеф и први професор Катедре, академик Ервин Шинко одржао своју познату и знамениту приступну беседу. Ервин Шинко се с правом сматра оснивачем, а његова приступна беседа оснивачким програмом Катедре, јер су у беседи исказана основна научна, стручна и педагошка опредељења којима је зацртан препознатљив лик Катедре, који се чува и негује и данас. Две године пре почетка рада Катедре, на Филозофском факултету основан је Лекторат за мађарски језик у циљу подизања језичке културе студената факултета чији је мађарски матерњи језик.

Формирањем Катедре за мађарски језик и књижевност на Филозофском факултету изражена је потреба не само за образовањем неопходних кадрова за наставу мађарског језика и књижевности у основним и средњим школама, већ и за подизање опште језичке и књижевне културе Мађара у Југославији. Катедра се и данас сматра једним од најзначајнијих центара мађарске (мањинске) културе, књижевног и научног живота у земљи. Поред перманентног рада на изради и ревизији наставних планова и програма мађарског језика и књижевности у основним и средњим школама, затим писања и израде уџбеника и других наставних средстава за предмет мађарски језик и књижевност у тим шко-

лама, наставници и сарадници Катедре раде и на изучавању и неговању језика штампе, радија и других медија, као и јавног живота, а уз то је задатак Катедре и давање стручне помоћи и подршке преводилачкој делатности и библиотекарству, као и организовање културног и научног живота мађарске мањине у Војводини. Свакако је најважнији задатак Катедре био од оснивања и остао је и данас тумачење теоријских и историјских проблема мађарске и опште лингвистике, као и историје и теорије књижевности применом најважнијих научних, педагошких и методолошких сазнања из ових области. Са оваквим приступом наставници и сарадници Катедре својим научним и стручним радовима допринели су конституисању аутентичног прилаза проучавању књижевноисторијских, теоријских и лингвистичких садржаја и феномена. Због тога се у научним круговима већ поодавно говори о „новосадској школи” изучавања мађарског језика и књижевности. Та „школа” није упућена само на проблеме мањинске мађарске културе, већ је усмерена и на целокупну мађарску културу, књижевност и језик

1959. године Катедра је започела свој рад са шест сарадника, са једним професором по позиву, једним доцентом, једним асистентом, једним стручним сарадником и са два руководиоца вежби. Данас на Катедри ради већи број наставника и сарадника — десет редовних професора, три ванредна професора, пет доцената, пет асистената, један лектор за мађарски језик, један гостујући професор из иностранства и један професор до трећине радног времена. У саставу Катедре је и један библиотекар у семинарској библиотеци и секретарица Катедре. На основу броја запослених и на основу њихових квалификација Катедра за мађарски језик и књижевност данас спада у ред најразвијенијих катедра сличног профила не само на Филозофском факултету у Новом Саду, већ и у односу на овакве катедре у свету. Вреди споменути да наставници ове катедре одржавају већим делом и наставу на Одсеку за хунгарологију Филолошког факултета у Београду (мађарски као нематерњи језик). У последњих десетак и више година, због познатих кризних ситуација у земљи, нажалост није дошло до природног обнављања (подмлађивања) наставничког и сарад-

ничког кадра, што ће се вероватно неповољно одразити на кадровски састав Катедре у следећим годинама.

Савет Филозофског факултета у Новом Саду донео је 21. јуна 1968. године одлуку о оснивању Института за хунгарологију, који је започео са радом 1. фебруара 1969. године са задатком проучавања језика, књижевности и културе Мађара у Југославији, са посебним нагласком на питања која произилазе из двојезичности, односно тичу се узајамности и прожимања у области језика и књижевности, културе и фолклора. Катедра за мађарски језик и књижевност и Институт за хунгарологију се интегришу 15. децембра 1976. године у оквиру Филозофског факултета под називом Институт за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања. Институт је 1993. године реорганизацијом Факултета и променом имена постао један од одсека на Факултету под именом Одсек за хунгарологију, с тим што је у већини задржао дотадашњу делатност и аутономност, како у доношењу наставних планова и програма, тако и у планирању научноистраживачког рада. Поновном изменом Статута Филозофског факултета, Катедра је од јула 2002. године постала једна од катедара Факултета, а од тада је конституисана као Одсек за хунгарологију са следећим облицима делатности: Катедра за мађарски језик и књижевност, Центар за мађарски језик, Лекторат за мађарски језик, Одељење за научноистраживачки рад и Семинарска библиотека.

Настава се на Катедри у целини изводи на мађарском језику по наставном плану који студентима омогућава избор између претежно лингвистичких или претежно књижевноисторијских и теоријских група предмета, зависно од њиховог интересовања. Наставни план и програм се аутономно израђује на Катедри, али се оквирно усаглашава са наставним плановима и програмима других филолошких одсека на факултету. У току је потпуна ревизија и осавремењивање наставног плана базираног на европским искуствима, то јест на принципу обавезних и изборних курсева, посебних стручних усмерења, као и на евентуалном увођењу двопредметне наставе.

На Катедри се редовно организују постградуалне студије из лингвистике и науке о књижевности, а омогућена је и израда докторских дисертација из истих области.

Диплому је до сада на Катедри стекло више од 500 студената, више од педесет студената магистратуру из лингвистичких или књижевних наука. На Катедри је израђен већи број докторских дисертација. Више од четрдесет доктораната је израдом и одбраном докторског рада стекло назив доктора филолошких, лингвистичких, књижевноисторијских или теоријских наука.

Научноистраживачки рад на Одсеку одвија се у оквиру пројеката који обухватају следеће области: мађарска књижевност и мађарски језик у Војводини, компаративна књижевна и контрастивна лингвистичка истраживања, проучавање фолклорних и културолошких наслеђа, те библиографска и лексиколошка истраживања и обрада више књижевних и научних оставштина, која су завештана Катедри. И даље се ради, мада из објективних разлога недовољно интензивно, на изради српско-мађарског енциклопедијског речника. После раније завршених пројеката из ових области, данас се истраживање одвија у оквиру обједињеног пројекта Одсека за хунгарологију, Одсека за словакистику, Одсека за румунистику и Одсека за русинистику под заједничким називом „Културни, језички и књижевни обрасци мањинских националних заједница”.

Резултати научноистраживачког рада се објављују у посебним ауторским издањима и књигама, у научним часописима у земљи и у иностранству. Катедра издаје квартални научни часопис *Hungarológiai Közlemények* (Хунгаролошка саопштења), који са једним кратким прекидом излази почевши од 1969. године. Поред тога сваке године излази из штампе годишњак Катедре за мађарски језик и књижевност *Tanulmányok* (Студије) у којем се поред научних и стручних радова наставника и сарадника Катедре објављују и студентски радови, делови одбрањених магистарских и докторских дисертација уз све основне информације о једногодишњем раду Катедре (библиографски подаци наставника и сарадника, имена уписаних студената, имена дипломираних студената, подаци о научним скуповима које је

организовала Катедра или на којима су учествовали наставници и сарадници Катедре, итд.). Катедра у сарадњи са издавачком кућом Форум редовно објављује курентну библиографију за поједине године мађарске културе, књижевности и научног живота у Војводини.

Одсек за хунгарологију има развијену међународну сарадњу, пре свега са филолошким факултетима и катедрама у матичној земљи, али и у Аустрији и у Румунији. Научне конференције у организацији Катедре увек су са међународним учешћем. Катедра је раније имала посебно развијену сарадњу са научним институтима за лингвистику и за фолклор Мађарске академије наука. Најплоднија сарадња се одвија већ пуне три деценије са Институтом за науку о књижевности Мађарске академије наука у Будимпешти. У оквиру ове сарадње сваке године се организују научне конференције наизменично у Новом Саду и у Будимпешти. У другој половини 2004. године одржаће се у Новом Саду јубиларна, тридесета оваква научна конференција. На Катедри данас ради један гостујући професор са Филозофског факултета Универзитета у Сегедину, а три наставника Катедре су гостујући професори истог факултета у Сегедину. Изабрани представници Катедре су чланови руководећих тела Међународног друштва за хунгарологију, као и комисије Мађарске академије наука за научне области мађарске мањине у суседним земљама Мађарске, као и у другим научним и стручним асоцијацијама.

Одсек за хунгарологију данас располаже једним од најбогатијих књижних фондова на мађарском језику у земљи, са близу 50.000 (тренутно тачно 46.488) каталогизираних и са више од 10.000 некаталогизираних књига, као и са 462 наслова часописа (око 4.500 годишта). Библиотека Одсека се редовно обогаћује новим књигама и издањима захваљујући донацијама из матичне земље, као и из легата који пристижу на Катедру.

Данас је на Катедри на градуалним студијама уписано укупно 109 студената, а на постградуалним односно магистарским студијама студира 10 студената.

Проф. др Јанош Бањан

ОДСЕК ЗА СЛАВИСТИКУ

Традиција учења руског језика као страног у Војводини дуга је више од једног и по века. Претходница високошколске наставе била је Виша педагошка школа од 1946. године до оснивања Филозофског факултета у Новом Саду 1954. године, када се Виша педагошка школа и кадром и библиотечким фондом уклопила у новоосновани факултет.

Хронологија оснивања студијске групе изгледа овако: 1954 — Руски језик као помоћни предмет; 1956 — Семинар за славистику са руским језиком на централном месту у оквиру Катедре за јужнословенске језике; датумом оснивања сматра се 28. јуни 1961, када се оснива Катедра за источне и западне словенске језике и књижевности са две студијске групе — за руски језик и књижевност и словачки језик и књижевност; од 9. марта 1972. Катедра за руски језик и књижевност функционише као самостална јединица, а од 1. септембра 1977. у оквиру Института за стране језике и књижевности и од 1993. до 1998. у оквиру Одсека за славистику који чине Катедра за руски језик и Катедра за русински језик и књижевност; од 1998. Катедра за руски језик и књижевност је самостална и од 2002. као Одсек за славистику.

Наставни кадар, формиран до половине 60-их година, на Катедри је био следећи: проф. др Петар Ђорђевић, ред. проф. за старословенски и упоредну граматику словенских језика на Катедри за јужнословенске језике, иницијатор оснивања Семинара за славистику и први и вишегодишњи шеф Катедре за источне и западне словенске језике и књи-

жевности; Ђорђе Јазих, кандидат наука Лењинградског универзитета, виши предавач руског језика; проф. др Витомир Вулетић, проф. руске књижевности, докторирао на Београдском универзитету, дугогодишњи шеф Катедре, аутор бројних књига и стручних и научних радова; мр Вера Вулетић, стручни саветник за руски језик; Александар Музалевски, стручни саветник за руски језик и шеф Катедре у одређеном периоду; Валентина Девих, виши лектор за руски језик.

Касније се кадровски развој претежно заснивао на бившим студентима Катедре, да би се затим проширио једним бројем колега и са других универзитета, школованих у Београду, Загребу, Сарајеву. Одсек данас чине ови наставници и сарадници: др Јелка Матијашевић, ред. проф., дипломирала, магистрирала и докторирала у Београду, а радила на Филозофском факултету у Приштини до средине 80-их када је преузета у том звању; др Богдан Косановић, ред. проф., дипломирао у Новом Саду, магистрирао у Београду, докторирао у Загребу, др Душанка Мирић, доц., дипломирала и докторирала у Новом Саду, магистрирала у Београду, др Марија Стефановић, доц., дипломирала у Новом Саду, магистрирала у Београду, докторат стекла на Универзитету у Торонту (нострификован на Филозофском факултету у Новом Саду), мр Мирјана Бошков, асист., дипломирала у Новом Саду, магистрирала у Београду, мр Дојчил Војводић, асист., дипломирао у Задру, магистрирао у Загребу, до доласка на Катедру преузимањем средином 90-их, радио у Задру и Никшићу, мр Александар Шево, виши лектор, дипломирао у Новом Саду, магистрирао у Београду, дипломирале у Новом Саду Верица Јовин, виши лектор, и лектори Катја Јуршић-Хузјан и Слободанка Перкучин, мр Анжела Прохорова, асист.-приправник, дипломирала и магистрирала на Катедри, Славица Несторовић-Петровски, библиотекар саветник, дипломирала на Катедри, Наташа Ајџановић, секретар Одсека, дипломирала на Катедри, Јелена В. Полишчук, страни лектор руског језика (Москва), Агњешка Дејнович, страни лектор пољског језика (Варшава). Поред њих, на Катедри су радили: др Бранимир Човић, ред. проф., др Предраг Пипер, ред. проф. Фило-

лошког факултета у Београду, дописни члан САНУ, др Драгиња Рамадански и др Гордана Бесаровић. Кратко време радили су на Катедри: асистент мр Драгана Керкез, асистенти приправници Јелена Радосављевић, Јулија Невструјева (до 1/3), студенти магистранти, и као секретари Одсека Татјана Тадин, Драгана Савин, а пре тога једно време и Даница Шајбер-Синђелић, дипл. правник.

Међукатедарска сарадња најразвијенија је са Катедром за славистику Филолошког факултета у Београду, успостављена од почетка рада Катедре, најпре из потребе обезбеђивања наставног процеса, а затим проширена на друге области стручног и научног усавршавања, учешћа у комисијама за избор наставног особља у звања и заснивања радног односа, предавања по позиву и сл. Наши хонорарни наставници са ове катедре су били: Милосав Бабовић, Богдан Терзић, Мила Стојнић, Миодраг Сибиновић, Димитрије Стефановић (Институт за српски језик при САНУ), Предраг Пипер, Зинаида Стојановић, Вера Николић, Стојадин Костић. Последњих година се и наши наставници ангажују за рад до 1/3 на другим факултетима (у Никшићу и Нишу).

Основне студије у периоду 1961—1965. одвијале су се као степенаста настава, а од тада као јединствене четворогодишње студије чијим завршетком се добија звање *професор руског језика и књижевности*.

Главни предмети, као ужестручни, на основним студијама су савремени руски језик, са методиком и неким дијахроним дисциплинама, и руска књижевност, од старе до књижевности XX века, затим предмети ширег славистичког и општестручног образовања, уз један западни језик. Нова реформа наставе, за коју већ имамо одређене смернице, значиће даљу модернизацију наставе, њено осавремењивање и промену методологије студија.

На Одсеку су 1994. основане магистарске студије: наука о језику и наука о књижевности (садашњи координатори др Душанка Мирић за језик и др Богдан Косановић за књижевност).

Први студент ове групе који је добио научно звање доктора за савремени руски језик на Новосадском универзи-

тету је проф. др Предраг Пипер, дописни члан САНУ, редовни професор и шеф Катедре за славистику на Филолошком факултету у Београду, а у време док је радио на Катедри и једно време био њен шеф.

Руски језик се изучава и као један од светских језика, као помоћни изборни предмет, у оквиру Факултета и Универзитета, на основним и магистарским студијама, а на Одсеку за српски језик и лингвистику и као обавезан предмет; пољски језик на овом одсеку има статус изборног предмета.

Научна и стручна делатност чланова Катедре одвија се већином индивидуално и кроз пројекте. У центру истраживачке пажње углавном је контакт руског језика и књижевности са српским језиком и књижевношћу.

Кроз научни пројекат Института за стране језике и књижевности (док је Факултет био организован по институтима), као потпројекти Катедре остварени су следећи:

1. „Изучавање страних језика и књижевности”; 1.1. „Руско-српска истраживања у области језика, књижевности и културе од XVIII до XIX века”; 1.2. „Руски језик у контакту са српскохрватским и другим словенским језицима”; 1.3. „Функционална граматика руског и српскохрватског језика”; 1.4. „Језички регистри. Пољопривредни термини и терминологија на руском језику. Исхрана (интеркатедарска тема)”; а затим:

2. „Конфронтациона проучавања српског и других словенских језика”, потпројекат: „Контрастивна анализа релевантних аспеката енглеског, француског, немачког, руског у односу на српски језик”.

Неки чланови Катедре су учествовали и у другим пројектима Факултета и Матице српске. Мора се такође поменути и преводилачка активност наших чланова која је дала лепе резултате, па и награде за ову врсту делатности нису изостале.

Чланови Одсека су учествовали са рефератима на бројним научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, одлазили су на студијске боравке на универзитете и друге високошколске институције у Русији и другим значајним славистичким центрима у словенском и вансловенском свету; неки од њих радили су као лектори српског

језика у Москви; учествују у раду Славистичког друштва Србије, редовни су са рефератима на јануарским скуповима и другим његовим активностима домаћег или међународног карактера, међународним конференцијама у оквиру МАПРЈАЛ-а, а били су и суорганизатори неких од ових скупова, затим и других стручних удружења. Одсек је до сада организовао и неколико семинара за наставнике школа са актуелним темама и углавном добром посећеношћу.

Страни лектори руског језика укључени су у наставу од 1965. Први лектор, Татјана Протогеновна Попова дошла је на основу Конвенције о културној сарадњи СФРЈ и СССР; са повећањем броја студената од 1968. до средине 90-их радила су по два лектора. Данашњи лектори долазе по уговору потписаном 1996. (обновљеном децембра 1999) између Филолошког факултета Московског државног универзитета „М. В. Ломоносов” и Филозофског факултета у Новом Саду. Уговор предвиђа разне облике сарадње. Досад се углавном реализују размена студената и лектора руског односно српског језика и студијски боравци наставника. Повремено студенти одлазе на летње студијске курсеве и на неке друге високошколске институције у Москви. Са свешћу о значајном доприносу страних лектора успешном учењу руског језика, наводимо њихова имена по редоследу боравка: Т. П. Попова (боравила два пута), И. М. Федорец, С. В. Зајцева, В. И. Рубкашова, Т. Г. Почтенаја, М. М. Павлова, Ј. И. Митрошина, А. С. Суркова, Л. А. Чижова, Г. Г. Волохина, М. И. Пичугина, Т. Ф. Зотова, И. М. Нефјодова, И. Ф. Јевстигњејева, О. Н. Башлакова, Ј. П. Јакименко, И. Е. Смирнова, Г. Ф. Далматова, Љ. В. Куткова, Л. И. Раздобудко, В. Н. Зенчук, Ј. П. Јосифов и М. М. Јосифова, Ј. Палшкова, Ј. Б. Маркова, В. А. Кузменкова, Ј. В. Полишчук, М. С. Александрова.

Наставу пољског језика и пољске књижевности 1965. почео је др Милорад Живанчевић, а већ следеће године успостављен је пољски лекторат доласком В. Л. Пажђерског, који је овде и докторирао. Од тада траје међудржавна сарадња углавном у обезбеђивању лектора пољског језика — Ј. Скурњик (Собчак), која је такође докторирала, Ј. Мајхровска, Т. Сикорска, М. Шмит, А. Дејнович. Наши сту-

денти редовно одлазе на летње курсеве пољског језика у разним универзитетским центрима Пољске.

Много угледних научника прошло је кроз слушаонице наше студијске групе са својим предавањима: М. П. Алексејев, М. Бабовић, Б. И. Бурсов, Г. М. Борјан, К. В. Горшкова, Е. Ведел, Т. Винер, М. Дрозда, Ј. А. Завадски, В. И. Куљешов, В. Јеротић, С. Ј. Машински, М. Панић-Суреп, Ђ. Секе, К. М. Симонов, В. Н. Турбин, П. Г. Пустовојт, В. П. Гудков, М. Мулић, А. Флакер, М. Сибиновић, П. Пипер, З. Божовић, Б. Терзић, С. Каролак, В. Борисенко и др.

Семинар за славистику функционише као једна од библиотечких јединица јединственог библиотечко-информационог система Филозофског факултета. Поседује веома богат књижни фонд из области русистике, полонистике и славистике уопште. У фонду преовлађују публикације на руском језику (70%) и пољском (20%); монографске публикације чине 21.256, серијске публикације 227 наслова и 2.104 годишта. Техничка опремљеност Библиотеке је задовољавајућа.

Проф. др Јелка Матијасевић

ОДСЕК ЗА СЛОВАКИСТИКУ

Студије словачког језика и књижевности на Филозофском факултету у Новом Саду датирају од 1961. године — најпре као двогодишње, а од 1968. године као четворогодишње. Универзитетска словакистика у Новом Саду пролазила је кроз низ развојних и организационих фаза. Најпре је била у оквиру Катедре за источне и западне словенске језике и књижевности, да би се 1972. године издвојиле Катедра за руски језик и књижевност и Катедра за словачки језик и књижевност. У даљем реорганизовању Факултета Катедра 1975. године прераста у Институт за словакистику, што је, сем наставно-педагошког, подразумевало и организованији научно-истраживачки рад. У даљем реорганизовању настаје Одсек за словакиситку, затим Катедра за словачки језик и књижевност и однедавно поново Одсек за словакистику.

Организационе форме и називи имали су одређеног значаја, али нису битније задирали у основну делатност садашњег Одсека за словакистику која је, као и на осталим одсесима, првенствено наставна и научна. На наставној групи за словачки језик и књижевност до сада је дипломирало преко сто наставника и професора словачког језика и књижевности. Они су сада — као наставници и професори у средњим и основним школама у Војводини, као новинари, уредници, преводиоци, библиотекари, организатори културних делатности — битни носиоци свеукупних културних стремљења Словака у Војводини.

Први словакисти на Филозофском факултету су били академик Јан Кмећ, у звању лектора, и проф. др Даниел Дудок, у звању асистента. После њих су долазили Михал Филип, Марија Мијавцова, Михал Харпањ, Михал Тир, Јозеф Валихора, Самуел Человски, Јармила Ходолич, Мирослав Дудок, Ана Марић, Михал Бабиак, Ана Макишова, Адам Светлик, Зузана Тирова. Већина је на Филозофском Факултету стекла докторат лингвистичких или књижевних наука (Јан Кмећ, Даниел Дудок, Михал Харпањ, Мирослав Дудок, Марија Мијавец, Михал Тир, Ана Марић, Јармила Ходолич; Самуелу Человском је докторат нострификован у Загребу) или научни степен магистра (Михал Харпањ, Марија Мијавец, Михал Тир, Јозеф Валихора, Ана Марић, Јармила Ходолич на Филолошком факултету у Београду, а Михал Бабиак и Адам Светлик на Филозофском факултету у Новом Саду). Садашњи персонални састав Одсека за словакистику чине четири редовна професора (Михал Харпањ, Самуел Человски, Мирослав Дудок, Михал Тир), два доцента (Ана Марић, Јармила Ходолич), два асистента са магистратуром (Јозеф Валихора, Адам Светлик), један асистент-приправник (Зузана Тирова), један лектор странац (Ph.Dr. Радмила Хоракова) и библиотекар (Анка Остојин).

Наставном и целокупном раду Одсека за словакистику много су допринели и лектори словачког језика и културе из Словачке. Редом су то били истакнути лингвисти, књижевни историчари и преводиоци: Емил Хорак, Франтишек Липка, Штефан Мушка, Изидор Котулич, Михал Блиха, Јозеф Млацек, Милослав Даровец, Зузана Хуртајова, Радмила Хоракова. Контакти с њима нису престали и након њиховог одласка из Новог Сада. Управо су они често били покретачи плодне сарадње између наставне и научне словакистике на Филозофском факултету у Новом Саду и високошколских и научних институција у Словачкој.

Стручна и научна словакистика у Војводини постојала је и пре оснивања Филозофског факултета, али након тога, од почетка 60-их година прошлога века, она добија институционални карактер што јој омогућује динамичнији развој. Одсек је био носилац бројних научно-истраживачких пројеката у којима су учествовали сви чланови. Учесће у овим

пројектима резултирало је значајним научним радовима монографског карактера из области проучавања словачког језика, књижевности и културне историје, запажених не само у југословенским и словачким, већ и шире европским научним круговима.

Научни рад чланова Одсека није се одвијао само у оквирима научно-истраживачких пројеката. Организовано је низ научних међународних конференција, најчешће у сарадњи са Друштвом словакиста Војводине, а после су чланови Одсека били и уредници зборника који представљају један од најзначајнијих научних доприноса словакистици уопште, као и компаративном проучавању јужнословенско-словачких културних и књижевних веза.

У најтешњој вези са наставом и научним истраживањем јесте међународна сарадња Одсека за словакистику. У протеклим годинама она је била веома богата, иако су постојали периоди кад је била сведена на минимум. Природно је да се та сарадња најчешће одвијала са просветним и научним институцијама у матичној земљи Словачкој. Плодну сарадњу Одсек за словакистику је имао са сродним катедрама на Филозофском факултету у Братислави, Педагошким факултетом у Братислави, Филозофским факултетом у Њитри, Факултетом хуманистичких наука у Банској Бистрици, Филозофским факултетом у Прешову, са Словачком академијом наука у Братислави (Лингвистички институт, Институт за словачку књижевност, Институт за светску књижевност), Матицом словачком у Мартину, Домом за иностране Словаке у Братислави. Обострано веома корисна је била сарадња са сродним словакистичким институцијама у Мађарској и у Румунији (Катедра за словачки језик и књижевност на Високој педагошкој школи у Сегедину, Катедра за славистику Филозофског факултета у Будимпешти, Књижевно и научно друштво „Иван Краско” у Надлаку у Румунији). Одсек за словакистику су посећивали и држали предавања најистакнутији научници из поменутих институција. Исто тако су чланови Одсека држали предавања у Словачкој, Мађарској и Румунији.

Упоредо са развојем Одсека за словакистику развијала се и Семинарска библиотека за словачки језик и књижев-

ност. Фонд је основан преношењем више од хиљаду примерака словачких књига из бивше Више педагошке школе. Касније је вршена набавка књига и часописа из Словачке, најчешће путем поклона и размене са Матицом словачком из Мартина и Филозофским факултетом из Братиславе, као и са другим институцијама. Семинарска библиотека располаже богатим фондом публикација из словакистике и бохемистике и тренутно има преко 12.000 монографских и 170 серијских публикација. У саставу фонда је посебни легат професора Михала Филипа (1915—1989) у којем има 2.826 монографских и 179 серијских публикација, од којих су многе у нашој земљи уникатни примерци. О раду фонда се брине библиотекарка Анка Остојин.

Проф. др Михал Харџањ

ОДСЕК ЗА РОМАНИСТИКУ

Када данас, са прозора новог здања Филозофског факултета, гледамо на Фрушку гору, вероватно заборављамо да је њено изворно име *franco horizon*, етимолошки франачког, дакле, посредно, француског порекла, а за оснивање и формирање Катедре за француски језик и књижевност везују нас бројне писане успомене њене вековне предисторије, које чине хронологију француско-српских веза, па се надамо да нам неће бити замерено што ћемо, бар само у назнакама, неке од њих, релативно младе у односу на оне које трају цео миленијум, још од крсташких ратова, у овом свечаном тренутку и поменути.

Актуелно прослављање 200-те годишњице Првог српског устанка подсећа нас да је први француски конзулат, који је утро пут француским књижевним, уметничким, научним и другим утицајима на Србе, био отворен далеке 1838. године, за владавине Милоша Обреновића. Али још и читавих пола века раније, нарочито у Војводини, овај утицај ће се видети у библиотекама образованих Војвођана у којима ћемо затећи књиге Молијера, Монтескјеа, Дидроа, Волтера, Русоа... Наравно, идеје Француске револуције допрле су до Срба, и Француска им је постала симбол борбе за слободу, једнакост и избављење из ропства.

Француско-српски културни односи кроз читав XIX век огледаће се најпре у књижевности, у заиста пребогатом преводилачком и издавачком раду на обема странама. Французи ће, примера ради, писати о Вуку, о нашим народним песмама, о нама ће писати Ламартин, Балзак,

Стендал, те многи француски слависти; на француски ће бити превођени наши најзначајнији писци: Змај, Лаза Костић, Јанко Веселиновић, Коста Трифковић, учени Љуба Ненадовић, а ми ћемо преводити и „посрбљивати“ француске прозаисте и песнике, књиге о Наполеону, о историји Француске револуције... Многе од ових књига, и много година касније, наћи ће своје место — у библиофилским кожним повезима — у ванредно вредној библиотеци нашег професора Сретена Марића.

Благотворне везе између наших двају народа непрекидно расту и кроз цео XX век, а као својеврстан куриозум поменућемо 1915. и 1916. годину, када је у свим школама Француске био прослављан „Српски дан“. Свега неколико година касније (1920), у Школи за источне језике, у Паризу је основана катедра за наш језик, а потом и у Стразбуру и Лиону. Настава француског код нас је званично заснована још 1863, у Великој школи, касније се обнавља и на Универзитету (основаном 1905), али највише добија на значају залагањем наших, тада, најеминентнијих професора књижевности Јована Скерлића, Богдана Поповића и Миодрага Ибровца (састављача *Anthologie de la Poésie Yougoslave des XIX-e et XX-e siècles*, Paris, 1935), после Првог светског рата.

Година оснивања Филозофског факултета у Новом Саду — 1954. и, нешто каснија, 1961, када се уобличава наша Катедра, падају у период најживље књижевне делатности Марка Ристића, првог амбасадора у Француској после Другог светског рата, и Милана Дединца, надреалистичког песника и саветника за културу наше амбасаде у Паризу. Сасвим у духу времена више него плодоносне сарадње — поменимо само књигу, сада већ класичне вредности, Зорана Мишића *Anthologie de la poésie yougoslave contemporaine*, објављену у Паризу 1959, са песмама Матића, Дединца, Попе, Раичковића, Павловића — са бројним гостовањима наших сликара и других (издвојимо, рецимо, позоришних) уметника у Француској, али и истовременог све бројнијег објављивања француских класика и дела модерне француске књижевности у нашој средини, темељно важно оснивање Катедре за француски језик и књижевност везује се за име професора др Милоша Јовановића, њеног првог стал-

ног наставника, човека који ће нам у сећању остати (бар онима од нас који су имали част да га лично познају) као изузетно пријатна особа, одмереног наступа, тихог гласа и широке културе. Преводаца Стендала и Флобера, Балзака и Суриоа, есејиста, књижевни и културни историчар, предрогоцени сарадник Матице српске (једно време и руководилац њеног Научног одељења и уредник Нучног зборника МС), професор Јовановић, француски ђак, изградио је чврсте темеље овој катедри, темеље који трају до наших дана, а његове студије о Волтеру, Русоу и енциклопедистима, о Монтескјеу, и друге, и данас су фундаментално важне за проучавања на катедрама за француски језик. Наравно, професор Јовановић (који је као шеф Катедре на њој био све до одласка у пензију, 1979) није био сам — дужност предавача и првог шефа Катедре била је поверена др Влади Драшковићу; професор је такође био и чувени др Никола Банашевић (почасни доктор Универзитета у Бордоу и Клермону), а као лектори радили су Едуар Беглен и Андре Лескаје, обојица са Филолошког Факултета у Београду. Тада у звању доцента, са истог факултета, придружио им се и др Михаило Павловић, доцније, између осталог, и наш најплодоноснији проучавалац француско-српских културних веза, као и лектор Мишел Обен.

Рад Катедре, нешто касније, оплеменили су и др Слободан Витановић, др Радивоје Константиновић, др Марко Папић, др Нада Петровић, Надежда Винавер, Јованка Чемерићић... Повремено су наставу изводили и гостујући професори, попут нпр. др Мухамеда Незировића из Сарајева и др Ристе Лаиновића из Ниша.

Истовремено, идеолошке, политичке, те разне друге бирократске одлуке (дељење светских језика на „пријатељске — социјалистичке” и, супротно њима, на оне који то нису) учиниће да се наша катедра, уз доста мука и званичних прекида и поновног успостављања рада, трајно стабилизује тек 1972. године, у којој је, по одобрењу Скупштине САПВ, у Статут Филозофског факултета у Новом Саду унесена и Катедра за француски језик и књижевност. Гледано из данашње перспективе, овај културолошки сукоб и није оставио неисправљиве последице, али је сигурно

значио свејеврстан, за нашу културну историју, уочљив парадокс: несумњиво „сечење гране на којој се седи“, одбацивање — што се још изразитије десило са немачким језиком — наших традиционалних, главних лингвистичких, књижевних и осталих веза са Европом.

За почетке рада Катедре карактеристичан је релативно мали број полазника, уобичајено не већи од петнаестак, али је то подразумевало и значајније бављење студентима индивидуално, чиме је и њихов рад био боље усмераван и квалитетније праћен.

Катедра је постепено расла, а после проф. Милоша Јовановића и Живке Михаиловић на њу долазе, редом: Мадлен Стеванов (1969, као стручни сарадник), мр Љиљана Матић (1974, као асистент), Лија Магду (такође 1974, као лектор за румунски језик), мр Драгана Кнежевић (1976, као виши стручни сарадник), Племенка Влаховић (1979, као стручни сарадник), мр Душанка Точанац — исте 1979. године и исто као стручни сарадник — а као асистент-приправник Ненад Крстић. Потом, 1980, стручни сарадник Изабела Константиновић и 1981, као доцент др Живојин Живојновић, стручни сарадник Милорад Арсенијевић и библиотекар Владан Живковић.

Велики и драгоцени допринос чинио је рад бројних страних лектора: први је био Жан Кудела, а после Роже Лудвиг, Жизел Уиве, Силви л Фошер, Франсоаз Фонтан, Жан-Пол Мартен и Габриел Бути.

Године 1974. основани су и Лекторат за румунски језик — који ће 1980. прерасти у Катедру за румунски језик и књижевност — и 1979. Лекторат за италијански језик са лекторима Елидом Рикобон, после Алесандром Талијани, Ђузепином Паулони, мр Александром Ђукићем, Изабелом Мелончели и Александром Стојановић. Реорганизацијом Филозофског факултета, 1993. године, биће основан Одсек за романистику са посебним катедрама за француски и румунски језик и књижевност, а од 1997. успоставиће се и Лекторат за шпански језик и књижевност.

Научно и педагошко управљање Катедром за француски језик и књижевност, у функцији шефа Катедре, успешно ће од проф. Јовановића преузети прво др Драгиња

Перваз (тадашњи директор Института за стране језике и књижевности), у периоду 1979—1981, др Живојин Живојновић — 1981—1983, др Душанка Точанац — 1983—1987, др Изабела Константиновић — 1987—1991, др Племенка Влаховић — 1991—1995, поново др Душанка Точанац — 1995—1999 и 1999—2002, др Снежана Гудурић — 2002—2004, и новоизабрани (2004) др Павле Секеруш.

Поред побројаних имена, у каснијем кадровском проширењу Катедре учествују и др Љиљана Матић, др Милена Јовановић (проф. латинског језика), др Снежана Гудурић, др Павле Секеруш, др Миланка Микић-Леви, мр Тамара Валчић-Булић, мр Љубица Влаховић-Микић, мр Ивана Вилић, мр Драгана Дробњак, мр Нада Милошевић-Граовац, Татјана Милетин, Ана Елаковић, Ана Топољски, Даница Шажбер-Синђелић, а као лектори Клодин Мишић и Мари Вал Летурно-Ђурчић.

*Концепција и реализација наставе
(режим студија и наставни планови)*

У наставном плану и програму Одсека, поред предмета уже струке — француског језика и француске књижевности, заступљени су и други предмети од интереса за будућу професионалну оријентацију студената који се најчешће запошљавају као професори француског и латинског језика, као преводиоци или инокореспонденти. Један број свршених студената Одсека налази посао у новинско-издавачким, радио и телевизијским кућама, као и у професији слободних новинара. Није редак случај да наши студенти раде и као професори италијанског и шпанског језика у приватним школама страних језика.

Процес наставе језика одвија се једним делом у најсавременијим мултимедијалним учионицама које се данас могу наћи у нашој земљи, а студентима предавања држе и гостујући професори из Француске и Канаде. Наставом језика и књижевности обухваћени су и садржаји из француске цивилизације, као и садржаји везани за појам франкофоније у свету.

Научни рад

Научни рад запослених на Одсеку одвија се у оквиру научних пројеката Факултета које финансира Министарство за науку и технологију. У ранијим периодима пројекте су финансирала два министарства: савезно и републичко, и на њима су учествовали скоро сви чланови Одсека. Реч је о следећим пројектима:

1. „Синхронијска и дијахронијска истраживања елемената српског и француског језичког система”;
2. „Француско-српски речник” (потпројекат у оквиру пројекта „Истраживање српског језика”);
3. „Фонетска истраживачка лабораторија” — WUS Austria (проф. др Љиљана Суботић, проф. др Радован Грандић, доц. др Снежана Гудурић);
4. „Компаративно-стилистичка истраживања стране и српске књижевности и културе — од превода ка рецепцијама — типолошким и контактним” (проф. др Ненад Крстић).

Поред пројеката рађених у сарадњи са нашим министарствима, Одсек за романистику активно учествује и на европском пројекту ТЕМПУС. Део пројеката чине:

5. TEMPUS Joint European Project N°: UM_JEP-16090: „University Science Parks — Organisational Framework”, 2001. (доц. др Павле Секеруш);
6. TEMPUS Joint European Project N°: CD_JEP-17008: „Curriculum Development for the School of European Studies at the University of Nis”, 2003. (доц. др Павле Секеруш);
7. *Viaggiatori dell'Adriatico. Scrittura e percorsi di viaggio* — Међурегионални пројекат Италија—Балканске земље, 2004. (проф. др Павле Секеруш);
8. Пројекат Института за стране језике и књижевности о истраживањима од значаја за развој научних дисциплина: Теме: Француска књижевност на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду од 1861. до 1914. (1986/87); Француска књижевност на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду од 1914. до 1924.

- (1989); Француска књижевност на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду од 1924. до 1935. (1989); Француска књижевност на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду од 1935. до 1941. (1990);
9. Пројекат Института за стране језике и књижевности о истраживањима од значаја за развој научних дисциплина: Теме: „Књижевне методе у настави француске књижевности на Новосадском универзитету (1966—1970), (1989);
10. Пројекат Института за стране језике и књижевности „Теоријски, методолошки и културолошки аспекти страних језика и књижевности”. Теме: *La méthode sartrienne dans l’enseignement de la littérature française* (1991); *Le rôle des Serbes de la Voïvodine entre la paix de Karlowtzi et la Révolution de 1848* (1992); Књижевни метод Цветана Тодорова у настави француске књижевности (1992); Бартов књижевни метод у настави француске књижевности (1990);
11. Пројекат Института за стране језике и књижевности о истраживањима од значаја за развој научних дисциплина. Теме: Француски писци на сцени Српског народног позоришта у Новом Саду од 1941. до 1981. (1992/95) Молијер, Корнеј, Сартр, писци авангардних позоришних комада.
12. Пројекат „Српска култура и књижевност у европском контексту”, Потпројекат а): „Страна књижевност и култура у контакту са српском књижевношћу” (1996/2000) б): Књижевност између две домовине: Тема 1: „Митолошки и метафорички свет књижевног дела” Madlen Uelet-Mišalske: *Le rôle mythique de la Femme d’après L’Échappée des discours de l’œil*; Тема 2: „Одједи националног у делима канадских писаца”: Негован Рајић, канадски писац пореклом са Балкана; *La présence des Allemands et des Hongrois dans La Maison Trestler de Madeleine Ouellette-Michalska*; Lionel Groulx: *L’Appel de la race* (проф. др Љиљана Матић).

Међународна сарадња

У оквиру међународне сарадње Катедра за француски језик и књижевност иницирала је потписивање две конвенције о сарадњи између Универзитета у Новом Саду и француских универзитета: Универзитета Париз III — Нова Сорбона (1989—1999) и Универзитета Лил III (2000—2004). У складу са одредбама конвенција вршена је размена наставника и студената између нашег Одсека и страних универзитета, а организоване су и постдипломске студије на бази коменторства. Професори са Универзитета Париз III — Нова Сорбона: Etienne Piétri, Danielle Laroche-Bouvy, Florentina Fredet, Jacqueline Vaissière, Alain Tasdjian, J.-M. Delefosse били су ангажовани како у настави, тако и на годишњим испитима из предмета Француски језик (I, II, III и IV). Од школске 2004/05. године, у сарадњи са Француским културним центром у Београду, организован је долазак француских стажиста — професора француског као страног језика, који ће студентима нашег Одсека држати један број часова лекторских вежби. Значајан допринос међународној сарадњи обогатило је одржавање Конференције франкофоније средње Европе, од 25—27. септембра 2003. године, на Филозофском факултету, са темом: „Књижевност и медији”.

Координатор скупа, проф. др Павле Секеруш са Одсека за романистику окупио је сараднике са Универзитета „Масарик” Брно (Чешка република), Универзитета „Мартин Лутер” Хале (СР Немачка), Одсека за романистику и компаративну књижевност Универзитета у Сегедину (Мађарска) и Одсека за романистику Универзитета у Новом Саду.

Студентии

Академски живот на Одсеку се не може замислити без разноврсних активности студената. Поред редовних обавеза похађања наставе, вежби и излагања на испите, већина мотивисаних и талентованијих студената својим личним ангажманом и инвенцијом доприноси идеји ширења видокруга франкофоније и романистике уопште. Тако су

2002/03. школске године студенти покренули лист *Novosadski Pot-Pourri: journal des étudiants de français* (Новосадска ђаџазјаницја), са четири објављена броја. Са својом драмском трупом, студенти романистике су извели неколико представа на фестивалима у Сегедину и у Новом Саду, а у чему су им свесрдно помогле лекторке Клодин Мишић и Мари Вал Летурно-Ђурчић. Лепезу ових културних дешавања употпуњавају и повремене дебатне вечери на одређену тему, на француском језику, у неком од новосадских кафеа.

Успон семинарске библиотеке, која је основни стожер за стицање знања из области романистике, а обухвата литературу на француском, италијанском и шпанском језику, незаобилазан је чинилац образовног, научног и културолошког процеса на Катедри и обележен је бројним поклонима и куповином књига, савременим техничким решењима и сталним повећањем броја корисника библиотеке.

Од 1972. године до данас, Катедра ће, уз уобичајене потешкоће, попут нпр. повременог недостатка кадрова, не увек довољног финансирања и сл., ипак имати константно узлазну линију, која ће се огледати у сталном научном напредовању њених чланова и њиховом непрекидном усавршавању, а бројни научни радови сведочиће о све квалитетнијем приступу романској лингвистици и књижевности, као и савременој франкофонији — проучавању књижевности француског говорног подручја ван Француске. Гостовања наших професора у Француској и Француза код нас, на разним симпозијумима и другим научним скуповима, показале и видну и вредну интеракцију у француско-српским односима и показале сву вредност прожимања наших двају култура, а више него очигледан успон у раду Француског културног центра у Београду (из којег су нам повремено на поклон стизале вредне књиге), као и доскорашњи рад Друштва за културну сарадњу Југославија — Француска, говори нам да се француска култура, као у најбољим временима надреалиста или дадаиста, опет успешно и оплемењујуће калема на нашу.

Владан Живковић

ОДСЕК ЗА РУМУНИСТИКУ

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОДСЕКА

Ошварање и рад Одсека за румунски језик и књижевност

Зачетком оснивања Студијске групе за румунски језик и књижевност сматра се оснивање Лектората за румунски језик 1. новембра 1974. године. За лектора је изабрана професорка Лиа Магду. Будући да румунски припада групи романских језика, Лекторат је у почетку радио при Катедри за француски језик и књижевност, а касније у оквиру Института за стране језике. До октобра 1975. године румунски језик је изучаван факултативно, а од октобра исте године изучава се као изборни предмет за студенте свих наставних група. Априла месеца 1979. године Лекторат прелази у састав Института за педагогију, а пред крај 1979. године почеле су припреме за оснивање студијске групе за румунски језик и књижевност.

Уз помоћ сарадника Института за стране језике и књижевности, Института за јужнословенске језике, а посебно ангажовањем директора Института за педагогију проф. др Михаила Павлова, проф. др Раду Флоре са Филолошког факултета у Београду и лектора Лије Магду, сачињен је план и програм, да би школске 1981/82. године била уписана прва генерација студената.

У почетку функционисања Катедре студенти су се опредељивали за паралелно студирање румунског језика и књижевности и српскохрватског језика и југословенске књи-

жевности или, пак, румунског језика и књижевности и француског језика и књижевности. Као група са два профила Катедра је радила све до 1988. године. Будући да је студирање по овом плану и програму било веома напорно за студенте, 1988. године је почело студирање са само једним усмерењем: румунски језик и књижевност.

Од школске 2003/04. настава на Катедри за румунски језик и књижевност, која сад постаје Одсек за румунистику, одвија се у складу са нормама Болоњске декларације.

Кадровски развој

Проблем са којим се Катедра суочила од самог почетка било је обезбеђивање наставног кадра.

У периоду 1974—1981, када је радио Лекторат, било је отворено једно радно место лектора, на које је била изабрана др Лиа Магду. Да би се отворила катедра, школске 1981/82. године запослена су и два асистента — Офелија Меза и Маријана Дан. Следећих година запошљавани су и други кадрови, неки у сталном радном односу, неки са пола радног времена: проф. др Лиа Магду, проф. др Штефан Попа, ванр. проф. др Марина Пуја-Бадеску, доц. др Офелија Меза, Родика Урскулеску-Миличић (лектор), Лаура Спариосу, асистент-приправник и Вирђинија Гуцу, асистент-приправник, и до 1/3 радног времена проф. др Раду Флора, проф. др Јон Дежан, проф. др Траило Спариосу, Емил Филип, проф. др Маријана Дан, доц. др Романца Јовановић, мр Мирћа Маран, Анишоара Царан. Страни лектори: Јон Деаконеску, Валентин Молдован, Лучијан Павел.

Концепција и реализација наставе

Први предлози Наставног плана и програма били су упућени Филозофском факултету у јесен 1981. године. Као што смо већ навели, у оквиру групе постојала су два усмерења: Румунски језик и књижевност са српскохрватским језиком и југословенском књижевношћу и Румунски језик и књижевност са француским језиком и књижевношћу. Пре-

ласком на наставни план са једним усмерењем, поред општих предмета, студенти слушају и предмете уже струке на матерњем (румунском) језику: Савремени румунски језик, Историја румунског језика са дијалектологијом, Историја румунске књижевности са народном књижевношћу, Теорија књижевности, Југословенско-румунске културне и књижевне везе. Од школске 2003/04. године настава на Одсеку за румунистику се одвија у складу са нормама Болоњске декларације. Реализација наставног плана и програма је осмишљена тако да се прве две године слушају општи предмети, а од треће године студенти се опредељују за један од следећих смерова: педагошко усмерење, преводилачко усмерење, журналистика, библиотекарство, филолошко усмерење, књижевно усмерење.

Научни рад

Катедра за румунски језик и књижевност учествовала је у раду на следећим пројектима:

1. „Истраживање савременог румунског језика и српско-румунске двојезичности”; у оквиру пројекта изучавале су се следеће теме: Језик и стил румунских писаца из Војводине; Истраживање језика румунских песника; Говорни језик у Војводини; Поједини аспекти двојезичности који се манифестују у румунском језику код нас; Писање фразеолошких јединица са српског на румунски језик; Књижевни језик и дијалекатски говор; Напомена о ортографији румунског језика; Румунски језик у основној школи.

Радови везани за пројекат представљени су на конгресима, симпозијумима, научним скуповима, а неки су објављени у *Аналима Друштва за румунски језик из Војводине*, *Аналима Универзитета у Темишвару*, у часопису *Лумина*.

2. „Изучавање језика, књижевности и културе националних мањина у Републици Србији”, са потпројектом Румунски језик у средствима јавног информисања. Обрађене су следеће теме: 20 година од изласка часописа *Tribuna tineretului*; Лексичке супституције у румунском

- језику средстава јавног информисања; Присуство неологизама у средствима јавног информисања; Лексичке иновације: средство богаћења језика; Преведени текстови са српског језика у нашим публикацијама, радио и ТВ емисијама.
3. „Изучавање језика, књижевности и културе националних мањина у Републици Србији (1996—2000)” са два потпројекта: Више и високо образовање на румунском језику у Војводини (1952—1995) и Историја књижевног стваралаштва на румунском језику у Војводини (1918—1995).
4. „Културни и језички обрасци мањинских националних заједница”, са темом: Језици и књижевности у контакту (са освртом на румунски језик и књижевност и српски језик и књижевност), од 1. јануара 2001. године.

Међународна сарадња

Катедра за румунски језик и књижевност, а данас Одсек за румунистику, од свог оснивања имао је веома добру међународну сарадњу са универзитетима и другим институцијама из Румуније. Што се тиче универзитета у Румунији, од 1994. године остварио је сарадњу са Универзитетом из Букурешта, Западним универзитетом из Темишвара, Политехником из Темишвара, Универзитетом „Babeş-Bolyai” из Клужа, Приватним универзитетом „Vasile Goldiș” из Арада. Наш универзитет, а посебно Филозофски факултет, имао је сарадњу и са Румунском академијом наука, Румунском културном фондацијом и Министарством просвете Румуније.

Одсек за румунистику је у неколико наврата био домаћин уваженим професорима из Румуније који су имали предавања на румунском језику на нашем одсеку, а на француском језику на Одсеку за романистику (поменућемо професоре са Универзитета у Букурешту, као што су Еуђен Симион и Силвиу Анђелеску). На иницијативу Катедре за румунски језик и књижевност, у фебруару 2000. године организована је посета делегације Румунске академије наука, на челу са председником Академије Еуђеном Симионом. Уважена делегација била је гост Универзитета у Новом

Саду, огранка САНУ у Новом Саду, Извршног већа Војводине и Матице српске, где је одржан књижевни скуп поводом 150-годишњице рођења највећег румунског песника Михаја Еминескуа. Професори са нашег Универзитета учествују на симпозијумима и конгресима организованим у Румунији, а такође и колеге из Румуније учествују на научним скуповима у Србији.

У организацији Румунске културне фондације професори са наше Катедре (четири професора и асистента) били су у Букурешту на усавршавању од 4. до 14. августа 1999. године. Ова Фондација даје стипендије за летње курсеве студентима румунског језика и књижевности, почев од 1994. године.

После потписивања Споразума о сарадњи са Универзитетом из Букурешта, наши студенти добијају по три стипендије за летње курсеве које овај универзитет организује, првенствено у Синаји и Предеалу. Иначе, од стране Министарства просвете Румуније наши студенти добијају сваке године још пет стипендија за летње курсеве у другим универзитетским центрима (Konstanca, Jaši, Krajova, Baja Mare).

Група студената и професора са Катедре за румунски језик и књижевност са Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и са Катедре за румунски језик и књижевност са Филолошког факултета Универзитета у Београду боравила је од 14. до 28. маја 2001. године у Букурешту. Студенти из Румуније боравили су у Новом Саду фебруара 1999. године. Професори су свој боравак у Букурешту искористили за усавршавање, размену искустава, учвршћивање старих и успостављање нових контаката са колегама са Универзитета, као и других културних и научних институција.

Библиотека семинара за румунски језик и књижевност

Семинарска библиотека за румунски језик и књижевност је, после фонда румунских књига Библиотеке Матице српске, друга по величини библиотека у земљи. Фонд књи-

га и серијских публикација на румунском језику завидан је и бројем и квалитетом. Фонд садржи врло значајне наслове из старе румунске књижевности, монографије и библиографије. Оно што краси овај фонд јесте значајан број наслова серијских публикација. Часописи *Familia*, *Vatra*, *Viața românească*, *Convorbiri literare*, *Studii și cercetări lingvistice*, *Cahiers roumains de linguistique*, *Lettre international*, *Limba română*, *Limba și literatura română*, *România literară*, *Luceafărul* и други, познати су светски часописи. Од новијих наслова треба издвојити часопис *Studia Universitatis „Babes-Bolyai”* из Клужа и *British and American studies — BAS* из Темишвара. У наведеним часописима могу се прочитати и чланци на енглеском, немачком и француском језику светски познатих аутора истраживача.

Библиотека је богата издањима из старе румунске књижевности као и историјама румунске књижевности. Фонд је у потпуности прилагођен студијама румунског језика и књижевности и истраживачком раду. Значајан део фонда библиотеке формиран је захваљујући међубиблиотечкој размени са Централном универзитетском библиотеком из Букурешта и Централном библиотеком из Темишвара (Румунија).

Студенти

Прва генерација студената уписана је у јесен 1981. године. На почетку је показано велико интересовање за ове студије. У јесен 1981. године уписано је 17 студената, 1983. године 22 студента. Био је то почетак који је обећавао, али су ствари убрзо кренуле у негативном правцу. Према нашем мишљењу, програм који је био преобиман, обесхрабрио је студенте. Они су били приморани да улажу додатне напоре, јер су на крају студија стицали диплому из два језика. Истовремено, у редовима румунске мањине у Војводини, дешавале су се ствари које су такође утицале на смањење броја студената заинтересованих за ову језичку групу. Последњих деценија је смањен број ученика у основним и средњим школама са наставом на румунском језику.

Велики број будућих студената добија стипендије за студирање у Румунији, тако да је и то један од разлога малог броја студената на нашој групи деведесетих година прошлог века. Због свега овога запослени на нашој катедри су одлучили да иницирају и оснивање лектората за оне студенте који би учили румунски језик као страни језик. Уписом ових студената број се током последњих година повећавао.

Када је реч о могућностима за запошљавање наших дипломираних студената, можемо констатовати да су сви они који су дипломирали код нас запослени, и то као професори румунског језика, латинског језика, новинари, преводиоци. Највећи број дипломираних студената раде као професори у школама са наставом на румунском језику, као новинари у листу *Libertatea*, у редакцијама РТВ Нови Сад на румунском језику. Јачање трговинских односа са суседном Румунијом претпоставља могућност запошљавања наших кадрова на пословима преводаца, инокореспондената итд. Због тога сматрамо да ће и будући студенти румунског језика и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду моћи након завршетка студија, да нађу себи посао.

Одсек за румунистику са Филозофског факултета у Новом Саду корача у ХХI век са жељом за афирмацијом румунског језика, језика на којем је написана једна битна страница европске културе, као и жеља да се сачува традиција овог језика, књижевности и цивилизације на овим просторима.

Др Марина Пуја-Бадеску
Родика Урусулеску-Миличић

ОДСЕК ЗА РУСИНИСТИКУ

Русинистика као универзитетска дисциплина на Филозофском факултету постоји од 1. децембра 1972. године када је у звање лектора за русински језик изабран Јулијан Рамач. Три године касније, 1. децембра 1975. за асистента-приправника за русинску књижевност изабран је Јулијан Тамаш. Оба сарадника везани су били за Катедру за руски језик и књижевност, а русински језик одн. русинску књижевност предавали су у оквиру предмета Русински језик који су русински студенти до 1975. године слушали четири семестра као факултативан предмет, а од 1975. и као изборни језик, такође четири семестра (једно време су Русински језик — изборни могли слушати студенти свих наставних група Филозофског факултета). Студенти нерусинске народности такође су слушали, и још и данас слушају, Русински језик — изборни, али по програму који је направљен специјално за њих. Настава русинског језика и књижевности, и као факултативног и као изборног предмета, одвијала се у оквиру Лектората за русински језик и књижевност.

Од 1979. године Лекторат прелази у састав Института за педагогију, а исте године на Институту почињу припреме за оснивање Студијске групе за русински језик и књижевност.

13. априла 1981. године при Институту за педагогију основана је Студијска група за русински језик и књижевност и за њеног шефа именован је мр Јулијан Тамаш. Сту-

дијска група уписује прве студенте школске 1981/82. године. Докторатом књижевних наука и избором Јулијана Тамаша за доцента за русинску књижевност оснива се Катедра за русински језик и књижевност (1983).

Настава на Одсеку је двопредметна — студенти студирају паралелно две струке: Русински језик и књижевност и Српски језик и књижевност. Дипломирани студенти Одсека стичу стручни назив: професор русинског језика и књижевности и професор српског језика и књижевности у школама са русинским наставним језиком. Студенти прве генерације имали су за избор као паралелну струку и Руски језик и књижевност.

Библиотека Одсека од оснивања Лектората 1972. налази се у склопу библиотеке Семинара за руски језик. Библиотека је већи фонд књига добила од Русинског КУД из Новог Сада, један број књига (око 200) купљен је од писца Михајла Ковача, а највише је њен фонд обogaћен откупљивањем од породице професора из Куцуре Гаврила Нађа целокупне његове библиотеке (око 2.500 књига). Фонд се и даље повећава куповином и поклањањем нових књига.

У оквиру Одсека ради пет стално запослених и два спољна члана. Такође, спољни сарадници чине Форум русинских стваралаца, основан 2003.

Стално запослени су: академик Јулијан Тамаш, редовни професор за предмете Русинска књижевност и Украјинска књижевност са општом књижевношћу; др Јулијан Рамач, редовни професор за предмете Русински језик и Украјински језик; др Јанко Рамач, ванредни професор за предмет Историја Русина; др Михајло Фејса, доцент за предмет Русински језик и Ксенија Сегеди, лектор за Русински језик.

Спољни чланови су др Јаков Кишјухас, доцент за предмет Методика наставе русинског језика и књижевности и др Људмила Поповић, ванредни професор за предмет Украјински језик и књижевност.

У међувремену трагично је преминуо мр Владимир Гарјански, асистент за предмет Русинска књижевност.

На Катедри је дипломирало двадесет студената, а магистратуру и докторат стекао је по један кандидат. Дипло-

мирани студенти сада раде као професори русинског и српског језика, као новинари, лектори, преводиоци.

Поред рада у настави наставници Одсека су укључени и у рад на разним научним пројектима, углавном у оквиру заједничког пројекта мањинских одсека „Културни, језички и књижевни обрасци мањинских националних заједница”.

Одсек је досад био и организатор или суорганизатор више стручних и научних скупова, од којих су најзначајнији: 1. Научни скуп „Књижевно дело Михајла Ковача”, одржан 1989. у Новом Саду (в. публикацију *Studia Ruthenica 1988—1989*). 2. Међународна научна конференција „Досељење и живот Русина у Бачкој, Срему и Славонији 1745—1995”, одржана у Новом Саду у септембру 1995. (в. зборник *Руснаци — Русини 1945—1995*, Нови Сад, 1996). 3. Међународна мултидисциплинарна научна конференција „Живот и дело Хавријила Костешника”, одржана у новембру 2004. у Новом Саду.

Специфичности овога Одсека и Катедре су релативно мали број студената, због мале русинске популације у Војводини и свету, и склоп околности да су наставници морали прво да научно опишу свој предмет проучавања, а тек потом да га предају на универзитетском нивоу. Из тога је проистекло неколико обављених капиталних послова за русинистику и славистику:

Јулијан Тамаш: 1. *Русинска књижевност (историја и сјатајус)*, Нови Сад, 1984. (исто дело на русинском: *История рускеј лїтератури*, Београд, 1997); 2. *Гавриїл Костельник медзи доктрину и природу*, Нови Сад, 1986; 3. *Руски Керестур, лїтоїис и исторія 1745—1991*, Руски Керестур, 1992; 4. *Украјинска књижевност између Истока и Запада*, Нови Сад, 1995.

Јулијан Рамач: *Грамаїтика рускоґо языка за I, II, III и IV класу гимназиї*, Београд, 2002.

Сербско-руски словнїк, I—II. Група авторох, главни редактор: др Јулијан Рамач; редакторе: мр Михайло Фейса и мр Гелена Медеши, Нови Сад — Београд, 1995—1997.

Михајло Фејса: *Английски елементи у руским языку*, Нови Сад, 1990.

Јанко Рамач: 1. *Привредни и друштвени животи Руснацох у Южней Угорскей (1745—1848)*, Нови Сад, 1990. 2. *Крајња историја Руснацох (1745—1918)*, Нови Сад, 1994.

Наставни предмети покривени су или објављеним књи-
гама или скриптама.

Др Јулијан Рамач

ОДСЕК ЗА ПЕДАГОГИЈУ

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОДСЕКА

На Филозофском факултету у Новом Саду др Радомир Макарић, др Радослав Чурић и др Славко Кркљуш од 1970. до 1972. студиозно раде на креирању концепције студијске групе за педагогију. Тај посао није био нимало лак. Било је неопходно обезбедити сагласност да се отвори једна нова студијска група. Студије педагогије у то време биле су организоване у свим универзитетским центрима наше земље, сем на Филозофском факултету у Новом Саду. Са друге стране, Војводина је била културно-образовна средина са најдужом традицијом педагошког образовања учитеља и наставника. Максималним стручним и научним ангажовањем ових професора, обезбеђени су организациони и материјални услови и студијска група се отвара и у току 1972/73. године уписује се прва генерација студената педагогије. Интензивно се ради и на формирању језгра наставног кадра којим би се обезбедила настава.

Са педагошким образовањем наставника започето је раније организацијом наставе педагошко-методичког и психолошког образовања студената, који су студирали на Филозофском факултету и припремали се за рад у настави. Доцент Филозофског факултета у Београду др Тихомир Продановић школске 1956/57. започиње са наставом из Основа педагошких наука и у току свог седмогодишњег рада додатно развија читав систем педагошко-психолошког образовања студената. Сложеност наставног рада захтева

интензивнији непосредни рад са студентима, па се као асистент на овом предмету од следеће, 1958. у васпитно-образовни рад укључује и асистент Боривој Самоловчев. Наставници ових предмета су организационо припадали Катедри за историју, као и остали наставници општих предмета на Филозофском факултету.

Школске 1961/62. започиње celовитија реформа образовања на универзитету, у оквиру које се уводи степенаста настава на свим студијским групама Филозофског факултета. Као битан задатак иновирања планова и програма поставља се темељније педагошко припремање студената. То је у пракси значило да се педагошке студијске дисциплине уносе у програме студија и на првом и на другом степену студија. Зато се повећава број наставника и сарадника, 1962. изабран је др Радослав Чурић за вишег предавача и Славко Кркљуш за асистента и тиме се стичу услови за формирање нове организационе јединице у виду Семинара за педагогију. Ова нова организациона јединица је имала задатак да организује, руководи, унапређује и усмерава наставу и друге васпитно-образовне облике педагошког образовања студената, да организује специфичне практичне вежбе, са циљем непосредног увођења будућих професора у наставни рад у одабраним средњим и основним (огледним) школама, да организује менторски рад, да врши избор руководиоца у школама. Самосталност у планирању и у организацији рада, у оквиру Семинара омогућила је запосленим наставницима да обим делатности прошире, да се у њихов рад укључи и научноистраживачка област, да се уведу бројни и разноврсни видови комуникације са студентима, и на крају да се 29. октобра 1965. и званично оснује нова Катедра за педагогију.

Чланови Катедре за педагогију сада предлажу систематичније увођење студената Филозофског факултета у наставни рад, што је резултирало проширењем броја часова вежби из Основа педагошких наука, а залажу се и за увођење новог предмета Генетичке и педагошке психологије, и укључују се у једногодишње научноистраживачке пројекте које је финансирало Министарство за науку, а радови се

објављују у *Годишњаку* Филозофског факултета у Новом Саду. Расте број запослених.

Разматрају се могућности педагошко-психолошког образовања млађих наставника и сарадника свих факултета на нашем Универзитету. Завод за универзитетску наставу Новосадског универзитета именовao је Катедру за педагогију за организатора курсева за педагошко-психолошко образовање асистената. Програм курса конципиран је тако да обухвати садржаје из теорије васпитања, дидактике, педагошке методологије, педагошке психологије и методике универзитетске наставе. Наставни кадар за ове курсеве су чинили истакнути професори педагогије и психологије и са филозофских факултета у Београду и Загребу. Ови курсеви су били међу првима те врсте у земљи, па самим тим представљају зачетке високошколске дидактике и у пракси и у теорији.

Тих година на Катедру долази проф. др Радомир Макарић и у исто време започињу припреме за развој концепције студија педагошких наука, у виду компаративних анализа постојећих планова и програма студија педагогије на другим факултетима у земљи и иностранству. У тај припремни рад укључује се и проф. др Михаило Палов, као један од утемељивача студија педагогије на овом факултету.

Наставни план и програм студија педагогије, по коме је уписана прва генерација педагога на Филозофском факултету у Новом Саду, произилазио је из постојећих планова и програма студија педагогије на другим факултетима, али од самог почетка представља оригиналну концепцију. То је подразумевало широко опште образовање педагога, што је видљиво и из списка наставних дисциплина: Филозофија, Логика, Основи науке о друштву, Страни језик, Основи народне одбране, Етика, Естетика, Основи политичке економије, Школска хигијена и Савремени српскохрватски језик — предмет по избору. На ову основу дограђиван је солидан корпус психолошких знања будућих педагога, наставним дисциплинама: Општа психологија, Генетичка психологија и Педагошка психологија.

Изучавање педагошких дисциплина такође је било конципирано по принципу општости: на првој години студија

студенти су слушали дисциплине: Увод у педагогију и Систем васпитања и образовања, затим у другој су добијали Теорију васпитања, у трећој Дидактику, Историју педагогије, Педагошку методологију и Предшколску или Школску педагогију, да би у четвртој години студија нагласак био на педагошко-методичким вежбама, обавезном стажирању и стручном уводу у праксу. Управо овим стажирањем направљено је коренито одступање од постојећег програма студија педагогије, који су наглашено били усмерени ка усвајању педагошке теорије, уз занемаривање систематског увођења педагога у њихову практичну делатност у школама и предшколским установама. Из наведених разлога у току завршне године студија студенти имају 4 часа недељно стажирања у васпитно-образовним установама, што им омогућава не само да се упознају са профилом рада педагога, него и да читава школску годину раде на истраживањима везаним за дипломски рад. Овако конципиран програм студија омогућавао је и усмеравање студената на један од два смера: предшколски и школски.

Интегрисањем научно-истраживачког, наставног и практичног рада, Катедра за педагогију 1976. године организационо прераста у Институт за педагогију. Број запослених се повећава. Интензивира се научно-истраживачки рад, научни пројекти се планирају и остварују у петогодишњим циклусима; скоро сви запослени учествују у њима. Сваке четврте године иновира се наставни план и програм. Институт поред тога организује дидактичко-андрагошко и психолошко усавршавање наставника на Универзитету, за Пољопривредни, Медицински и Технички факултет.

Оснивањем студијске групе за педагогију интензивно се радило и на кадровском конституисању. Године 1973. изабрани су др Михаило Палов за ванредног професора и Милка Ољача за асистента-приправника. После тога за кратко време број наставника и сарадника се повећава. Године 1974. изабрани су мр Емил Каменов за вишег стручног сарадника, Исидор Граорац (престао му радни однос 1977. године) и Љубица Ациган за асистенте приправнике, као и др Мирослав Радовановић, редован професор Медицинског факултета, за хонорарног наставника Школске хиги-

јене. После годину дана изабран је мр Слободан Василев за вишег стручног сарадника, а 1976. Мара Ђукић за асистента приправника. Крајем 1978. године дошао је Радован Грандић за асистента приправника, а затим на Катедру долазе млади кадрови: Светлана Костовић, Маријана Косановић и Зорослав Спевак.

Слична ситуација је била и са наставницима психологије. Године 1972. изабран је за доцента др Лазар Станков, а наредне године изабрани су за асистенте мр Петро-ни-ла Капор-Стануловић и Лајош Генц. Међутим, 1974. др Лазар Станков одлази с Факултета, па су ангажовани хонорарни наставници: Михаило Ротер, виши предавач, др Душан Ђорђевић, доцент Филозофског факултета из Београда, др Драган Крстић, ванредни професор Филолошког факултета из Београда и мр Ђорђе Ђурић, професор Више педагошке школе из Новог Сада. Нешто раније изабран је за хонорарног наставника Генетичке и педагошке психологије за наставу на мађарском језику мр Јожеф Цапар, професор Више педагошке школе у Суботици. Да би се питање наставника психологије трајније решило, 1976. године изабрана су три асистента приправника: Ана Марјановић, Снежана Миленковић и Душанка Лазаревић.

Наставу у оквиру филозофске групе предмета хонорарно организују др Радмила Шајковић (Филозофија), др Вуко Павићевић (Етика) и др Александар Крон (Логика), професори Филозофског факултета у Београду. Ускоро је др Ференц Бодрогвари изабран за Филозофију и Етику и др Милан Ковачевић за Логику и Естетику.

Директори Института за педагогију били су: проф. др Радослав Чурић, проф. др Радомир Макарић, проф. др Михаило Палов, проф. др Љубица Ациган и проф. др Славко Кркљуш.

Шефови Катедре за педагогију били су: проф. др Радослав Чурић, проф. др Радомир Макарић, проф. др Михаило Палов, проф. др Славко Кркљуш, проф. др Милка Ољача, проф. др Љубица Ациган, проф. др Раде Родић, проф. др Радмило Достанић, проф. др Радован Грандић и др Мара Ђукић; сада је шеф Одсека доцент др Милица Андевски.

Кадровски развој

Оснивањем студијске групе за педагогију, школске 1972/73. године, интензивно се радило и на кадровском конституисању. Професори др Радомир Макарић, др Радослав Чурић и др Славко Кркљуш, студиозно су креирали концепцију савременог плана и програма за образовање школских педагога. Године 1973. изабрани су др Михаило Палов за ванредног професора и Милка Ољача за асистента приправника. За веома кратко време број наставника и сарадника се увећава. Године 1974. изабрани су мр Емил Каменов за вишег стручног сарадника, Љубица Ациган и Исидор Граорац за асистенте приправнике, а др Мирослав Радовановић, редовни професор Медицинског факултета, за хонорарног наставника Школске хигијене. Након годину дана, мр Слободан Василев је изабран за вишег стручног сарадника, а 1976. године Мара Ђукић за асистента приправника. Крајем 1978. године на Катедру долази Радован Грандић у звању асистента приправника, а потом и Светлана Костовић, Маријана Косановић и Зорослав Спевак, сви у звању асистената приправника.

Неколико година касније (1985) Катедра кадровски јача доласком четири асистента приправника: Јадранке Никић, Јелене Ђерманов, Милице Андевски и Светозара Дунђерског. Непосредно после тога долазе и професори: др Светислав Стојаков, др Стипан Јукић, др Раде Родић, др Радмило Достанић и др Вељко Банђур. Године 1995. у звање асистената приправника бирају се Оливера Гајић и Споменка Будић, а 1996. године на Одсек долази др Грозданка Гојков у звању доцента. Како у периоду после тога постоји потреба за асистентима, тако се 1998. године у звање асистената приправника бирају Оливера Кнежевић-Флорић и Јасмина Клеменовић, а 2001. године у исто звање изабране су Јована Милутиновић, Слађана Зуковић и Звездана Стошљевић.

Током наведеног периода у радном односу до половине радног времена ангажовани су: др Тихомир Продановић, др Јован Ђорђевић, др Драгутин Лековић, др Милан Ковачевић, др Љубомир Кошић, др Лајош Тот, др Василије

Дамјановић, др Вујо Кнежевић, др Душан Савићевић, др Снежана Медић и др Љубо Каурин.

Данас се, у сталном радном односу на Одсеку за педагогију, налазе 17 наставника и сарадника. Редовни професори: др Емил Каменов, др Милка Ољача, др Грозданка Гојков, др Мара Ђукић и др Радован Грандић, ванредни професори: др Милица Андевски, др Светозар Дунђерски, доценти: др Зорослав Спевак, др Светлана Костовић, др Оливера Гајић и асистенти: мр Јелена Ђерманов, мр Споменка Будић, мр Јасмина Клеменовић, мр Оливера Кнежевић-Флорић, мр Звездана Стошљевић, мр Јована Милутиновић и Слађана Зуковић.

Стручни секретар Одсека за педагогију је Љиљана Комазец-Сауер, дипломирани педагог.

Проф. др Милка Ољача

Концепција и реализација наставе (Режим студија и наставни планови)

Поводом обележавања тридесет година постојања студијске групе за педагогију извршена је анализа наставних планова од школске 1972/73. године, када је усвојен наставни план и програм Катедре за педагогију, до данас. Овај први наставни план неколико пута је модификован и иновiran, што је резултирало појавом још пет наставних планова: 1980, 1984, 1988, 1993. и 1996. године. Поред наставних планова основних студија разматрани су и планови последипломских студија ове студијске групе по смеровима (основаних 1993/94. школске године). Циљ садашње реформе је успостављање савременог система образовања у складу са Болоњским процесом.

Научни рад (Преглед пројеката и најважнијих резултата)

Чланови Катедре за педагогију су се бавили научно-истраживачком делатношћу од њеног оснивања. То су чи-

нили у тиму, који је организовао Педагошки завод Војводине, неки други факултет или институција и у тиму саме Катедре, који је по правилу обухватао све запослене на њој. Тако је реализовано неколико десетина пројеката из свих педагошких дисциплина, чији су резултати објављивани у монографијама, *Зборнику* Катедре за педагогију, као и научним и стручним часописима и листовима. Излагања њихових носилаца била су запажена и на бројним научним скуповима у земљи и иностранству.

Последњих година је при Катедри за педагогију остваривано више четворогодишњих пројеката, које су финансирани Фонд за науку Војводине и републичко Министарство за науку, технологију и развој. Међу њима то су пројекти: „Опште и стручно васпитање и образовање у улози оспособљавања за рад“, „Слободно време и стваралаштво у систему васпитања и образовања“, „Организација и унапређивање институционалног васпитања и образовања“ и „Квалитет и ефикасност образовања као чиниоци личног развоја и друштвеног прогреса“. Такође, при крају је друга година рада на пројекту „Стратегија развоја система васпитања и образовања у условима транзиције“.

Међународна сарадња

Све до почетка 90-их година, односно до избијања рата у окружењу, Одсек за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду имао је веома развијену и плодну међународну сарадњу. Запослени на Одсеку, како наставници тако и асистенти, учествовали су на скуповима широм Европе и посећивали универзитете са којима је била успостављена размена и сарадња, као што су универзитети у Печују, Сегедину, Нирнберг-Ерлангену, Марбургу, Халеу, Регенсбургу, Пловдиву, Кракову, Братислави, Прагу и др., као и педагошке институције и организације у Паризу, Марсеју, Монпељеу, Греноблу, Лондону, Кијеву, Ослу, Женеви, Кечкемету, Старој Загори, Солуну, Зоненбергу и др. Такође, у оквиру међународне сарадње, било је и много узвратних посета угледних гостију, као што су руски академик

В.В. Давидов, проф. др Елемер Варнађи из Печуја, проф. др Ђерђ Агоштон из Сегедина и др.

Последњих година, из познатих разлога, међународна сарадња се донекле проредила, али постоје напори да се она интензивира, нарочито са факултетима бивших југословенских република. Такође, захваљујући међународним скуповима које организује вршачка Виша школа за образовање васпитача, већина чланова Одсека за педагогију имала је прилике да се сретне и размени искуства са колегама из иностранства, посебно из Румуније. Припреме за примену Болоњске декларације, које су у току, такође подразумевају отварање према европским универзитетским интеграцијама, а тако и максималну интеруниверзитетску сарадњу.

Библиотека

Семинарска библиотека Одсека за педагогију основана је истовремено са Катедром, 1972. године. У просторији семинарске библиотеке налазе се читаонички примерци најкоришћенијих публикација и дипломски радови, док је целокупан фонд смештен у просторијама библиотечног магацина.

У овом моменту фонд Семинара за педагогију садржи: 12.560 монографских публикација, 165 наслова домаћих часописа, 56 наслова страних часописа (са укупно 2.194 годишта — домаћи и страни часописи) и 713 дипломских радова.

Поред редовног фонда библиотека има и четири поклон-библиотеке. То су библиотеке проф. Радомира Макарића, проф. Радослава Чурића, проф. Љубице Ациган и проф. Славка Кркљуша.

Од 1991. године се број наслова страних часописа које библиотека прима константно смањује због лоше материјалне ситуације. Тренутно, набавка страних часописа је сведена на два наслова, која добијамо путем размене. С обзиром на то да се најактуелнији радови свих научних области објављују управо у часописима, прилив научних инфор-

мација сведен је на минимум и није тешко проценити какве су последице. Нажалост, са набавком страних књига, ситуација је потпуно иста.

У семинарској библиотеци Катедре за педагогију радили су: Мирослав Ђорђевић, Радован Грандић, Живка Завођа, Оливера Гајић, а од 1987. ради Снежана Ритер.

Студенти

На Одсеку за педагогију до марта 2004. године дипломирало је 740 студената. Магистарске радове одбранило је 17, а докторску дисертацију укупно 33 кандидата.

Мр Сјоменка Будић

Одсек данас (Сјање и планови)

Данас основна делатност наставника и сарадника Одсека за педагогију обухвата: а) наставу односно непосредан васпитно-образовни рад са студентима; б) педагошко, дидактичко-методичко образовање студената и усавршавање запослених наставника и в) научноистраживачки рад.

Једно од најзначајнијих питања које тренутно заокупља нашу пажњу јесте иновирање наставног плана и програма основних, а након тога и магистарских и докторских студија педагогије. Наиме, промене које су до сада вршене у наставном плану и програму на студијској групи за педагогију представљају солидну основу на којој можемо отпочети успешно решавање многих, мање-више јасно дефинисаних питања конципирања новог наставног плана и програма у складу са интенцијама Болоњске декларације. Чине се озбиљни напори — подстакнути све вишим степеном развијености појединих научних дисциплина у систему педагошких наука, као и потребом за даљим стручним усавршавањем и специјализацијом педагога у основним и средњим школама, односно предшколским установама — за отварање специјалистичких студија.

Треба, свакако, поменути и настојања чланова Одсека за педагогију да буду носиоци и реализатори програма педагошко-психолошког и дидактичко-методичког образовања асистената на Универзитету у Новом Саду, а посебно да диференцираним програмима педагошког образовања обухвате студенте свих наставничких смерова, као и већ дипломиране стручњаке са ненаставних факултета. Овом приликом подсећамо да је при оснивању Филозофског факултета посебна пажња поклоњена управо педагошко-психолошком образовању будућих професора, а да су касније ове базичне педагошке дисциплине проглашене „додатним” оптерећењем појединих студијских планова. Такав однос, нажалост, присутан је код појединаца и данас у овој институцији чија је основна функција, ипак, у томе да, поред основне струке, и у педагошко-психолошком и дидактичко-методичком погледу припрема компетентне стручњаке за успешан рад у васпитно-образовним институцијама. Ова и оваква искуства стављају нас пред један врло комплексан задатак, а то је детаљно проучавање и преиспитивање почетне и свих каснијих етапа, садржина, искустава и проблема педагошког образовања будућих наставника.

На Одсеку за педагогију 1983. године покренута је плодна издавачка делатност. У протеклом периоду објављено је петнаестак монографских публикација и осамнаест свезака *Зборника* Одсека за педагогију. Намера нам је да ову традицију наставимо, објављујући публикације које ће својом тематиком задовољити интересовања педагога, али и ширег круга читалаца.

Стицајем познатих, неповољних околности, своје учешће у раду међународних научних и стручних скупова оцењујемо недовољним, тако да је интензивирање систематске размене искустава и нових сазнања на скуповима у земљи и иностранству један од најзначајнијих планова за наредни период.

Одсек за педагогију обједињује рад Катедре за педагогију, Семинарске библиотеке и Педагошког центра. У оквиру поменутог центра планирана је организација и реализација наставе из одговарајућих педагошких области за сту-

денте наставничких смерова Факултета, као и за остале заинтересоване студенте, асистенте и млађе наставнике Универзитета у Новом Саду, те диференцирана припрема за полагање стручног испита професора различитих профила.

У наредном периоду активности Педагошког центра биће усмерене ка развијању стратегија праћења ефикасности и евалуације квалитета високошколске наставе и саветодавни професионални рад са студентима Филозофског факултета и Универзитета у Новом Саду, посебно са даровитим студентима, али и са онима који имају тешкоће у студирању, те студентима са посебним потребама.

Све интензивније учешће наставника и сарадника нашег одсека у остваривању задатака у оквиру научноистраживачких пројеката захтева да се размотре и могућности формирања Одељења за научноистраживачки рад као организационе јединице у оквиру Одсека за педагогију.

Са посебном пажњом ваља разматрати постепено проширивање и јачање кадровске структуре Одсека, првенствено по научним квалитетима, што је без сумње значајан услов његове шире афирмације као образовно-научне институције.

Наставну базу студијске групе потребно је континуирано подизати на виши ниво. У циљу унапређивања васпитно-образовног рада и досезања оптималних ефеката у наставном процесу, планира се и опремање дидактичког кабинета савременим техничким средствима и његово функционално коришћење у циљу модернизације наставе.

Одсек за педагогију очекује и рад на изради нове концепције пријемних испита, посебан ангажман у домену организације стручних и научних скупова, интеркатедарских сусрета, округлих столова, промоција књига и других активности усмерених ка његовој афирмацији. Свесни чињенице да је неопходна интензивнија сарадња са нашим дипломираним педагозима, активности на овом пољу, такође су у фокусу нашег интересовања.

Планова је заиста много, постигнути резултати у минулим годинама нас чврсто уверавају да за даљи развој Одсека за педагогију постоје солидни темељи и реални услови.

Стечена искуства и уочени проблеми могу само да нас подстакну на непрекидна трагања за квалитетнијом садржином и организацијом образовне и научне делатности и досезање постављених циљева.

Најзначајнији домети

Од оснивања па до данас, у току тридесетогодишњег раздобља, Одсек за педагогију успео је да се развије у најзначајнију научну и педагошку организацију у Војводини. Поред основних студија и бројних генерација педагога, чији је професионални идентитет и интегритет био у жижи рада Одсека, континуирано се доприносило квалитету педагошког рада у предшколским установама, школама и организацијама за образовање одраслих. Одсек је бројним докторским и магистарским тезама дао допринос развоју педагошке научне заједнице. Формирао је сопствени подмлађени научни и наставни кадар са снажним истраживачким потенцијалом и савременим приступима универзитетској настави.

Научноистраживачким пројектима Одсека за педагогију, који је покривао сав овај тридесетогодишњи период, била су обухваћена, како фундаментална педагошка истраживања, тако и практично-експериментална. Добијени резултати доприносили су развоју критичке педагошке мисли о васпитно-образовним процесима и темељном научном осветљавању специфичних питања везаних за мултикултурну, социјалну и економску стварност.

Значајан допринос Одсека за педагогију остварен је и у издавачкој области: објављене докторске дисертације, магистарске тезе, монографије и истраживачки резултати у оквиру покренутог Зборника Одсека за педагогију служили су, и служиће, како студентима, тако и широј педагошкој јавности, као базични стручни извори, али и као научни оријентири у проучавању и истраживању педагошке теорије и праксе.

*Проф. др Милица Андевски
Доц. др Оливера Гајић*

ОДСЕК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОДСЕКА

Оснивање Катедре

Октобра 2002. године је на Филозофском факултету у Новом Саду одржан скуп „20 година Одсека за психологију” посвећен двадесетогодишњици постојања студијске групе за психологију¹. Наиме, у јесен 1982. године, већ двадесетак година након оснивања Универзитета у Новом Саду, уписана је прва генерација студената на тада отворене студије психологије. Тиме се изашло у сусрет раније исказаним друштвеним потребама за школовањем дипломираних психолога и великом интересу који су свршени средњошколци показивали за студије психолошких дисциплина. Већ се прве године за упис пријавило преко 200 кандидата на планираних 50 места (примљено је 70 носилаца Вукове дипломе), а интересовање ни до данас није смањено: сваке године је број кандидата који полажу пријемни испит за три до четири пута већи од броја уписних места². То је уосталом случај и на већини студијских група за психологију у свету. Захваљујући брзом развоју психологије као

¹ 20 година Одсека за психологију, у: Чукић, Б. — Францешко, М.: *Личности у вишекултурном друштву IV*, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за психологију, 2002, 203—247.

² Коцопељић, Ј. — М. Францешко: 20 година Катедре за психологију у Новом Саду. Где смо били пре 20 година, а где смо сада?, *Психолошке новине*, 2002, 256: 1—2.

науке и струке у XX веку и чињеници да је својим налазима омогућила ефикасније функционисање модерних друштава у многим сегментима људског живљења³, међу припадницима нових генерација многи сматрају да им широко подручје психологије пружа довољно могућности за личну и друштвену афирмацију.

Развојни пут психологије као дисциплине на Филозофском факултету у Новом Саду започео је у оквиру педагошко-методичког и психолошког образовања на постојећим наставничким групама. Као посебан предмет (Генетичка и педагошка психологија) предаје се од 1961. године, а од оснивања студија педагогије 1972. године уводе се и други психолошки курсеви: општа, развојна и педагошка психологија. Тада је запослен и први психолог у сталном радном односу (др Лазар Станков), који је ускоро напустио Факултет, да би се 1973. године наставног рада на психолошким предметима прихватили Нила Капор-Стануловић и Лајош Генц (који су у својству професора и данас запослени на Одсеку). Психолошки кадар ојачан је 1976. године пријемом три асистента приправника: Снежаном Миленковић (данас професором на Одсеку), Душанком Лазаревић (која је након петнаестак година рада у другим институцијама данас до 1/3 радног времена такође професор Одсека) и Аном Марјановић (касније напустила Факултет).

Припреме за отварање Катедре за психологију одвијале су се у оквиру Института за педагогију, који је 1981. године дао предлог за покретање поступка уз сагласност Већа и Савета Факултета. Основан је Иницијативни одбор (у саставу Светислав Стојаков, покрајински секретар за образовање, науку и културу, Миливоје Наумовић, декан, и Вера Јерковић и Лајош Генц, продекани за наставу и развој Филозофског факултета, Нила Капор-Стануловић, председник Збора Института за педагогију, Снежана Миленковић и у међувремену запослени асистент Ева Варга), израђен је

³ Göncz L. 2002. Уз двадесетогодишњицу оснивања Катедре за психологију на Филозофском факултету у Новом Саду, у: Чукић, Б. — Францешко, М.: *Личности у вишекултурном друштву IV*, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за психологију, 2002, 203—209.

елаборат⁴ разматран на многим форумима (Друштво психолога Новог Сада, Комисија за васпитни рад Филозофског факултета, Наставно-научно веће Универзитета), да би коначно Веће и Савет Филозофског факултета у Новом Саду у пролеће 1982. године донели одлуку о оснивању студијске групе за психологију. Свечано отварање, повезано са пријемом прве генерације студената, одржано је 12. октобра 1982. године⁵.

Након оснивања Катедра је девет година функционисала у оквиру Института за педагогију. Тада спроведеном реорганизацијом постала је посебна организациона јединица и данас је један од 18 одсека Филозофског факултета.

Кадровски развој

У протекле двадесет две године у извођењу наставе учествовао је велики број наставника и сарадника. Поред проблема организационе и техничке природе, Катедра је најчешће била суочена управо са кадровским проблемима и неретко је морала да се ослања и на кадровске снаге ван своје куће, првенствено на Одељење за психологију у Београду. Неки од њих су, радећи са великом преданошћу, провели на Катедри и по петнаест година и тиме дали неизмеран допринос њеном развоју. Од оснивања била је присутна оправдана тежња да се за што већи део наставе обезбеде сопствени кадрови. Данас наставу на Катедри за психологију изводи преко 30 стално запослених наставника и сарадника и она је покривена из сопствених ресурса. У редовном радном односу је 6 редовних професора, 2 ван-

⁴ Предлог за оснивање студијске групе за психологију на Филозофском факултету у Новом Саду, Институт за педагогију, Филозофски факултет, Нови Сад, 1982. Скраћена верзија објављена у: Генц, Л.: Иницијатива за оснивање студијске групе за психологију на Филозофском факултету у Новом Саду, *Психолошке новине*, 1982, 54: 3.

⁵ Генц, Л. 1983. Садашњи тренутак психологије у САП Војводини и перспективе њеног даљег развоја. Реферат одржан поводом отварања студијске групе за психологију на Филозофском факултету у Новом Саду 12. 10. 1982, у: *Зборник Института за педагогију*, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, 183—192.

редна професора, 8 доцената, 4 асистента и 11 асистената приправника. Осим њих у настави учествују у хонорарном радном односу и 3 редовна и 2 ванредна професора.

Тренутно, на основним студијама, по годинама студија, наставу изводе:

- на првој години студија: др Душанка Лазаревић, др Перо Шипка, др Станислав Фајгель, др Феодора Попић-Пајић (Медицински факултет), др Данка Филиповић (МФ), др Весна Иветић (МФ), мр Александра Трогрлић, Тања Јевремов и Јасна Кнебл;
- на другој години студија: др Сунчица Здравковић, др Станислав Фајгель, др Нила Капор-Стануловић, др Урош Младеновић, др Марија Зотовић, мр Изабела Хубер, др Петар Милин, мр Бојан Јаничић, Ивана Мићић и Јелица Петровић;
- на трећој години студија: др Мирјана Францешко, др Славица Селаковић-Буршић (МФ), др Снежана Смедеревац, др Перо Шипка, др Бранислав Чукић, др Зденка Нововић, др Душанка Митровић, Дејан Пајић и Владимир Мићић;
- на четвртој години студија: др Лајош Генц, др Бранислав Чукић, др Миклош Биро, др Нила Капор-Стануловић, др Снежана Миленковић, др Весна Петровић, др Јасмина Коцопељић, др Весна Гаврилов, Бранислав Косановић, Јелена Шакотић, Јасмина Штула и мр Снежана Товиловић.

Изборне предмете на трећој години студија од наставника са Катедре држе др Лајош Генц, др Снежана Миленковић и др Весна Петровић.

Курсеве из опште, развојне и педагошке психологије студентима педагогије воде др Нила Капор-Стануловић, др Урош Младеновић са сарадницима и мр Душанка Митровић, из социјалне психологије студентима социологије др Јасмина Коцопељић, из психолингвистике студентима хунгарологије др Лајош Генц, а из генетичке и педагошке психологије студентима осталих група на Филозофском факултету др Урош Младеновић, др Марија Зотовић и др Лајош Генц.

На функцији шефа Катедре, неки и у више мандата, били су професори: др Нила Капор-Стануловић, др Миклош Биро, др Ђорђе Ђурић, др Игњат Игњатовић, др Урош Младеновић, др Лајош Генц и проф. др Мирјана Францешко.

*Концепција и реализација наставе
(Режим студија и наставни планови)*

Примарни задатак Катедре за психологију увек је био образовање високостручних кадрова за рад на радним местима која захтевају стручност и знање професије дипломираног психолога. Студије су тако конципирине да оспособе дипломиране студенте за најразличитија радна места у здравству, социјалној заштити, просвети, индустрији и да свршени студенти добију и довољно предзнања како би се после основних студија могли укључити у разне видове специјализације, а најспособнији уписати на магистарске студије, стећи највиша научна звања и посветити се истраживачком раду. Иако се у протеклим годинама наставни план и програм на додипломским студијама неколико пута мењао, ревидирао и осавремењивао, основна концепција није се битно променила: студије су општег смера, са тежиштем на фундаменталним психолошким дисциплинама и дисциплинама из граничних наука у почетним годинама студија и основним примењеним психолошким дисциплинама у завршним годинама студија, са интенцијом да студенти добију јака методолошка сазнања и да се преко граничних дисциплина што потпуније упознају са биолошким и друштвеним детерминантама психичких феномена. Благо усмеравање постиже се преко избора теме за дипломски рад и преко изборних предмета. Увођење тзв. обавезних изборних предмета (студенту се пружа могућност да од понуђених курсева бира у складу са својим афинитетима најмање два) присутно је од почетка рада студијске групе и за осамдесете године представљало је новину у начину студирања психологије код нас. Мада Катедра, због материјалних, организационих и кадровских проблема, није увек

била у могућности да понуди довољан број атрактивних и актуелних изборних предмета, од ове концепције психолошког образовања није се одустало. Показало се да је она у складу са савременим тенденцијама реформе високошколског образовања и са основним принципима Болоњског процеса у којем се инсистира на могућности да студенти и сами активно учествују у креирању свог образовног пута. Први наставни план садржавао је предмете општег образовања (Основи науке о друштву, Основи политичке економије, Самоуправни социјализам, Основи ОНО и ДСЗ у СФРЈ, Физичко васпитање), предмете опште стручности (Језик по избору, Основи педагошких наука, Основи хумане генетике, Физиолошке основе психичких појава, Логика, Методика наставе психологије, Предмет по избору⁶) и предмете уже стручности (Општа психологија, Статистика у психологији, Методологија психолошких истраживања, Психометрија, Развојна психологија, Социјална психологија, Педагошка психологија, Психологија рада, Општа психопатологија, Психодијагностика, Психологија личности, Ментална хигијена са основама психолошког саветовања, Психолошке школе и правци). У току је израда новог наставног плана са једносеместралним курсевима и већим бројем психолошких изборних предмета.

Последипломске студије отпочеле су 1993/94. школске године. Тренутно постоје следећи смерови: развојна психологија, педагошка психологија, квантитативне методе у психологији и психотерапија, а ранијих година студенти су се могли уписати и на смерове клиничке психологије, психологије личности и социјалне психологије. Одбрањено је 8 доктората и 11 магистарских теза.

Од школске 2003/04. године отпочеле су и специјалистичке студије из педагошке и пословне психологије и психотерапије.

⁶ Иако је био понуђен велики број изборних предмета (Школска педагогија, Предшколска педагогија, Дидактика, Андрагогија, Медицина рада, Психологија стваралаштва, Естетика, Етика, Филозофија, Увод у лингвистику, Криминологија са пенологијом, Организација информационих система и Студије рада и времена), због организационих и других проблема студенти су углавном бирали два: Криминологију са пенологијом и Психологију стваралаштва.

Научни рад

На Катедри за психологију од оснивања одвијао се и веома интензиван истраживачки рад. Исцрпан приказ реализованих пројеката и истраживачких тема захтевао би простор који превазилази оквири кратког осврта. Пре осамостаљивања као посебне организационе јединице, истраживања су рађена у оквиру пројеката Института за педагогију, а након осамостаљивања Катедре од значајнијих пројеката реализовани су „Социјализација и развој личности”, „Психолошки и социокултурни фактори развоја личности у вишекултурном друштву” и многобројне истраживачке теме у оквиру истраживачких подухвата „Појединач у условима друштвене транзиције” и „Фундаменталне психичке функције”. Тренутно је у току рад на пројектима „Стање, фактори и развој европског идентитета” и „Психолошки регулативи интегрисања дезинтегрисаних људских ресурса у транзицији”. Истраживачки рад је потпомаган из фондова за научни рад Војводине и Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије. У многим случајевима остварен је тзв. развојни тип истраживања (проширивање или захватање нових аспеката ранијих тема), што је омогућило да се одређене области веома детаљно проуче и да се приступи синтезама. Увек се настојало да у актуелним истраживањима учествују сви или што већи број чланова Катедре, што је довело до обиља продукције. То добро илуструје податак да су чланови Катедре објавили о резултатима својих истраживања преко 1000 научних и стручних чланака, монографија и есеја, и уградили их у своје уџбенике. Публиковали су неретко и у веома реномираним часописима и код познатих издавачких кућа како у земљи, тако и у иностранству. Број саопштења на различитим скуповима, не само из психологије већ и у сродним областима, још је већи. Истраживања покривају огромно подручје најразличитијих психичких феномена и све базичне и примењене дисциплине психологије, па и граничне области. Резултати ових истраживања, поред теоријског доприноса психологији као науци, допринели су и решавању проблема живљења обичног човека на овим просторима и носе печат друштвеног окружења у којем су

спроведена. Између осталог, проучавана су психолошка питања везана за функционисање хетерогених заједница, конструисани инструменти за испитивање многих димензија личности и за клиничку процену личности, питања везана за евалуацију квалитета научних радова и методологије научних истраживања, проблеми развоја, менталног здравља и психотерапије у условима бурних друштвених промена, итд. Уочљиво је да су чланови Катедре усмерили своја научна интересовања на теме које су у фокусу истраживања и у другим психолошким центрима, држећи тако корак са потребама које се од стране модерних друштава упућују психологији.

Међународна сарадња

Одсек за психологију остварио је и разноврсну међународну сарадњу. Наводимо само неке научне институције и универзитете са којима је у протекле две деценије Одсек развио разноврсне облике сарадње. То су универзитети у Ослу, Бергену, Есену, Монтреалу, Квебеку, Салцбургу, Печују, Сегедину, Загребу, Клужу, Арканзасу, Оксфорду, Регенсбургу итд., одн. Центар за истраживање иновација у образовању у Паризу и Институт за рационално-емоционалну терапију (РЕТ) у Њујорку.

Библиотека

Семинарска библиотека Одсека за психологију је најмлађи огранак Центра за библиотекарство и информациону делатност Филозофског факултета. Њен фонд је основан 1982. године, а од септембра 1995. године ради као самостална јединица са упосленим библиотекар-психологом. Поседује релативно мали, али веома „жив” фонд монографских публикација (близу 2.000 примерака), који претежно чине основни уџбеници неопходни за наставни рад на студијама психологије. У складу са ограниченим финансијским средствима и захваљујући размени са другим библиотекама и дародавцима, четвртину фонда чине стране монографске публикације из различитих области психологије.

Читаонички и радни простор ова семинарска библиотека дели са Семинарском библиотеком Одсека за педагогију. Заједнички им је и фонд часописа који укључује око 360 наслова, 2.210 годишта и око 32.500 свезака.

Студенти

Велико интересовање за студије психолошких дисциплина исказано приликом оснивања присутно је и данас: у неким годинама је број уписаних студената далеко превазилазио капацитет Катедре (в. Табелу 1). Класификациони испит уведен је 1983. године и његова концепција се од онда није значајно променила. Он се састоји из провере средњошколског знања из психологије и склоности ка студијама психологије.

Табела 1.

Број уписаних студената на студије психологије од 1982—2002.

Година	Број уписаних	Година	Број уписаних	Година	Број уписаних
1982.	70	1989.	50	1996.	75
1983.	43	1990.	90	1997.	88
1984.	44	1991.	100	1998.	94
1985.	45	1992.	130	1999.	110
1986.	45	1993.	159	2000.	90
1987.	45	1994.	95	2001.	70
1988.	46	1995.	66	2002.	81
				2003.	99

До сада се на студије психологије уписало 1.735 студената, што у просеку годишње износи 79 студената. Ови подаци нам омогућавају да се исказе и показатељ о ефикасности студирања. Од уписаних студената студије завр-

шава око 55% (однос броја до сада дипломираних и уписаних закључно са 1998. годином). До марта 2004. дипломирало је 709 студената⁷.

Одсек данас (стање и планови)

У оквиру Одсека за психологију данас постоји јединица задужена за наставни рад (Катедра), Одељење за истраживачки рад, Семинарска библиотека и Центар за примењену психологију. Чланови Одсека заокупљени су настојањима да у склопу реформе високошколског образовања функционисање ових сегмената ускладе са захтевима новог времена. Интензивно се ради на осавремењивању наставног плана и програма, на изради нове концепције пријемних испита, планирају се нови истраживачки пројекти који треба да буду привлачни и за шире окружење. Обогаћивање још увек веома скромног библиотечког фонда и модернизација функционисања библиотеке један је од сталних задатака Одсека. Планирају се и активности усмерене на даље осмишљавање садржаја рада Центра за примењену психологију као што су спровођење већег броја примењених истраживања, интензивнија издавачка делатност (укључујући и конструкцију и издавање мерних инструмената), богатији непосредан саветодавни рад и чешће организовање разних форми усавршавања.

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ ДОМЕТИ

Развојни пут данашњег Одсека за психологију од организационе јединице у оквиру Института за педагогију до самосталног одсека има обележја карактеристична за све младе наставне групе (бројни кадровски и организациони проблеми), али и своје специфичности. Њен развој био је

⁷ Списак дипломираних студената закључно са октобром 2002. године види у: Чукић, Б. — Францешко, М.: *Личности у вишекултурном друштву IV*, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за психологију, 2002, 232—247.

значајно отежан бурним променама које су се управо у време осамостаљивања Катедре догодиле у ширем друштвеном окружењу. Међутим, Катедра је умела да и у тим тешким условима нађе решења која су у датом моменту с обзром на могућности била оптимална и тако доказала своју виталност. Ојачала је кадровски, тако да већину наставе покрива стално запосленим стручњацима, а организује и магистарске и специјалистичке студије. Препознатљива је и у свом научном доприносу у врло разнородним психолошким дисциплинама, уз настојање да применом резултата истраживања побољша квалитет живота појединца и друштва. Свакако најзначајнији резултат је преко 700 дипломираних психолога.

Др Лајош Генц

ОДСЕК ЗА СОЦИОЛОГИЈУ

Као посебна академска и научна дисциплина, социологија се на Универзитету у Новом Саду појавила касно и развијала мукотрпно. Филозофски факултет у том погледу, дуго времена, није био никакав изузетак. Почетком седамдесетих година на њему је, у оквиру засебног семинара при Катедри за историју, наставу из социологије изводио само један наставник и два асистента. Значајну институционално-организациону прекретницу у развоју социологије на Филозофском факултету представљало је оснивање Института за филозофију и социологију, 1976. године, мада је и тада идеологизовано марксистичко образовање успевало у великој мери да потисне, или барем омете, њено стасавање у потпуно равноправну образовну и научну дисциплину. Тек са значајним кадровским јачањем и стварањем посебне студијске групе за филозофију и социологију, школске 1988/89. године, стичу се ваљане претпоставке за убрзани развој социологије и филозофије, не само на Филозофском факултету, него и на Универзитету, па и у целој Војводини.

У свом садашњем облику, Одсек за социологију настао је приликом последње реорганизације Одсека за филозофију и социологију, који је реформисан 1993. године. Наиме, у претходном организационом облику постојале су две катедре: за социологију и за филозофију. Настава филозофије и социологије извођена је на јединственој студијској групи, у којој су прве две године биле заједничке, а преостале две одвојене. Од школске 1996/97. године јединствена наставна група се дели на групу за социологију и

групу за филозофију, са посебним наставним плановима и програмима.

Основне делатности Одсека за социологију су: наставна, научна и научноистраживачка. Наставна делатност Одсека односи се на образовање студената за социолошку професију на матичној групи, као и на стицање социолошких знања високостручног нивоа на осталим студијским групама Филозофског факултета и неких других факултета.

На Одсеку за социологију укључено је и образовање на магистарским студијама социологије за стицање академског степена магистра социолошких наука. Саставни део тог облика делатности је и менторски рад са докторантима који пријављују израду докторске тезе из социологије за стицање академског степена доктора социолошких наука. Школске 2002/03. године основане су специјалистичке студије, које садрже седам смерова: Социологија образовања, Социјална комуникација, Организационо-управљачки смер, Социјална истраживања, Социологија религије, Социологија политике и Социологија спорта. Као и на сваком другом универзитетском степену образовања, научна делатност на Одсеку саставни је део рада наставника и сарадника, будући да се сваки наставник јавља не само као преносилац научно-наставних садржаја, већ и као стваралац научних знања. У том смислу и на Одсеку за социологију наставници и асистенти се усмеравају на одређене научне дисциплине и истраживање оног дела друштвене стварности и теоријско-методолошких проблема на које се та дисциплина односи. Научноистраживачка делатност Одсека за социологију одвија се претежно у Центру за социолошка истраживања (ЦСИ), као специфичне организационе целине, који је почео са радом априла 1997. године. Посебан задатак Центра за социолошка истраживања састоји се у укључивању студената и постдипломаца у научноистраживачки рад.

У делатност Одсека за социологију улази и заједничка семинарска читаоница, као и научно-издавачка делатност за потребе студената, сарадника и корисника. Једна од делатности Одсека је и организовање научних скупова, као и

семинара за освежење и проширење знања из социологије у средњим школама.

Стално запослени наставници и сарадници на Одсеку за социологију су:

1. др Милан Трипковић, ред. проф. за предмете Социологија и Социолошке теорије
2. др Драган Коковић, ред. проф. за предмете Социологија и Социологија културе
3. др Божо Милошевић, ред. проф. за предмете Увод у социологију и Социологија рада
4. др Љубинко Пушић, ред. проф. за предмет Социологија града
5. др Радивој Степанов, ред. проф. за предмет Теорија права и политике
6. др Гордана Трипковић, ванр. проф. за предмет Социологија породице
7. др Гордана Вуксановић, ванр. проф. за предмет Социолошки метод
8. др Зорица Кубурић, ванр. проф. за предмете Социологија религије и Методика наставе социологије
9. др Милан Брдар, ванр. проф. за предмет Општа социологија
10. др Душан Маринковић, доцент за предмет Социолошке теорије
11. др Срђан Шљукић, асистент за предмет Социологија села
12. мр Лазар Жолт, асистент за предмет Социологија културе и Социологија религије
13. мр Павле Миленковић, асистент за предмет Општа социологија
14. Марица Качавенда, асистент приправник за предмет Увод у социологију и Социологија рада
15. Марко Шкорић, асистент приправник за предмет Социологија и Социолошке теорије
16. Снежана Стојшин, асистент приправник за предмет Социолошки метод.

Поред стално запослених, ангажовани су и следећи наставници са једнотрећинским радним временом:

1. др Милован Митровић, ред. проф. Правног факултета у Београду, за предмет Социологија села
2. др Мило Бошковић, ред. проф. Правног факултета у Новом Саду, за предмет Криминологија са социјалном патологијом
3. др Коста Јосифидис, ред. проф. Економског факултета у Суботици, за предмет Политичка економија
4. др Катарина Чобановић, ред. проф. Пољопривредног факултета у Новом Саду, за предмет Демографија са статистиком
5. мр Емилија Николић Ђурић, асистент Пољопривредног факултета у Новом Саду, за предмет Демографија са статистиком.

*Проф. др Милан Трийковић
Валентина Соколовска*

ОДСЕК ЗА ФИЛОЗОФИЈУ

Развој филозофије као универзитетске студијске дисциплине на Филозофском факултету започиње оснивањем Института за филозофију и социологију 1976. године.

Посебна студијска група за филозофију и социологију започиње с радом школске 1988/89. године, када се Институт трансформише у Одсек за филозофију и социологију, с посебним катедрама за филозофију и социологију. На јединственој студијској групи за филозофију и социологију од 1988. до 1996. године прве две године студија биле су заједничке, а преостале две одвојене. Од школске 1996/97. јединствена студијска група дели се на две посебне студијске групе — за филозофију и социологију. Исто тако, јединствени Одсек за филозофију и социологију раздељује се на посебне одсеке (Одсек за филозофију и Одсек за социологију).

Године 1995. на Одсеку за филозофију оснивају се постдипломске студије филозофије општег карактера под насловом Филозофија. На Одсеку је 1996. године одбрањена и прва докторска радња из области филозофских наука. Од 2004. године на Одсеку започињу с радом специјалистичке студије филозофије (смерови: Етика, Естетика, Савремена филозофија и Логика).

У почетним раздобљима рада Одсек је имао значајних кадровских проблема због чињенице да на самом Филозофском факултету, а онда и у Покрајини у целини, није постојала традиција развијене филозофске образованости на универзитетском нивоу. Временом је Одсек успоставио

релевантну кадровску структуру, ангажујући неке од најзначајнијих филозофских делатника у земљи. Исто тако, Одсек је постепено успоставио могућност да основни носилац филозофске науке и наставне активности постану његови властити кадрови, који су цели студијски циклус филозофије прошли на самој студијској групи за филозофију.

Наставници са Одсека за филозофију држе наставу из филозофске групе предмета на оним студијским групама Филозофског факултета у чијим плановима студија се налазе неки од филозофских предмета (Историја филозофије, Логика, Етика и Естетика).

Научноистраживачка функција Одсека састоји се у систематском научноистраживачком раду на научним пројектима који су прихваћени у Министарству за науку и технологију. До сада су на Одсеку за филозофију (имајући у виду и период деловања у оквиру јединственог Одсека за филозофију и социологију) урађена три петогодишња научноистраживачка пројекта („Марксизам и савремена филозофија”, „Проблеми савремене филозофије” и „Трансформације филозофије и модерно друштво”).

Издавачка функција Одсека одвија се путем редовне делатности на публиковању годишњих зборника сарадника Одсека (најпре *Зборника* Института за филозофију и социологију, а затим и *Зборника* Одсека за филозофију и социологију), као и путем редовног учешћа сарадника Одсека у зборницима Филозофског факултета.

Одсек је самостално или у сарадњи с другим културним и издавачким институцијама публиковао неколико књига својих сарадника.

Одсек је, у сарадњи са Културним центром Новог Сада, покренуо едицију зборника с Новосадског филозофског диспута. Као резултат диспута штампани су зборници *Појам бога у филозофији* и *Срећа и стварање*.

Од 2004. године — два пута годишње — Одсек публикује часопис *Архе*.

Општекултурна функција Одсека огледа се у настојањима, било Одсека као високошколске образовнонаучне институције, било појединачним настојањима сарадника

Одсека, да се подстакне и унапреди филозофски и духовни живот у војвођанској средини, као и сарадња са другим културним срединама.

У сарадњи са Културним центром Новог Сада 1995. године покренут је Новосадски филозофски диспут који окупља на редовним годишњим скуповима најзначајније филозофске ствараоце у нас, у разговорима о фундаменталним филозофским темама.

Иницијативом наставника с Одсека за филозофију са седиштем у Новом Саду, у заједници с општином Шид Удружење покреће од 1997. године мултидисциплинарни скуп „Студије модерног времена” са првом темом скупа „Модерни појам личности”.

Одсек за филозофију (заједно са Одсеком за социологију) располаже посебном семинарском библиотеком, у којој студентима стоји на располагању неопходна филозофска литература.

Кадрови

Наставу на Одсеку за филозофију обављају следећи наставници и сарадници: др Миленко Перовић, ред. проф., др Мирко Аћимовић, ред. проф., др Мишо Кулић, ред. проф., др Милош Тодоровић, ред. проф., мр Владимир Милисављевић, асистент, мр Ева Камерер, асистент, мр Драган Проле, асистент, мр Жељко Калуђеровић, асистент, Слободан Сацаков, асистент приправник, Милотка Молнар-Сивч, асистент приправник, Дуња Шешеља, асистент приправник.

Поред стално запослених, ангажовани су и следећи наставници са непуним радним временом: др Војин Симеуновић, ред. проф. у пензији, др Слободан Жуњић, ред. проф., др Лазар Вркатић, ред. проф. и др Владимир Цветковић, ред. проф.

*Проф. др Миленко А. Перовић
Бурђица Црвенко*

ОДСЕК ЗА КОМПАРАТИВНУ КЊИЖЕВНОСТ

Идеја о оснивању Одсека за компаративну књижевност Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду стара је готово онолико колико и сам Факултет. Њу је у својим првим предавањима из Светске књижевности артикулисао проф. др Војислав Ђурић шездесетих година XX века. Али, разуме се, тада још није било услова да се она и реализује. Требало је да се најпре у потпуности конституише студиј Југословенске књижевности и српскохрватског језика у оквиру којег је предавана и Светска књижевност. Али идеја је и даље живела, поготово у периоду када је наставу из предмета Светска књижевност изводио проф. др Сретен Марић. Било је то седамдесетих и осамдесетих година прошлог века. Проф. Марић је уз себе на предмету Светска књижевност имао једног асистента, Ђорђија Вуковића, који је рано напустио Нови Сад и отишао у Београд. А онда су на том предмету радила још два асистента, Слободан Милетић и Перо Мужејевић.

Тек када је 1981. године предавања из Светске књижевности преузео млади доцент др Миодраг Радовић, идеја о оснивању нове студијске групе за компаративну књижевност почела је да се развија у смеру своје реализације. Деведесетих година XX века, пошто је снажно афирмисао наставу из Светске књижевности, заједно са новопридошлим проф. др Николом Страјнићем, проф. др Миодраг Радовић, тада и директор Института за југословенску књижевност, предузео је конкретне акције у циљу реализације идеје о оснивању студијске групе за компаративну књи-

жевност. Пре свега, спровео је анкету међу наставницима Института с питањем да ли желе да се из постојеће студијске групе за југословенску књижевност створи и студијска група за компаративну књижевност, те ко и са коликим фондом часова жели да учествује у извођењу наставе. Био је то пресудан тренутак јер су се сви наставници запослени на Институту изјаснили позитивно. Тада је израђен и прихваћен наставни план нове студијске групе који је 2000. године, заједно са израђеним наставним програмом, усвојен на седници Наставно-научног већа Универзитета у Новом Саду, по ком се данас одвија настава на студијској групи Компаративна књижевност.

Студиј компаративне књижевности почео је, дакле, да се континуирано одвија од 2000. године. Тада је, а тако је и данас, у оквиру Одсека за компаративну књижевност било 5 наставника: др Миодраг Радовић, ред. проф, др Никола Страјнић, ред. проф, др Бојана Стојановић-Пантовић, ван-ред. проф, др Јован Попов, доцент и мр Владимир Гвозден, асистент. Разуме се да је потреба за новим, посебно младим кадровима на Одсеку велика, тим пре што његови наставници, поред наставе коју изводе на својој студијској групи, изводе наставу и на студијској групи Српска и јужнословенске књижевности и студијској групи Српски језик и лингвистика.

На студијску групу Компаративна књижевност уписује се сваке године 15 студената. Планира се повећање тога броја на 20 студената већ од шк. год. 2004/05. Предавања и вежбе одвијају се по постојећем наставном плану и програму у коме кључно место заузимају предмети из уже научне области Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности који се слушају свих осам семестара, а то су: Компаративно изучавање класичне светске књижевности и Компаративно изучавање модерне светске књижевности. Уз њих иду предмети који се укупно слушају 5 семестара: Компаративно изучавање класичне националне књижевности и Компаративно изучавање модерне националне књижевности. У кругу ових предмета природно се налази и предмет Увод у компаративно изучавање књижевности. Од предмета који треба да усмере студенте према

будућим занимањима су Новинарство и Методика наставе књижевности. Студенти компаративне књижевности слушају и енглески језик као обавезан предмет, а имају обавезу и да сами изаберу још један светски језик који ће, као и енглески, слушати 4 семестра. Поред тих предмета слушају се и следећи: Теорија књижевности, Преглед поетика, Преглед естетичких теорија, Реторика са стилистиком, Социологија књижевности, Психологија уметности, Историја уметности, Историја културе Срба, Увод у лингвистику, Српски језик, Народна књижевност и Информатика. Наставни план и програм конципирани су тако да нема потебе за увођење предмета који ће бити условни за упис у следећу годину, већ је услов број положених испита који је прописан Статутом Факултета. Од самих почетака, настава се изводи по једносеместралним курсевима.

Одсек за компаративну књижевност још нема континуирану међународну сарадњу, већ је до сада организовано неколико предавања гостујућих професора из иностранства, а било је и неколико гостовања наших професора у иностранству. Уз то треба истакнути да од почетка рада овог Одсека постоји стална сарадња са Катедром за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Бањој Луци, која се одвија кроз размену предавача.

Одсек за компаративну књижевност до сада још није имао свој научни пројекат, али су његови чланови укључивани у друге пројекте на Факултету.

Студенти и професори користе семинарске библиотеке осталих одсека, а пре свега Одсека за српску и јужнословенске књижевности.

Актуални шеф Одсека за компаративну књижевност је проф. др Миодраг Радовић.

Проф. др Никола Сврајнић

ОДСЕК ЗА МЕДИЈСКЕ СТУДИЈЕ

Настојећи да задовољи потребе за школовањем новинара, а полазећи од тога да постојећи одсеци могу обезбедити наставу из филолошких и хуманистичких дисциплина, Филозофски факултет је 2004. године основао Одсек за медијске студије, са студијском групом Журналистика, када је и уписана прва генерација студената.

У наставном плану заступљени су предмети уже струке (новинарски модул) потпорни предмети уже и шире струке, матерњи језик и језик средине, страни језици и општеобразовни предмети. Настава је организована у облику предавања, вежби, новинарских радионица и новинарске праксе.

Предмети уже струке, почевши од Увода у новинарство до Интернетског новинарства, усмерени су на оспособљавање студената за рад у медијима, овладавање новинарским жанровима, комуникативним стратегијама и техникама новинарства и, у првом реду, на формирање одговорног става према позиву новинара у савременом плуралистичком, мултиетничком и мултикултурном друштву. Томе циљу су подређени и потпорни предмети уже и шире струке, те се студентима пружа могућност да четворосеместралну наставу матерњег језика прате на српском, мађарском, словачком, румунском и русинском језику. Настава из два страна језика усмерена је не само на даље развијање језичких вештина, већ и на постизање комуникативне компетенције у складу са Европским оквиром за учење страних језика и упознавање са културама датих језичких заједница.

Општеобразовни предмети, који делом својих садржаја улазе и у предмете уже струке, омогућују студентима да стекну основна знања из разних хуманистичких дисциплина, неопходних за обављање новинарског посла.

У сагласности са захтевима осавремењивања и побољшања наставе на универзитету поред обавезних предмета Наставним планом су предвиђени и изборни предмети. Седам једносеместралних изборних предмета омогућиће студентима журналистике да усвоје знања из разних области, односно да овладају вештинама потребним за рад у медијима. Томе треба додати да ће и у оквиру предмета Културна историја националних и језичких заједница у СЦГ студенти моћи бирати два од неколико понуђених курсева.

Напоредо са оснивањем студијске групе почело је и формирање библиотечког фонда и опремање студија за практички рад.

Проф. др Вера Васић

БИБЛИОТЕКА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА

Библиотека Филозофског факултета је најстарија и највећа високошколска библиотека на Универзитету у Новом Саду и друга по величини научна библиотека друштвено-хуманистичког профила у Војводини.

Она служи потребама образовне и научне делатности на Филозофском факултету. Студенти и наставници Факултета и научни радници користе њене специјализоване и опште фондове књига и часописа као и друге библиотечко-информационе услуге. Публикације и услуге Библиотеке доступне су и другим корисницима.

Библиотека је 1994. године добила годишњу награду „Милорад Панић-Суреп”, коју библиотекама и библиотечким радницима додељује Заједница библиотека Србије у сарадњи са Библиотекарским друштвом Србије.

ИСТОРИЈАТ

Библиотека Филозофског факултета основана је 1. децембра 1954. године кад и Факултет. Управа Факултета је 20. октобра 1954. године усвојила концепт по коме се све припеле публикације деле по струкама — публикације специјализованог карактера издвајале су се у семинарске библиотеке, а остале у Централну библиотеку. Библиотечки одбор је 24. јануара 1955. године донео одлуку да се оснује јединствена библиотека за цео Факултет, а да Централна

библиотека обавља библиотечко руководство над семинарским библиотекама.

Приликом оснивања формирано је шест семинарских библиотека, од тога пет друштвено-хуманистичког профила: историја, југословенске књижевности, немачки, енглески, лингвистика. Библиотека је имала 7.808 књига (590 је припадало семинарској библиотеци за математику), а у њој су радила три библиотечка радника.

Библиотека се педесет година институционално дограђивала и настојала да своје функције усклади с развојем наставне и научне делатности на Факултету.

Покретањем *Годишњака Филозофског факултета* и формирањем Одељења за размену 1957. године, успостављена је размена са академским и сродним институцијама у земљи и иностранству.

Реорганизацијом Факултета 1975/76. и интеграцијом наставног и научноистраживачког рада на универзитету, Библиотека је организована као посебна Радна заједница. У том периоду највише пажње посвећено је унапређењу стручног рада и међусобној повезаности радних процеса, што је омогућило функционисање Библиотеке као јединственог система. Библиотека је прихватила међународне стандарде за обраду публикација и размењивала информације са академским и националним библиотекама.

У новој згради, у коју се Факултет уселио 1979. године, Библиотека добија одговарајући радни, магацински и читаонички простор.

Маја 1982. године реорганизована је Радна заједница Библиотека, те су семинарски библиотекари припали одговарајућим институтима, а остали библиотечки радници Радној заједници Заједничких служби.

Од 1991. године Библиотека примењује информационе технологије. Радни процеси се аутоматизују и интензивно се ради на интегрисању и уједначавању пословања.

Године 2002. семинарске библиотеке постају организационе јединице одсека, а Служба Централне библиотеке издваја се из састава Секретаријата и постаје организациона јединица Факултета, под називом Центар за библиотекарство и информациону делатност. Новом организа-

ционом структуром ојачане су заједничке стручне функције Библиотеке и афирмисана специфичност и значај библиотечких јединица, што ће допринети лакшем укључивању у интеграционе процесе.

ОРГАНИЗАЦИЈА

Библиотеку чине Центар за библиотекарство и информациону делатност и 17 семинарских библиотека.

Семинарске библиотеке, специјализоване библиотечке јединице друштвено-хуманистичког профила, јесу организационе јединице одсека. Оне имају специјализоване фондове књига и часописа који се користе за наставу и научна истраживања на одсечима. Број и врсте семинарских библиотека су у складу са бројем и врстама образовно-научних јединица Факултета: српски језик и лингвистика, српска књижевност, компаративна књижевност, англистика, германистика, славистика, романистика, хунгарологија, словакистика, румунистика, русинистика, историја, педагогија, психологија, социологија, филозофија и медијске студије.

Семинарске библиотеке се налазе у близини матичних одсека и учионица. Оне имају читаонички простор за 20—48 корисника, око 2000 књига у слободном приступу и најмање по један рачунар за кориснике. Многе семинарске библиотеке имају додатну опрему (штампач, сателитска антена, телевизор, видео рикордер, CD RW писач и др.).

Центар за библиотекарство и информациону делатност координира стручни рад и обавља заједничке стручне функције везане за јединствен библиотечко-информациони систем Факултета. Центар садржи књиге и часописе из свих научних области које се изучавају на Факултету, али и публикације општег типа. Публикације су на разним језицима и користе их сви одсеци.

Центар за библиотекарство у свом саставу има Централну читаоницу смештену у приземљу, у два нивоа и складиште књига.

Централна читаоница за студенте има 82 седишта и у њој су у слободном приступу уџбеници, приручници, стручне и научне публикације. Научна читаоница има 40 седишта и намењена је наставницима Факултета и другим истраживачима. У њој су изложени најновији бројеви домаћих и страних часописа и референсна збирка. Електронска читаоница са десет рачунара налази се на галерији и користе је студенти за претраживања путем Интернета. На галерији се налази изложбени простор Библиотеке. Информациони пункт, опремљен референсном збирком, лисним каталозима и рачунаром за кориснике, налази се у приземљу.

Библиотека има 14 читаоница са 490 седишта, 28 рачунара и другу опрему. Услуге Библиотеке корисницима су доступне 12 часова дневно.

У сарадњи са одселима Библиотека приређује изложбе књига и слика, књижевне вечери, презентације књига и научних пројеката, итд. Пригодним изложбама она представља значајне ствараоце и обележава јубилеје из историје, културе и науке.

У Библиотеци је запослен 21 библиотечки радник: управник, 16 библиотекара и 4 књижничара.

ПУБЛИКАЦИЈЕ

Библиотека има 550.000 публикација и друге грађе из области друштвено-хуманистичких наука: 260.000 књига и 300.000 свезака периодике (преко 3.500 наслова).

Највећи број публикација је из области лингвистике, српске и компаративне књижевности, журналистике, библиотекарства, српског, енглеског, немачког, руског, француског, грчког, мађарског, словачког, румунског и русинског језика и књижевности, историје, педагогије, психологије, социологије и филозофије.

Библиотека у сарадњи са наставницима с посебном пажњом попуњава своје збирке уџбеника, приручника, монографија, докторских дисертација, магистарских и дипломских радова, радова наставника и сарадника Факултета и других научних и стручних радова, на разним језицима.

Најновији бројеви часописа, приручници, уџбеници и сва капитална дела специјализованих збирки у слободном су приступу у семинарским библиотекама и Централној читаоници.

Библиотека има близу 1.000 старих и ретких књига и часописа, најчешће из области српског језика и књижевности XIX века (*Етика* Доситеја Обрадовића из 1803, Вуков *Рјечник* из 1818, *Даница* из 1827. и др.), али и ретке књиге на мађарском и немачком језику. Међу раритетима су и збирка француских књижевних часописа између два рата (часопис *Revue des cours et conférences* је апсолутни уникат у нашој земљи) и друге вредне публикације.

Библиотека има велики број актуелних публикација које пружају увид у најсавременије токове научне мисли у земљи и свету. Семинарске библиотеке имају велики број књига на страним језицима. Научници и културни радници из земље и иностранства често у својим истраживањима користе збирке књига на мађарском, словачком, румунском и русинском језику. Заједно са збиркама из области британских и америчких студија, збиркама немачких, руских, француских, италијанских и шпанских књига, оне представљају реткост у региону.

Највећи број ових књига Библиотеци су поклонили Гете институт, Руски дом, Француски културни центар и Италијански институт за културу из Београда, British Council и Америчка амбасада из Београда, Országos Széchényi Könyvtár и Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára из Будимпеште, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky из Братиславе, Biblioteca Centrală Universitară из Букурешта, Biblioteca Centrală из Темишвара, Inter Nationes и Deutsche Forschungsgemeinschaft из Бона и др.

Центар за библиотекарство има богате збирке књига и часописа на разним језицима. У њему се чувају ретке и старе књиге, приручници, уџбеници, докторске дисертације, радови наставника и сарадника Факултета, књиге од значаја за историју Факултета и Универзитета, као и књиге из области уметности, библиотекарства и интердисциплинарних студија. Центар за библиотекарство има преко хиљаду наслова часописа.

Лежаиши

Посебна пажња посвећује се легатима, личним библиотекема и библиотекема установа и друштава, који се чувају као посебне целине, или су интегрални делови општих и специјализованих фондова.

Легати су основа многих збирки и драгоцен извор за истраживаче, а дародавци су наши истакнути културни и јавни радници, научници, професори и др. Међу најзначајније убрајају се библиотеке Јаше Продановића, Павла Стевановића, Душана Милачића, Ервина Шинка, Рудолфа Коларича, Станислава Винавера, Николе Радојчића, Алексе Ивића, Бранка Милетића, Зоре Крцалић, Иване Брлић-Мажуранић, Георгија Михаиловића, Ђорђа Сп. Радојичића, Драгана Уроша Ракића, Вере и Јована Јерковића, Александра Музалевског, Михала Филипа, Ласла Гала, Љубомира Међешија, породице Бошков и др.

Саставни део фондова су и делови личних библиотека Олге Пенавин, Вићезослава Хроњца, Радомира Макарића, Љубице Ациган, Радослава Чурића, Гаврила Нађа, Вјере Вулетић, Душана Владислава Пажђерског, Алексеја Арсењева, Љиљане Спасић-Вукославовић, Милице Веселинов, Лие Магду, Корнелије Олар, Павла Ивића и др.

Поклоном су добијене и Библиотека Више педагошке школе из Новог Сада, део библиотеке Више партијске школе „Ђуро Ђаковић” из Београда, библиотека Клуба просветних радника у Новом Саду и библиотеке других установа.

Размена публикација

Значајан вид попуњавања библиотечких фондова представља размена публикација са академским и другим институцијама, а то је уједно и вид промовисања резултата научних истраживања у земљи и свету. Библиотека је до сада размењивала публикације са око 400 институција из око 35 земаља. Публикације се најдуже размењују са Библиотеком Матице српске, Библиотеком Српске академије наука и уметности и националним и научним библио-

текама из Будимпеште, Кракова, Лондона, Љубљане, Прага, Регенсбурга, Тибингена, Вашингтона, Беча, Москве, Санкт Петербурга, Кијева и др.

Данас се публикације размењују захваљујући *Годишњаку Филозофског факултета* и публикацијама које издају поједини одсеци (периодичне публикације, научне монографије, уџбеници, приручници).

ВЕБ ПРЕЗЕНТАЦИЈА БИБЛИОТЕКЕ

Библиотека преко веб сајта промовише резултате свог рада и повезује се са околином и светом, другим културама и системима. Сајт Библиотеке је у процесу непрестане стручне изградње, а данас су преко њега доступни *Билтен нових књиџа*, каталози изложби, електронски каталог Библиотеке и информације о запосленима.

Скоро педесет година Библиотека припрема *Билтен нових књиџа*, периодичну публикацију која пружа библиографске информације, вести из струке и информације о дародавцима. Од 1998. *Билтен* је електронска публикација.

Пригодним изложбама и каталозима Библиотека обележава јубилеје из историје, културе и науке и представља значајне ствараоце. Уз сваку изложбу се израђује пратећи каталог у штампаном и електронском облику.

Електронски каталог

Од 1991. до 1993. године Библиотека је била учесник система узајамне каталогизације који је представљао заједничку основу библиотечко-информационог система и система научних и технолошких информација некадашње Југославије. У систему је учествовало 55 библиотека из свих некадашњих република, а информациони и библиографски сервис био је у Марибору (ИЗУМ).

Од 1996. године Библиотека користи библиотечки софтверски систем БИСИС за унос и претраживање библиографске грађе који је настао у оквиру пројекта *План развоја библиотечке мреже Србије*, а кога данас развија Гру-

па за информационе технологије са Универзитета у Новом Саду.

Електронски каталог Библиотеке, доступан на адреси <http://biblff.ff.ns.ac.yu>, омогућава претраживање библиотечке грађе најширем кругу корисника.

Присјућ базама података

Библиотека преко Академске мреже има приступ Интернету. На тај начин она својим корисницима обезбеђује приступ до различитих електронских сервиса и база података:

- Претраживање електронских часописа са комплетним текстом — преко сајта КоБСОН-а, Конзорцијума библиотека Србије за обједињену набавку, доступно је 16 електронских сервиса са преко 12.000 часописа са комплетним текстом (EBSCO, ScienceDirect, ProQuest, Kluwer, Emerald, Blackwell, High Wire Press).
- Приступ Виртуелној библиотеци Србије — кооперативном онлајн библиографском систему са преко 1,5 милиона записа, у који је укључено преко 40 академских и јавних библиотека у Србији (Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” и др.).
- Приступ другим електронским каталозима и базама података у земљи и иностранству за потребе образовне и научне делатности (Британска библиотека, Конгресна библиотека, националне библиотеке Канаде, Мађарске, Немачке, Русије и др.).

БИБЛИОТЕЧКИ КАДАР

Током протеклих педесет година у Библиотеци су радили библиотечки радници са различитим научним и стручним звањима — магистри, библиотекари саветници, виши библиотекари и библиотекари: Иванка Јовичић (1954—1959), први управник Библиотеке, Антонија Гаковић

(1954—1968), Милица Јовић (1954—1958), Мирјана Поповић—Гуцу (1956—1964), Јелена Лалић (1956—1959), Вера Шевих (1956—1960), Јулија Бона-Марковић (1956—1957), Милан Токин (1957—1962) — био управник Библиотеке, Радислав Лазин (1957—1958), Борислав Атанацковић (1957—1959), Ружа Малагурски (1957—1959), Емилија Трећак (1957—1987), Љубица Котур (1958—1960), мр Јања Шакић (1958—1971) — била управник Библиотеке, мр Пирошка Чаки (1959—1977), Драгиша Полужански (1960—1967) — био управник Библиотеке, Марија Чизмар (1960—1967), Милана Стојковић (1960—1961), Петар Булатовић (1961—1970), Александра Крекић (1962—1972), Драгица Черевеицки (1962—1969), Анкица Васић (1964—1980), Богдан Гаврилов (1965—1988), мр Олга Бекић (1967—1975), Јелена Попов (1968—1971), Даринка Фишер (1968—1977), Љубица Брунет (1968—1987) — била руководиоца Службе Централне библиотеке, Слободанка Дачић, виши библиотекар (1970—1972, 1987—2003) — била управник Библиотеке, мр Љиљана Спасић (1970—1997), Јелица Бркић (1971), мр Даринка Зличих (1971—1976), мр Здравко Малбаша (1971—1988), Јован Ђулум (1972—1973) — био управник Библиотеке, Нада Вашалић-Ивановић (1973—2002), Владимир Отовић (1974—1975) — био управник Библиотеке, Радоња Вукославовић (1975—1981) — био управник Библиотеке, Мирослав Ђорђевић (1975—1976), Ержебет Јухас (1975—1985), Мирјана Пушкар, виши библиотекар (1975—1996), Ана Папуга (1976—1977), Даница Стојановић (1976—1980), Богољуб Савин (1976—1979), Радован Грандић (1977—1978), Милорад Арсенијевић (1978—1981), Живка Завођа (1978—1987), Вељко Ровчанин (1980—1993), Марија Радоњић (1987—2000), Снежана Товиловић (1997—2004).

Данас у Библиотеци раде Гордана Вилотић, библиотекар саветник (од 1973) — управник Библиотеке, Славица Несторовић-Петровски, библиотекар саветник (од 1975), Ана Остојин (од 1977), Миладин Јовић (од 1979), Веронка Влаовић (од 1980), Неђељко Поповић (од 1980), Владан Живковић (од 1981), Тинде Мориц (од 1985), Слободанка Берадиновић (од 1986), Снежана Ритер (од 1987), Драго-

слава Јевремовић, виши библиотекар (од 1988), Виолета Ракић (од 1989), Душанка Паланчанин (од 1995), Небојша Брмбота (од 1996), Сава Живановић (1997), Блажан Стјепановић (1997), Наташа Белић (од 1998), Љиљана Матић (од 2000), Дејана Бурзан (од 2002), Биљана Лорбек (од 2004), Милица Брацић (од 2004).

Гордана Вилојичић

СЕКРЕТАРИЈАТ ФАКУЛТЕТА

Секретаријат Факултета обавља нормативне, управно-правне, кадровске, финансијско-рачуноводствене, стручно-аналитичке, опште односно административне и техничке послове, односно послове обезбеђења и одржавања објекта и имовине Факултета.

У циљу ефикаснијег организовања и обављања послова, Секретаријат има следеће службе:

1. Службу за опште, правне и кадровске послове,
2. Службу за студентска питања и наставу,
3. Службу за финансијско-материјалне послове,
4. Службу обезбеђење, одржавања и превентивно-техничке заштите.

У стручним службама уписано је 66 радника, што углавном одговара прописаним нормама, али не и потребама савременог (компјутеризованог) рада. Квалификациона структура запослених изгледа овако.

Висока стручна спрема	21
Виша стручна спрема	4
Средња стручна спрема	23
КВ	1
Нижа стручна спрема	17

Свој задатак — да квалитетним и ефикасним радом омогуће наставу и научноистраживачки рад — оне обављају са неједнаким резултатима. Предстојећа реформа захтеваће и темељну реорганизацију стручних служби.

Мирјана Јованић

СТУДЕНТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду активно делују три студентске синдикалне организације: Савез студената Филозофског факултета, Студентска унија Филозофског факултета и Студентска десница Филозофског факултета. Како је Законом о високом образовању из 2002. године предвиђено само постојање студентског парламента, чије би унутрашње уређење требало дефинисати или посебним законом или подзаконским актом, данашњи статус студентских организација није прецизно дефинисан. Оне су углавном регистроване као удружења грађана или као друштвене организације (Савез студената). Нажалост, и поред огромног залагања студентских организација са свих универзитета у Републици Србији, до сада није усвојен закон о студентском организовању. Усвајањем дуго припреманог новог закона о високом образовању највероватније ће се прецизно дефинисати и ова проблематика, тако да се одмах по његовом усвајању очекују и први избори за универзитетске и факултетске студентске парламенте.

Једине студентске институције које делују сагласно постојећем Закону о високом образовању јесу функције декана и проректора студената. Њих, до првих избора за студентске парламенте, на предлог групе студената или студентских организација, бирају наставно-научна већа факултета и универзитета.

САВЕЗ СТУДЕНАТА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА (ССФФ)

Савез студената Филозофског факултета је наследник некадашњег факултетског огранка Савеза социјалистичке омладине Војводине. Доношењем новог Закона о универзитету 1992. године, чланови одбацују идеолошки обојену прошлост и оснивају Савез какав данас постоји. За разлику од праксе на другим факултетима, од оснивања ССФФ студенти постају чланови тек кад потпишу приступницу и прихвате програм, чиме је остављен простор за самоопредељење и евентуално оснивање других студентских организација.

Чланови ССФФ-а су студенти свих одсека на Факултету. ССФФ највише делује у циљу остваривања и побољшања услова за студирање, тзв. студентског стандарда. Такође, велики акценат је стављен на осмишљавање културних садржаја (трибине, концерти, екскурзије, позоришне представе). Традиционалне активности овог типа су *Дан хуманости и културе*, који се одржава сваког маја, и дводневна екскурзија по манастирима Србије и Црне Горе која се организује сваког октобра. Крајем децембра организују се хуманитарне журке на којима студенти сакупљају слаткише за новогодишње пакетиће намењене деци Дома за децу ометену у развоју у Ветернику. Почетком 2004. године Савез студената, уз помоћ осталих студентских организација, прикупио је више од хиљаду уџбеника и књига као помоћ библиотеци Филозофског факултета у Косовској Митровици. Средином маја 2004. ССФФ је организовао акцију сакупљања новчане помоћи за обнову манастира Хиландар, страдалом у пожару, и том приликом је прикупљено око 20.000 динара.

Школске 2003/04. уз подршку Деканата Филозофског факултета у Новом Саду, ССФФ је организовао спортске тимове који су учествовали на универзитетском такмичењу у малом фудбалу и кошарци.

Дакако, најзначајнија активност ССФФ је организовање и учествовање на окупљањима студената Филозофских факултета под именом Филозофијада, на којима се одржава

велики број такмичења студената у разним дисциплинама, и на њој традиционално осваја велики број признања. Године 2000. ССФФ је обновио ову манифестацију, која се није одржавала неколико година. На последњој Филозофијади одржаној у Теслићу (Република Српска, БиХ), студенти новосадског Филозофског факултета су освојили прво место у укупном пласману. Посебну захвалницу ССФФ је добио за извођење представе „Госпођа Министарка”.

ССФФ издаје и часописе *Абреакција* и *Сћање сћвари*, који излазе једанпут до двапут годишње.

ССФФ је члан Савеза студената Универзитета у Новом Саду. Новоизабрани чланови Савета Филозофског факултета у Новом Саду из ССФФ су Марко Гајић (студент Одсека за психологију, III година) и Реља Жељски (студент на Одсеку за историју, IV година). Тренутни председник ССФФ је Здравко Петровић (студент Одсека за српску књижевност и језик, апсолвент).

*Игор Новаковић
Реља Жељски*

СТУДЕНТСКА ДЕСНИЦА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ (СДФФ)

Усвајањем злогласног Закона о високом образовању 1998. године тадашња власт жели да преузме контролу над студентским организацијама, те оснива тзв. Студентску левицу, полуполитичку студентску организацију, која је требало да заступа интересе партија које су тада учествовале у власти. Група студената незадовољних таквом ситуацијом оснива организацију Студентска десница, која би била противтежа Студентској левици.

Данас је Студентска десница одбацила бунтовнички имиџ и претворила се у специфичну студентску организацију. Поред програмских циљева, који карактеришу стандардне студентске синдикалне организације (студентски стандард, културни садржаји на факултету), Студентска де-

сница се залаже за неговање старе српске традиције и обележавање важнијих културно-историјских догађаја из прошлости. Од 2001. године, темељном реорганизацијом структуре, чланство организације се нагло повећава. Бољом организацијом се повећава и број активности. У редовне активности Студентске деснице може се убројати екскурзија на Равну гору, коју организује сваке године. Редовно организује трибине, а од досад одржаних издвајамо: *Геополитика* (гост: Милован Дреџун), *О историји* (гост: отац Миљивој Мијатов), *100 година од Мајског преврата* (гости: др Дејан Микавица и мр Ђорђе Ђурић), *Краљевство Хазара* (гост: Дејан Лучић).

Студентска десница Филозофског факултета је члан Студентске деснице Универзитета у Новом Саду.

Вршилац дужности председника Студентске деснице на Филозофском факултету у Новом Саду је Душан Поткозарац (студент на Одсеку за историју, IV година).

Душан Поткозарац

СТУДЕНТСКА УНИЈА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ — СУФФ

Студентска унија Филозофског факултета основана је у јануару 2001. године, као невладина, непрофитна студентска организација. Мисија Студентске уније је заштита права и интереса студената, залагање за квалитетније образовање, као и промоција толеранције и вредности демократског друштва. Студентска унија Филозофског факултета је пуноправна чланица Студентске уније Универзитета у Новом Саду и Студентске уније Србије. Од 2000. године Студентска унија Србије је пуноправна чланица Националних студентских унија Европе (ЕСИБ).

Области рада СУФФ-а су следеће:

- заштита права и интереса студената локалним иницијативама и учешћем у раду Савета и Наставно-научног већа Факултета;

- промоција реформе високог образовања путем обуке, семинара и трибина;
- промоција толеранције и отвореног дијалога;
- побољшање културног живота на Факултету организовањем трибина, дискусија, пројекција филмова, итд.

Из историјата

Идеја о формирању Студентске уније на Филозофском факултету створена је на енергији активизма студентског антимилошевићевског покрета из 2000. године. Свргавање старог режима улило је наду и жељу за променом која се, у студентском животу, огледала у стварању модерне и прогресивне организације по угледу на европску праксу.

Плурализам студентских организација и добровољно чланство основне су црте студентског организовања које је Студентска унија од почетка неговала. Главни принципи Студентске уније оличени су у *Повељи* коју чином учлањења у организацију прихватају сви чланови. Повеља Студентске уније гласи:

Слобода је од свих ствари најпреча. Она се састоји у могућности да се чини све оно што не штоди дружме, а уједно подразумева добровољно самообуздавање. Ширење и остваривање основних начела демократског уређења претпоставка је слободе човека и грађанина. Зато су основни циљеви Студентске уније развијање толеранције међу људима, стална контрола поштовања грађанских права и развијање демократских институција.

Защитића студентског живота и рада, защитића права студената да се слободно организују непосредни су циљеви студентске уније.

Аутономија универзитета јесте гаранција за слободан научни и културни рад професора, истраживача и студената.

Школовање би требало да буде окренуто ка пуном развијку личности и учвршћивању њених права и слобода човека. Оно треба да подстиче ширељивост, разу-

мевање и пријатељство међу људима, без обзира на расне, верске, националне или полне разлике. Свако има право да учествује у културном животу заједнице, да ужива у уметности и да учествује у научном напретку и добробити која ошуда проистиче.

Активност

Од оснивања до данас, Студентска унија Филозофског факултета организовала је велики број пројеката, активности и акција. Поред типично синдикалних активности (студентске картице и попусти, залагање за смањење цена, промена правилника итд.), активности које издвајају Студентску унију су оне усмерене ка реформи високог образовања у складу са европским академским трендовима и активности усмерене ка ширењу вредности демократског друштва.

Студентска унија активно ради на промоцији реформе универзитета, као и на образовању академске јавности о Болоњском процесу и појединачним сегментима реформе. Кроз међународне семинаре и семинаре у организацији Студентске уније Србије, СУФФ је јасно дефинисао какав Факултет и Универзитет жели. То су образовање као развојна, а не социјална категорија, модерна и интерактивна настава, објективно и континуирано оцењивање, стална контрола квалитета, сузбијање и спречавање корупције и стварање флексибилног универзитета. Семинар Настава будућности свакако је највећи подухват у упознавању академске јавности са реформом високог образовања. Одржан јануара 2002. године, на Филозофском факултету, овај семинар окупио је преко две стотине професора и студената из целе Србије.

Студентска унија верује да је универзитет место из ког би идеја да су разумевање и дијалог различитости могући требало да се шири. У овом уверењу Студентска унија бавила се темама попут образовање студената са хендикепом, етничка дистанца, ауторитарна личност, родна равноправност итд. Чланови СУФФ посебно су поносни на кампању

Ово је мој Универзитет која је за циљ имала да покаже да Факултет и Универзитет припадају свим студентима без обзира на националну и верску припадност. У оквиру кампање штампан је и мини речник студентских и општих термина на русинском, румунском, словачком, мађарском и српском језику.

Активна на међународном плану, Студентска унија учествовала је на више семинара у иностранству, а била је у прилици и да угости госте из других земаља. Највећи подухват је летња школа генеративне лингвистике у којој је учествовало преко 150 лингвиста из целог света

У рад Студентске уније спада и организовање културних збивања, као што су трибине, позоришне радионице, пројекције филмова, екскурзије, сарадња са студентским часописом *X-it* и омладинским и студентским радио емисијама. Најзапамћенији су свакако Отворени студији Универзитета, отворене дискусије о актуелним друштвеним темама које су преношене директно на ТВ Нови Сад.

Иако веома млада студентска организација, Студентска унија је много постигла у свом раду и ради на томе да у будућности тај успех буде још већи, у нади да ће допринети бољој будућности Факултета и свих његових студената.

Драђана Шуркаловић

САДРЖАЈ

Увод	5
Из историје Факултета	5
Филозофски факултет данас	8
Шта је Филозофски факултет дао за пола века свога постојања?	10
Декани, продекани, председници Савета факултета и студенти продекани	13
Запослени на Факултету од 1954. до 2004. године	17
Докторске дисертације одбрањене на Филозофском факултету у Новом Саду	18
Одсек за српски језик и лингвистику	40
Одсек за српску књижевност	45
Одсек за историју	49
Одсек за германистику	57
Одсек за англистику	64
Одсек за хунгарологију	74
Одсек за славистику	79
Одсек за словакистику	85
Одсек за романистику	89
Одсек за румунистику	98
Одсек за русинистику	105
Одсек за педагогију	109
Одсек за психологију	122
Одсек за социологију	133

Одсек за филозофију	137
Одсек за компаративну књижевност	140
Одсек за медијске студије	143
Библиотека Филозофског факултета	145
Секретаријат факултета	155
Студентске организације	156

Зграда Филозофског факултета у Његошевој 1

Училишта Факултета у Његошевој 1

Платонеум — зграда у којој се одвијао део наставе

Почетак зградње нове зграде Филозофског факултета

Филозофски факултет

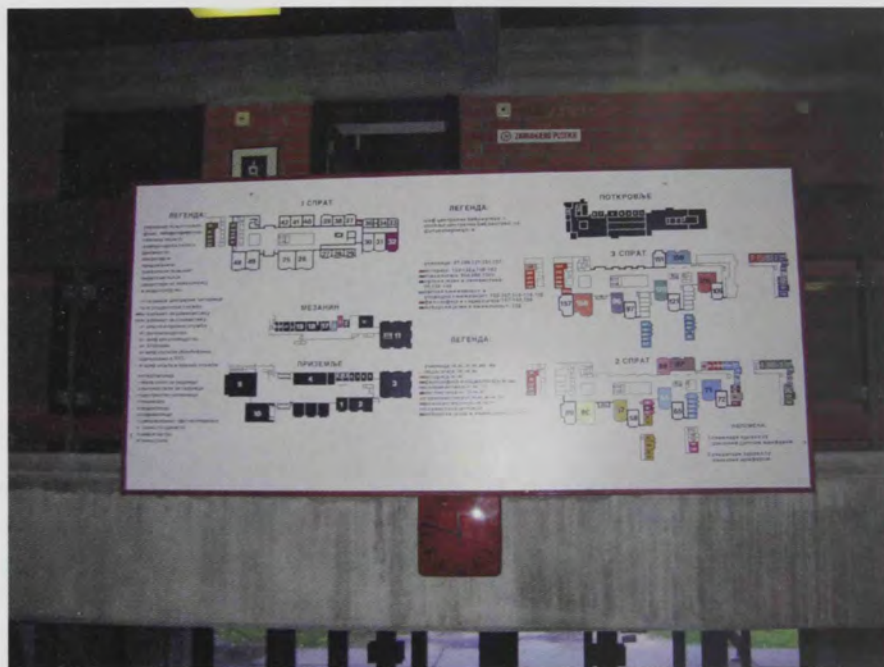
Филозофски факултет

Филозофски факултет

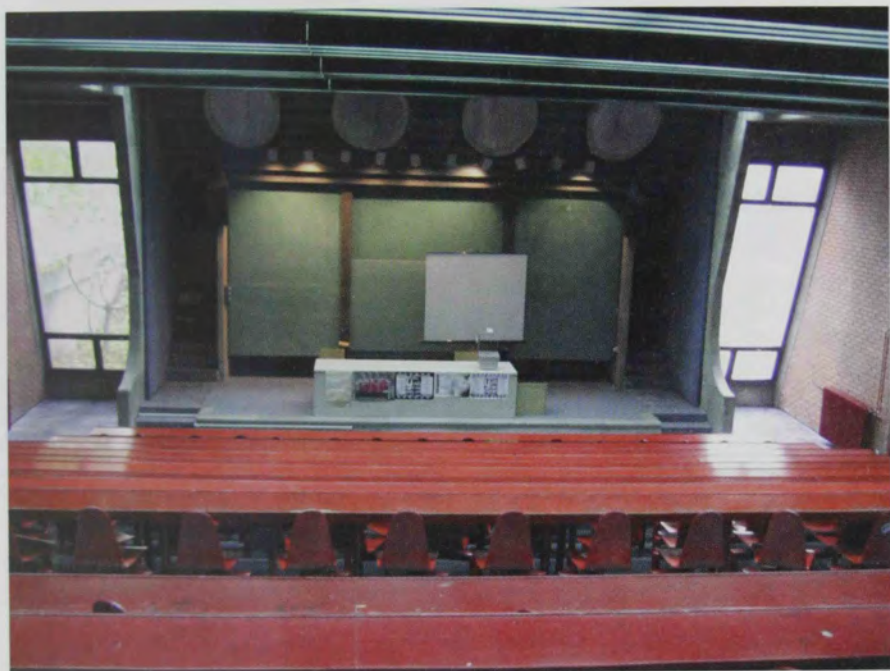
Филозофски факултет

План Факультета

Хол Факультета

Амфитеатр

Кино сала

Централна студентска читалница

Рачунарска учионица

Испред семинарске библиотеке

У семинарској библиотеци

У семинарској библиотеци

У семинарској библиотеци

Студио за монтажу

У мултимедијалном центру

Најстарије књиже из фонда Библиотеке Филозофског факултета

Из фонда Библиотеке Филозофског факултета

Из фонда Библиотеке Филозофског факултета

Изложба „Упознај једну књижу” 24. V 2006.
„Пројас” Констинтина Ђирила

Магазин Библиотеке

Изложба публикација одсека Филозофског факултета

Филозофски факултет на Сајму образовања

Промоција доктора наука

Изборно веће Филозофског факултета

Изборно веће Филозофског факултета

Прослава 50-годишњице Филозофског факултета

Симпозијум „Сусрећ култура”

Симпозијум „Сусрећ култура”

Прослава Дана Факултeтeта 2005. годинe

Прослава Дана Факултeтeта 2005. годинe

Прослава Дана Факултeтeта 2005. годинe

Прослава Дана Факултeтeта 2005. годинe

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Нови Сад

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
У НОВОМ САДУ
1954—2004

За издавача
Проф. др Марија Клеуџ

Уредници
Проф. др Мајџо Пижурица
Проф. др Марија Клеуџ

Технички уредник и коректор
Јелица Недић

Слог
Миленко Радованов

ISBN 86-80271-50-0

Штампа
Алфаграф, Петроварадин
2006.

Тираж
500 примерака

CIP — Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

378.6:1(497.113 Novi Sad) „1954/2004”

ФИЛОЗОФСКИ факултет у Новом Саду : 1954—2004. — Нови Сад :
Филозофски факултет, 2006 (Петроварадин : Алфаграф). — 184 стр. : илустр. :
24 cm

Тираж 500.

ISBN 86-80271-50-0

а) Филозофски факултет (Нови Сад) — 1954—2004

COBISS.SR-ID 217579783

